

HUGINBIBLIOTEKET

Skräck över Norden

Axel Klinckowström

science fiction-roman

HUGINBIBLIOTEKET : 1

Redaktör: Tomas Friberg - tomas.friberg@antikvariat1.se

Antikvariat 1 Förlag (2006)

www.antikvariat1.se/Hugin-biblioteket/

ISBN: 91-976406-0-3

I.

Professor Stigman spår kyla.

*Zwei ist die Uhr,
Halb ist die Nacht!
Auf Feuer und Diebe
Giebt alle acht!
Zwei ist die Uhr!*

Den talande, en liten fem centimeter hög, trind herre i medeltida tornväktardräkt och Hitlermustasch drog sig tillbaka till det tyska elektriska talurets innandömen och slog med en hörbar knäpp igen luckan bakom sig. Det var i biblioteksrummet i generalkonsul Baggeströms nyuppförda villa vid hörnet av Carl G. Laurinvägen och Millesgatan i hjärtat av den nya, som genom ett trollslag längst ute på det forna Ladugårdsgärdet uppvuxna, eleganta stadsdelen.

Trots den sena timmen strålade biblioteket i full belysning. Den stora takkronans åtta solljuslampor kastade sitt sken över regalernas bokryggar, bordet i mitten och de djupa, svällande klubbstolarna, att nu inte tala om den i ett hörn av rummet stående bildradion, ett litet tempel i grekisk stil, med sina miniatyrkolonner inramande den matta glasskiva som "föreställde världen",

samt det på ett sidobord liggande tidningsnumret som bar årtalet 1955.

Fru Ebba Baggeström — hon hade numera haft full rätt att låta kalla sig generalkonsulinna, men föredrog, klok, enkel och flärdfri som hon av naturen var, att alltjämt som fordom heta rätt och slätt fru Baggeström — lade en sista ordnande hand vid de på mittelbordet framsatta dricksvarorna, visky, konjak och ett par mineralvattensifoner, rättade till raden av höga rymliga grogglas och satte fram cigarrer och cigarretter, för att så kasta en sista prövande blick på sitt verk och se till att intet fattades. Generalkonsuln hade för en halvtimme sen ringt på och meddelat, att han från en herrmiddag hos professor Stigman ute på Experimentalfältet bjudit hem några vänner på så kallad eftersläckning — en i husets vanor inte alltför sällan ingående form av gästfrihet.

Ljudet av en igenslagen ytterdörr, så gott som omedelbart följt av ej alltför lågmälda herröster nere i hallen lät fru Ebba förstå att de väntade anlant och minuten därpå trädde generalkonsuln, en kortväxt nyter äldre affärsman med buskiga ögonbryn och stora, krigiskt betonade knävelborrar, över tröskeln följd av ett halvt dussin äldre och yngre herrar, alla gamla vänner i huset och välbekanta för värdinnan på stället.

Inte utan en viss undran tyckte sig fru Ebba i så gott som samtliga de nyanländas ansiktsuttryck utläsa något frågande, oroligt, något spänt, som man knappast haft rätt att vänta efter en bättre herrmiddag hos en mild och fridsam nobelpristagare.

— Stigman är galen, det är hela saken! Galen som en

hare i mars! Åtminstone när det gäller det här – är det fråga om fysik och teknik är han på sin mammas gata och där skulle han hålla sig och inte lägga sig ombord med saker han inte begriper...

Den talande, en högväxt, imponerande gestalt med ett mäktigt forskarhuvud, vars breda tänkarpanna kröntes av en yvig lejonman av grå lockar, hörde obetingat till dem vilka, för att använda ett till leda utslitet journalistuttryck, “märkas bland de närvarande”. Ansiktets regelbundna drag hade ett lugnt självmedvetet uttryck, som dock i någon mån stördes av de inte i allo förtroendegivande gråblå ögonen, blickande fram bakom de guldbågade glasögonen med en blick som av vänner och beundrare brukade kallas “sökande”, av hans vedersakare — professor Fritz Mittemacht hade inte så få av den sorten — däremot “lurande”.

Professorns gälla falsettröst hade ljudit med den myndiga pondus som medvetandet om innehav av ett i geografikretsar berömt namn skänker den, vilken gör ett uttalande rörande en fråga, liggande inom området av den vetenskap han känner sig behärska. Fru Ebba lade också utan svårighet märke till att hans ord på de övriga utövade ett angenämt lugnande intryck — framför allt gällde detta värden på stället. Generalkonsuln, kanske utan att riktigt fatta frågan i hela dess vidd, hade under hemfärden smittats av de övrigas oro och drog nu en suck av lättnad:

— Du menar alltså att det hela ingenting är?

— Ren strunt och absolut intet att fästa sig vid om min ärade broder tillåter, tar jag mig den friheten att blanda-

till en nattgrogg, jag ser att vår älskvärda värdinna sörjt för att allt som behövs finnes till hands...

Fru Ebba, vid detta laget nyfiken på fullt allvar, kastade en spörjande blick på de kringstående:

— Törs man fråga, vad det egentligen är det rör sig om? Jag rår inte för att jag känner mig en smula vetgirig...

Generalkonsuln, i färd med att tända en cigarr, tittade upp:

— Kära Ebba, du hör ju att det ingenting är som väl var, kan man gott säga.

— Ja, men ändå?

Professor Mitternacht skyndade ingripa:

— Det är om Stigmans privatföredrag i afton vid middagsbordet och sen efteråt vid kaffet. Fast det rörde sig mest om Karibiska havet var det inte långtifrån att det lyckades vår store nobelpristagare att sätta myror i huvudet på en del av de närvarande. Lyckligtvis tror jag mig som sagt kunna gå i god för att det ingenting har att betyda.

Ett par tre röster hördes oförtövat instämma i häftigt tonfall:

— Absolut ingenting...

— Självfallet inte...

— Det skulle bara fattas att karlen hade rätt!

Fru Ebba kände sig mer och mer förbryllad:

— Vad Carl Stigman berättade om Karibiska havet? Inte annat än jag kan förstå ligger det så pass avlägset att vad där sker inte kan inverka stort mycket på våra förhållanden?

Generalkonsuln slog till ett kort, en smula tvunget skratt:

— Det kan sannerligen så tyckas, men får man tro vad Stigman hade att förkunna, skulle det gudnås så visst inte vara så väl.

Fru Baggeström skakade otåligt på huvudet:

— Är det alldeles omöjligt att få veta vad det egentligen är som Carl Stigman har sagt?

Generalkonsuln rev sig betänksamt i huvudet:

— Kära mamma, det är inte så lätt att så här på stående fot göra reda för, skall du se...

— Nej, det ser verkligen så ut — är det ingen annan av herrarna som händelsevis vet litet bättre besked?

Direktör Sten Elgon, en vacker, väl bibehållen åldring närmande sig åttiotalet, lade sig i samtalet:

— Om Ebba tillåter, skall jag försöka. Jag hörde hela tiden noga på och tror jag kan göra reda för det viktigaste av vad Stigman hade att säga.

— Nå äntligen!

— Vår ärade värd började med att redogöra för den senaste femårsperiodens våldsamma sjöskalv vid västindiska öarna...

— Sjöskalv?

— Eller om man så vill jordbävningar nere på havsbottnen. Vi kommer ju alla ihåg vad tidningarna har haft att meddela om flodvågor av hitintills aldrig iakttagen höjd och om deras fruktansvärda härjningar på västindiska öarna och norra Sydamerikas kuster. Stigman sökte påvisa, att de alla måste ha utgått från en linje som sträcker sig bågformigt från Haitis sydligaste udde till Maracai-

bovikens mynning. På grund av detta allt i förening med resultaten av de senaste engelska och amerikanska djuplodningsexpeditionerna, i förening med förekomsten av flytande pimpstensmassor, drog han den slutsatsen att de vulkaniska krafterna i närvarande stund äro i färd med att nere på havsbotten bygga upp en ås eller bergskedja som när som helst kan komma att förhindra det kalla bottenvattnet från att komma in i Karibiska havet — så långt var jag med på det hela, det enda jag inte riktigt begrep var vår höglärde värds slutord: “att jag, inte minst av nationalekonomiska och sociala skäl, avhåller mig från att till och med i en intim krets som denna — dra några konklusioner rörande den framtida betydelser av ovan anförda sakförhållanden må som herrarna kanske inser vara mig förlåtet.” — Mer gick det, hur mycket vi än frågade, inte att få ur honom. Det där sista satte, det medger jag gärna, myror i huvudet på mig!

Generalkonsuln nickade instämmande:

— På mig med — och på alla de andra — om jag inte tar fel. Mitternacht här, som om någon bör anses sakförständig, påstår att han menar att Golfströmmen kommer att torka in...

— Torka in, eller rättare sagt sina ut av brist på tillopp från djupet, vilket åter skulle ha till närmaste följd — var goda och observera att det inte är jag utan Stigman som tror det — att Skandinaviska halvön återginge till istidens klimat med trädgränsen nedflyttad från Hammerfests latitud till Malmöhus läns.

Fru Ebba bleknade lätt:

— Och Stockholmstrakten — mellersta Sverige?

— Förvandlades på ett par tre år till ett fruset polarlandskap där de döda trädens toppar ännu till en tid sågs sticka spöklikt upp ur de allt djupare drivorna. Till sist blev det enda man såg ett eller annat kyrktorn eller fabrikskorsten och så försvann även det och allt blev som det en gång varit och alltså är i det inre av Grönland och på Sydpolarcontinenten...

— Än människorna, professorn, människorna, hur gick det med dem?

Professor Mitternacht ryckte på axlarna:

— Kära fru Ebba, nog blev det väl någon råd, fimbulvintern komme ju inte farande som en lavin eller en översvämningsvåg. Det blev att vandra söder ut i massa, precis som på folkvandringstiden. Tack vare barnbegränsningen, alla skäller på och ingen vill låta bli — jag läste i går i Times att numera till och med zulukafferna är på väg att övergå till tvåbarnsystemet — finns det ännu plats i avlägsnare länder. Men en fruktansvärd katastrof blev det i varje fall: hus och jord, gruvor och järnvägar, gick oåterkalleligt till spillo.

Professorn kastade en sarkastisk blick på de kringständernas bekymrade anleten, förde grogglaset till läpparna och avslutade den dystra bilden med ett uppmuntrande:

— Lyckligtvis är det hela nog mest bara munväder — gamla Sverige har ridit ut många stormar och står sig nog ännu i tiotusen år till och mera — Skål, Bagge, och se inte så ledsen ut — förlåt att jag dricker med värden, men du ser sannerligen ut som om du behövde en tår att styrka dig med!

Generalkonsuln suckade bekymrat. För den, vilken

som Sven Baggeström — vänner emellan kallad "Bagge" — tack vare ett långt och arbetsamt liv småningom lyckats bli ägare till hus och egendomar, att nu inte tala om delägare och styrelseledamot i Herren allena vete hur många industriföretag landet runt, innebar det svala framtidsperspektiv, det behagat den store geografen att uppdraga, intet vidare lockande. Ett ögonblick hade stackars Bagge tyckt sig för sitt inre öga se en dyster bild av omätliga firnslätter med hans kära fabrikkorstenar stickande upp ur snön som sparris ur mullen i ett trädgårdsland. Som väl var drog han sig till minnes, att den talande även han satt inne med aktier och andelar i både det ena och det andra — långt mer än generalkonsuln i förbigående sagt — och med ljusnande ande.

Gamle direktör Elgon tog sig fundersamt om hakan och kastade tvärsöver bordet en spörjande blick på den yngste i laget, den ende av de närvarande vilken ännu ej yttrat ett ord.

— Det skulle intressera mig att höra vad Kempf har att säga om allt det här — min unge vän mittemot är, om jag inte tar alltför mycket fel, den ende av oss som med egna ögon skådat det mycket omtalade Karibiska havet.

Den tilltalade, en knappt fyrtioårig herre med slätrakade, sfinxlikt orörliga anletsdrag och ett par underliga ögon, så gott som städse mer eller mindre dolda bakom de halvslutna ögonlocken, dröjde ett ögonblick med svaret:

— Karibiska havet? Ja, nog känner jag det, men bara sett ovanifrån — hur det går till på botten har jag verkligen inte en aning om.

— Nej, det kan ju ingen begära — men Stigmans idé om Golfströmmen, vad är din mening om den?

Ingenjör Ivar Kempf, ett namn som vid tiden för vår berättelse inom finanskretsar allt oftare hörde till dem som förekommo på dagordningen, dröjde med svaret, dröjde till och med längre än nyss, för att slutligen, efter att ha kastat en trevande blick åt professor Mitternachts håll, ta till ordet i stillsamt, dämpat tonfall:

— Tja, jag vet verkligen inte riktigt vad jag skall säga. För den vilken inte som Mitternacht är fackman på området är det kanske klokast att inte uttala sig i en sak som den här — men...

— Men?

— Men det förefaller mig i alla fall som det riktigaste vore att inte så här utan vidare avfärda det hela som tomma hjärnspöken. Carl Stigman är dock i alla fall ett vetenskapligt geni av första ordningen — på det har han givit mer än ett prov...

Fritz Mitternacht, synbarligen pinsamt berörd, avbröt häftigt:

— När det gäller bildtelegrafi, etervibrationer och atomkärnor, ja inte då det som här är fråga om fysisk geografi!

Ivar Kempf skakade sakta på huvudet.

— Jag skulle vilja låna en bild från mitt eget vetande fack: om jag fattar Stigman rätt, tänker han sig Karibiska havet och Mexikanska viken som pannan i en väldig värmeledningsapparat vars rörledningar sträcker sig ända upp i Ishavet. Tänker man sig nu att det blir täppt i tilloppet, som för det i elementen avkylda vattnet

tillbaka till pannan, upphör strömmen i hela systemet och elementen blir kalla...

— Karibiska havet är ingen värmepanna!

— Kanske inte, men har jag förstått Stigman, är det hans tro att det fungerar som en dylik då det gäller värmefördelningen i Nordatlanten och kringliggande länder.

Professorn slog näven i bordet:

— Sludder och prat — det är vad det är! Och låt mig säga dig en sak till: en person i din ställning borde ha mera förstånd än att göra sig till tolk för dylika förflugna idéer!

Gamle Bagge — generalkonsuln hörde till de många, vilka med beundrande häpnad följt Ivar Kempfs meteorartade uppflammande på affärslivets firmament — började åter se betänksam ut:

— Mitternacht har alldeles rätt. Sådana här historier är rakt inte något att sprida ut — sak samma vad man tänker om Stigmans teorier — det kan vålla stor och obotlig skada.

Två eller tre av de närvarande skyndade instämma:

— Bagge har rätt...

— Obetingat!

— Vetenskapsmän bör inte lägga sig i praktiska frågor!

Direktör Elgon kastade kring sig en tveksam blick:

— Vi får i alla fall vara Stigman tacksamma för att han åtminstone hitintills haft förstånd nog att inte söka göra propaganda för sina åsikter — till och med då det gällde oss, hans nära vänner, måste han ju sägas ha varit i hög-

sta grad förbehållsam. Utan Fritz här hade åtminstone jag för min del inte fått klart för mig vad saken egentligen kunde ha att innebära för oss alla.

Professor Mitternacht strök med en nervös handrörelse tillbaka en ostyrig lock:

— Ännu är ingen skada skedd — frågan är bara hur länge det räcker...

— Ja, det är just det jag menar — Stigman är dock först och främst naturforskare och förr eller senare kommer han att tala ut vad han har på hjärtat. Antagligen att börja med vid ett av Vetenskapsakademins sammanträden och sen, om det vill sig illa, publikt på Geografiska Sällskapet.

Generalkonsuln markerade förfäran:

— Herregud, det bara fattades!

Professor Mitternacht satte glaset ifrån sig med en skräll:

— Något sådant, mina herrar, får helt enkelt inte ske! Hjälper ingenting annat blir det att skrämma Stigman att tuga...

I ett nu var allt i uppror.

— Låta honom förstå att det gäller hans vetenskapliga namn och rykte...

— Att det kan bli efterräkningar...

— Skadestånd på mer än allt han äger och har...

— Att det numera finns prygelstraff på utspridan de av lögnen till allmänhetens förvillande!

— Interneringsanstalter för kriminaldårar!

Ivar Kempf förde sitt glas till läpparna för att dölja ett småleende:

— Har det inte fallit herrskapet in att tänka på en ganska viktig sak: Carl Stigman tror på det han säger och litar på att händelseförloppet kommer att ge honom rätt — för övrigt vet vi ju alla att också vetenskapens historia har haft sina martyrer...

II.

Ty där åtelen är...

Efter storm kommer lugn och efter regn kommer solsken, inte bara ute i naturen men även inom förvärvslivet. På nittonhundratrettioalets nedgångstid med social oro, finanskriser och arbetslöshet av en omfattning, som ett ögonblick tycktes vara på väg att i grund ödelägga världshandel och industri, följde fyrtyo- och femtioalets ekonomiska högsommar. Tyskland-Österrike, för blott en mansålder tillbaka utarmade, nedbrutna, hade lyckats rida ut stormen. Förenade till kejsardömet Germanien, sedan Adolf I, efter sovjetväldets sammanstörtande, sent omsider slutit fred med det judiska storkapitalet, njöto de nu av ett enastående välstånd, en ekonomisk uppblomstring vilken innan länge även satt sin prägel, inte blott på de skandinaviska grannländerna, utan på hela västerlandets affärsliv, kommande förvärvslivets alla organ att överallt arbeta för fullt och skapande en ny rikedom vilken i sin tur kommit konst, vitterhet och vetenskap att återuppblomstra. Kort sagt: sunt förnuft hade längs hela linjen avgått med segern.

Under denna period av högkonjunktur var det som generalkonsul Baggeström, professor Mitternacht och ingenjör Kempf skapat sin förmögenhet. Framför allt gällde detta de båda senare. Generalkonsuln hade be-

gynt långt tidigare, mödosamt kryssande sig fram under oväderstiden och fortsättande med ökad fart sen gynande vindar blåst upp. Nöjd och belåten med det han ägde begärde han intet annat av ödet än att få behålla det, ägnande sig åt sina talrika företags förkovran i avvaktan på den ej längre avlägsna tid, då det bleve att dra sig tillbaka för att njuta arbetets frukter i skepnad av en lugn och sorgfri levnadsafton. Någon jobbare i vanlig mening var alltså generalkonsuln minst av allt, detta i bjärt motsats till hans båda umgängesvänner, professor Mitternacht och Ivar Kempf. Vad professorn angår var han en typisk jobbnatur, om än i större skala än flertalet av sina kolleger. Begåvad av naturen med ett skarpt, strängt logiskt arbetande intellekt var det hans fröjd att när det gällde en finansoperation syna saken från alla sidor, väga möjligheter mot möjligheter och sannolikheter mot sannolikheter ungefär som en schackexpert vid lösandet av ett problem. Penningvinsten, hur välkommen den än var som tecken på att operationen lyckats, fröjdade honom kanske mest tack vare den möjlighet den skänkte till nya vidsträcktare operationer i liknande stil. För övrigt vore det orättvist att förtiga att professorn brukade inte så litet av sitt överflöd i ett upplyst mecenatskaps tjänst — framför allt då det gällde hans egen vetenskap.

Ivar Kempf var även han en jobbnatur, ehuru av väsentligen annan art än professorn. Hans ende passion var att våga och vinna — framför allt våga — och hans affärsföretag, eller rättare kupper, leddes långt mindre av problemlösarens logiska skärpa än av storspelarens

geniala intuition, vilken satte honom i stånd att med underbar säkerhet förutse händelsernas utveckling och den kommande utgången. Dessutom skiljde sig de båda herrarna inte så litet i valet av jaktmarker. Professorns operationsfält inskränkte sig så geograf han var, i stort sett till de nordiska ländernas krets, ingenjörens omfattade jordklotet i dess helhet. Redan vid unga år mer vittberest än de flesta kände Ivar Kempf genom självsyn länderna bortom havet, både Argentinas boskapsmyllrande pampas, Birmas fuktmättade urskogar och Sydafrikas guld- och diamantfält. Hans fröjd var att från världens fyra hörn samla in underrättelser och med aldrig svikande säkerhet spela ut det ena mot det andra. Redan i begynnelsen av sin affärsmannabana offrade han på långdistansradiogram utan tvekan summor vilka skulle kommit Fritz Mitternacht att betänksamt skaka sina olympiska lockar. Vilket allt inte hindrat de båda stora rovdjuren från att mer än en gång sluta förbund och göra gemensam färd — båda självfallet med en klar förnimmelse av att det när som helst kunde komma att råda ett motsatt förhållande. Onödigt att framhäva att ingendera av de båda bundsförvanterna vid utövandet av sin verksamhet i nämnvärd grad kände sig besvärad av moraliska skrupler. I fråga om frihet från hämnningar av etisk art stodo såväl professorn som hans yngre medbroder på precis samma ståndpunkt som nutidens suveräna stater — ej omöjligt för övrigt, att de, båda två, i all tysthet betraktade sig som något i samma väg — eller i varje fall inte långt ifrån.

Sin vetenskapliga verksamhet utövade professor Mit-

ternacht uppe på Stockholms Högskolas geografiska institut på Observatoriekullens krön på ett tämligen opersonligt sätt med biträde av en äldre, synnerligt högt upptränad och synnerligt väl avlönad privatassistent, till åren endast föga yngre än hans arbetsgivare, och ett par begåvade docenter, även de inte illa belönade för sin möda — det hörde till Fritz Mitternachts goda sidor, att han aldrig försummade att hålla sin skyddande hand över sina lärjungar, lotsande fram dem till en plats i solen där det vankades, stipendier, pris och reseunderstöd — den egenskapen hade han att tacka för inte så litet av sitt vetenskapliga rykte. Sin gärning som finansman utövade professorn på ett i allo långt mera personligt vis i en rymlig kontorslokal i hörnet av Kungsoch Vasagatan utan annan hjälp än av en pålitlig äldre kassör — även han synnerligt väl avlönad en medelålders kvinnlig bokhållare och ett par yngre skrivmaskinsfröknar, alla arbetande i ett rymligt ytterrum utanför professorns eget allra heligaste.

— Ingenjör Kempf frågar om professorn tar emot?

Professor Mitternacht drog en lättnadens suck. Han hade ända sen lunchtiden väntat på besöket och börjat känna sig orolig över att den andre dröjde så länge.

— Bed ingenjören vara god och stiga på.

Minuten därefter gjorde herr Kempf sin entre, som sig ägnar en flott affärsman iklädd en otadlig nypresad kavajkostym, skinande bruna skor samt blomma i knapphålet. Professorn tog emot honom halvvägs från tröskeln med utsträckt hand:

— Välkommen, kära Ivar — det blev sent i natt...

— Men samtalet var givande — jag kommer aldrig att glömma stackars Bagges min, då du talte om de ur snön uppstickande skorstenarna: det ordentligen ryste i honom!

— Nå ja, perspektivet var ju inte vidare lockande — det vore i förbigående sagt roligt att få veta vad du själv, så här “unter uns”, tänker om det hela?

— Hand på hjärta, jag har vid närmare eftertanke övergått till din ståndpunkt — tror som du, att Stigman målar fan på väggen — vilket i förbigående sagt kan vara farligt nog om det inte sätts munlås på honom i tid.

Professor Mitternacht gav ingenjören en blick, som hans ovänner skulle ha haft allt skäl att beteckna som “lurade”:

— Jag är inte längre så säker på den saken. Sen i natt har jag tänkt, begrundat vad Stigman sade i går, och — men kom ihåg att det här får förbli oss emellan — det kan trots allt ligga något i det.

Ingen av de båda trodde ett ord av vad den andre sade. Professorn tittade åt sidan liksom sökande något på skrivbordet samtidigt som hans gäst lät ögonlocken sjunka en aning djupare ned över ögonen. Varken den ene eller den andre av de samtalande hade lust att sätta motparten i tillfälle att läsa hans hjärtas tankar. Professorn tänkte: i dag låtsas han inte tro, *ergo* tror han — så mycket sämre för honom. Ingenjören åter: den gamle räven vill lura i mig, att han svängt om — så mycket bättre för mig...

Ingendera av de två hade orätt. Professorn trodde inte ett ögonblick på vad hans berömde kollega hade sagt,

men under de gångna timmarna hade det gått upp för hans skarpa, logiskt arbetande intellekt, att Stigmans kätterska åsikter, rätt använda kunde framskapa ett sakernas läge som professorn hade föresatt sig att utnyttja till sin egen fördel. Hans fälttågsplan var klar, enkel och lättfattlig, uppdelad som den var i tre huvudoperationer: för det första, att med tjänliga medel få Stigman att hålla tyst länge nog att ge professorn tid att underhand realisera hela sitt innehav av aktier, obligationer, inteckningar och så vidare lydande på andel i jordfasta värden. För det andra, att då tiden var inne få den store nobelpristagaren att träda fram för offentligheten och med alla den moderna reklamens propagandamedel skapa landet runt en domedagsstämning kraftig nog att sätta professorn och hans underordnade redskap i tillfälle att för en spottstyver återförvärva både det redan sålda och mångdubbelt mera av liknande art. Varpå slutligen som tredje moment skulle komma professorns eget framträdande på skådeplatsen, med hela tyngden av sin vetenskapliga auktoritet krossande Stigman och hans fimbulvinterhypotes, återställande lugnet och kommande nedgången att förvandlas i uppsving. Som man ser i grund och botten intet annat än en helt vanlig hausse och baissespekulation skickligt camouflerad bakom en vetenskaplig fejd mellan två berömda naturvetare. Planen var onekligen god, och det enda som kunde komma den att lida skeppsbrott vore möjligheten att händelserna skulle falla på det orådet att ge Stigman rätt — en eventualitet till vilken Fritz Mitternacht emellertid ansåg sig ha lika litet skäl att ta hänsyn som till möjligheterna av ett solklotets

plötsliga uppflammande eller jordens sammanstötning med en större komet.

Ingenjörens planer voro av annan och vidsträcktare art. Begåvad med långt livligare inbillningskraft än professorn och därtill fri från den vetenskapligt skolade fackmannens kritiska inställning till det nya och obevisade, hade han alltifrån första stund gripits av det storslagna i den Stigmanska hypotesen och beslutat att handla därefter. Den bild av en de nordiska ländernas evakuering genom en folkvandring av hittills i mänsklighetens hävder osedd måttstock, som professorn senare på natten halvt på spe utmålat, hade gripit hans fantasi och Ivar Kempf. Storspelare och finansman, hade redan nu föresatt sig att det skulle bli hans sak och ingen annans att då stunden var inne organisera denna de skandinaviska folkens exod, organisera den och framför allt exploatera den till eget bästa. Makthungrig i lika hög grad som spellysten drömde han om finansoperationer av planetariskt omfång, om möjligheten att, innan någon anade vad komma skulle, slå under sig vidsträckta områden i Sydamerika, i Centralafrika, på Sundaöarna, skaffa sig kontroll över ångbåtslinjer och transportmedel för att leda folkströmmens flöden dit han ville och då allt var över kunna säga sig, att av det forna Skandinaviens millioner invånare endast ett försvinnande fåtal lyckats undgå ödet att för årtionden framåt bli honom tributpliktiga... Som man ser, vilt dristiga planer med något i dem både av djärv konungatanke och storspelarens fasta beslut att våga allt i hopp om att lyckas spränga banken.

Professorns enklare plan hade han så gott som omedelbart genomskådat och föraktade den i sitt hjärtas djup — ungefär på liknande grunder som den med syrgasbläster och moderna gangsterverktyg opererande kassavalvsbesegraren ringaktar den simple ficktjuvens grepp efter nästans plånbok. I ett avseende stodo båda, hur olika det mål de eftersträvade kunde te sig, på enhetlig grund. För den ene som för den andre gällde det först och främst att vinna tid och uppskjuta utbrottet av den väntade

— Jag ger dig alldeles rätt, då du säger att det gäller att få Stigman att hålla tyst — åtminstone tills man hunnit ordna för sig och är färdig att ta emot stöten. Frågan är bara hur — har du något att föreslå?

— Har du?

— Det första jag gjorde i morse var att ringa på till Experimentalfältet och föreslå honom att sätta i gång med en hydrografisk expedition för att samla ytterligare bevis för riktigheten av sina åsikter han lät inte olivad, och jag hade tänkt att du och jag skulle slå oss ihop om att finansiera företaget.

— Med andra ord expediera den gode Stigman till Karibiska havet?

— Precis, det kommer att ta minst en tre, fyra månader, om inte mera...

Ingenjören nickade gillande:

— Och så finns där oanade möjligheter: exempelvis hajar...

— Och krokodiler...

— Och skallerormar — vår frejdade samtida kommer

naturligtvis en och annan gång att bege sig i land och sträcka på benen...

— Att nu inte tala om möjligheten av ett nattligt möte med kulörta gentlemän, som har kniven sittande löst i slidan...

Professorn gjorde en avvärjande handrörelse:

— Vilket allt himlen förbjude — det blev ju att slakta hönan som värper guldäggen.

— Eller rättare som genom sitt kackel är bestämd att få allmänheten att värpa.

— Alldeles! Jag kan alltså gå ut ifrån att du är med om att satsa din halvpast?

— All right — mitt enda villkor är, att mitt namn inte blir nämnt i samband med företaget.

Professorn markerade bifall medelst en majestätisk böjning på det olympiska huvudet. I sitt innersta var han i hög grad belåten över att inför offentligheten stå som ensam mecenat.

— Som du behagar, min bror; den ekonomiska uppgörelsen blir en privataffär oss emellan.

Ingenjör Kempf log i mjugg. Han hade själv haft något liknande i tankarna, men insåg mer än väl, att allt skulle ta sig långt mera naturligt ut ifall det blev den för sina geografiska intressen välbekante professorn som fick stå för det hela. Den store nobelpristagarens vara eller inte vara spelade för framgången av hans egna planer på långt när inte samma betydande roll som då det gällde professors, vilket inte hindrade, att Ivar Kempf även på grund av andra motiv än de finansiella ansåg sig ha goda skäl att betrakta Carl Stigmans avpollettering till

den nejd där pepparplantan växer som en i hög grad
åtråvärd tilldragelse...

III.

Rosenbojan.

Rörande professor Carl Stigman, mångsidigt uppfinnaren, nobelpristagare och föreståndare för Nobelinstitutet för radiooptik med mera, i dagspressen inte så sällan kallad "den nye Arrhenius", röntte det ingen svårighet att få besked. I Nordisk familjeboks femte upplaga stod där halvannan spalt och mer rörande hans många upptäckter och uppfinningar inom området för fysiken och dess gränsvetenskaper och en titt i Statskalendern bar vittne om att han kunde glädja sig åt innehavet av Nordstjärneordens kommendörskraschan förutom inte så få utländska nådevedermälen av det slag som tilldelas pamparna i andens rike, inte så mycket för att ära dem själva för vad de gjort, som för att åt utmärkelsetecknet i fråga skänka ökad glans och bereda det ett förhöjt värde som mer eller mindre ideellt bytesmedel på den internationella marknaden. Rörande professorskan Stigman flöto källorna sparsammare. "Vem är det?" närmast att anlita, då det gäller i ett eller annat avseende bekanta personers familjeförhållanden, visste berätta att den lärde naturvetaren var "G. (53) m. Ingeborg (Bojan) Carlsson, f. 1922, dtr. a. M. M. Carlsson o. E. Hult". Inte mycket som läsaren märker. Lyckligtvis finnes, som varje personhistoriker nogsamnt har reda på, vid sidan

om de tryckta urkällorna andra, otryckta, och dessa flöto i förevarande fall betydligt rikligare. Till att börja med ville den muntliga traditionen veta, att uppgifterna i "Vem är det?" rörande fru professorskans föräldrar borde läsas något olika mot vad för den oinvigde skulle förefallit att närmast ligga till hands. De båda begynnelsebokstäverna före Carlsson betydde nämligen varken mer eller mindre än Maria Magdalena och E. framför Hult ägde att tolkas som Erik. Traditionen visste vidare berätta att besagde Erik Hult varit andre styrman på en lastångare och mycket mot sin vilja, efter företaget blodprov, etc., nödd och tvungen, tagit på sig faderskapet till den blivande fru professorskan för att därefter bege sig av med en trälast till Singapore och som det heter ute i skärgården "bli borta på sjön". Född som hon råkade vara inom hörhåll för Tyska kyrkans klockspel och Storkyrkans klockor och uppvuxen därsammastädes hos sin mormor, innehavarinna av ett mindre ölkafé inte långt från Stortorget, kunde fru professorskan med fullt samma rätt som en gång i tiden Carl G. Laurin, Carl Larsson och F. G. T. Eklund, trots sin något dubiösa börd kalla sig ett äkta Stockholmsbarn.

Rörande de närmast kommande åren flöda de tillgängliga kunskapskällorna ytterst sparsamt. Först sen den unga damen vänt staden mellan broarna, sin mormor, ölkaféet och sin mamma, fröken Carlsson, ryggen och knappast sjuttonårig gått över Rubicon — läs: Norrbro — för att på ett av Östermalms förnämligare förfriskningsställen uppdyka som servitris, börja besagda källor flyta allt rikligare. Sin första — och sista

— allvarliga eskapad, en smekmånad tillbragt i Köpenhamn samman med en ung elegant greve, satte hon i scen ett par månader senare. Följderna av parets vistelse i Kongens By blev för den kvinnliga parten i sinom tid ett obehagligt missfall och smeknamnet “Rosenbojan”, för hennes uppvaktande kavaljer vedernamnet “Bojaren”.

Vis av skadan beslöt den unga damen att från och med detta ögonblick “bli ordentlig”, vilket naturligtvis inte hindrade henne från att roa sig rätt tappert då tillfälle gavs. Populär som Rosenbojan var hade hon ingen brist på uppvaktande flörtkavaljerer villiga att bjuda på dans eller maskis med påföljande supé och fast den goda Bojan hörde till den tillmötesgående människotyp som har svårt att säga nej då man ber dem, lyckades hon tack vare god tur och erfarna väninnors ledning klara alla blindskär utan att komma nämnvärt till skada. Åren rullade hän och en vacker dag upptäckte fröken Carlsson den yngre, att det ominösa trettioalet för en dam i hennes levnadsställning “livets middagshöjd” — stod för dörren. Bojan begrep att det nu gällde inte bara att vara “ordentlig”, utan rentav “solid”, med andra ord att från och med nu hålla ögonen öppna efter inloppet till en tryggad hamn. Bojan började drömma äregiriga drömmar om doktorer, lektorer och majorer, alla som en medelålders. Välsituerade, trevliga herrar vilka satte en ära i att få göra Bojan till lektorska, majorska och så vidare — tyvärr lyste drömmens lektorer, majorer med mera genom sin frånvaro. Bojan förstod att hon måste sätta ned sina pretentioner. Hade en hygglig äldre veterinär, en nykter sjökaptan eller en ordentlig hovmästare

med litet pengar på banken och hopp om att bli sin egen ställt sitt hjärta och hand till hennes förfogande hade hon nigit och tackat ja tyvärr kom där ingen och Bojan fick vänta, vänta ända tills hon på allvar började begrunda nödvändigheten, att ytterligare sänka sin standard ett pinnhål: till vaktmästare i verken, överkonstaplar vid polisen eller provvryttare...

Och så hände det sig att det kom någon — en, men ett lejon — professor Carl Stigman.

Ett plötsligt oväder med blix, åska och floder av regn hade sopat trottoarerna tomma och kommit den store naturvetaren, överraskad av skyfallet mitt i en höglärd tankegång, att hals överhuvud söka lä undan regnet på närmaste håll, vilket råkade vara det stilla näringsställe i närheten av Stureplan där Bojan vid tidpunkten i fråga hade sin varelse. Det var vid en tid på dygnet då lokalen var så gott som tom och Carl Stigman — han kunde knappast dra sig till minnes, att han sen Uppsalatiden utan sällskap hedrat en dylik lokal med sin närvaro — kände sig en smula bortkommen då han meddelade den tillskyndade Bojansin önskan att bli serverad en kopp kaffe, något som ej undgick den själv allt utom bortkomna unga damen.

Anblicken av den underliga, tydligt försagda gråhårs-
mannen väckte hos Bojan till liv något av det mod-
erlighetskomplex så gott som varje kvinna gömmer i
något hörn av sitt undermedvetna och kom henne att
oombedd skynda efter ett par handdukar och avtorka
professorns drypande kavaj rygg och krage för att sen
hon effektuerat beställningen inta en avvaktande håll-

ning i bordets närhet för den händelse den nya kunden skulle befinnas vara hågad för samtal. Vilket märkligt nog visade sig vara fallet. Den ovana omgivningen hade väckt slumrande ungdomsminnen till liv och professorn drog sig till minnes att det hade funnits en period i hans förgångna, då han uppfattade kaféflickor som bland annat till för att stå till förfogande för den som kände sig ensam och önskade medelst en stilla pratstund vila den av lärda mödor tröttkörda hjärnan. Och så pratade professorn med Bojan både om det ena och det andra och då Bojan inte begrep vad han mente, nickade hon bara förståelsefullt och sade: "Ja vet herrn, så tycker jag med." Något som ingav professorn en förmånlig tanke rörande Bojans allmänbildning och intellekt. Då regnet sent omsider upphört och solen börjat skina utanför på gatan, tog professorn avsked sen han i drickspengar givit Bojan en hel blank tvåkrona. Han kände sig på något underligt sätt varm om hjärtat och ville göra alla glada — framför allt Bojan...

Bojan och hennes arbetskamrat, den lilla mörkögda Edla, tittade åt den stängda glasdörren till och nickade åt varandra:

— En lustig gammal kille den där du — gav han dig en hel tvåkrona?

— Det var just vad han gjorde; jag tyckte gubben var rar, fast hans kläder var rysligt illa skötta: västen fläckig och med en knapp som var borta gubbstackarn behövde någon som såg efter honom, det är hela saken.

Fröken Edla rynkade fundersamt på de kraftigt markerade svarta ögonbrynen:

— Sanna du mina ord — du skall se att han kommer igen...

Edla fick rätt. Professorn kom igen innan många dagar förgått. Han hade gripits av ett underligt begär efter ett nytt återupplivande av de gamla minnena från kandidattiden i Uppsala och längtade efter en ny pratstund. Denna gång blev tyvärr besöket inte vidare lyckat. Professorn hade valt orätt tid och fann till sin besvikelse alla bord upptagna av lunchätande affärsmän. Flickorna foro som yra höns mellan borden och luften var full av tallrikslammer och matos. Sorgsen till sinnes förtärde professorn sin biffstek — han blev inte en gång serverad av Bojan — och avlägsnade sig för att ett par dagar senare dyka upp vid tiden för sitt första besök. Och varm om hjärtat. Alltifrån den dagen betraktades han på orten som stamkund och Bojans privata tillhörighet. En vacker dag hände sig att Bojan till sin stora häpnad upptäckte i en tidning sin grånade beundrars porträtt under rubriken: "Professor Stigman uttalar sig för Aftonbladet om Max Biebersteins upptäckt." Bojan skyndade att visa porträttet för Edla och fast ingendera av dem lyckades bli klok på vad det hela gick ut på, kommo de överens om, att den gamle vänlige herrn med det underliga håret tydligen var en berömdhet som det var en ära att vara bekant med. Hade någon av dem till äventyrs hyst något tvivel om detta, skingrades det helt och fullständigt, då en vecka senare professorn helt oförmodat dök upp kort före stängningsdags iförd frack med kraschan och akademikrage och med två eller tre kommandörstecken om halsen. Bojan blev röd som en pion och neg som för

en kunglig person och professorn, han kom från en bättre bankett och var livad och modig tack vare några glas champagne, tog hennes hand och behöll den i sin och smekte kärleksfullt den vita blottade armen. Den natten drömde Bojan stormaktsdrömmar — från och med nu förstod hon att det bara gällde sköta sina kort väl, och det gjorde hon med det resultatet att innan två månader gått professorn meddelade sin syster och enda levande anförvant, änkeprostinnan Stagnelius, som skötte hans hushåll, att han ämnade gifta sig med Bojan.

Prostinnan höll på att få slag och lät sin berömde bror förstå, att han var en gammal åsna i den "farliga åldern", som låtit fånga sig av en samvetslös äventyrerska; till vilket professorn svarade: för det första, att Bojan inte vore någon äventyrerska, utan en självförsörjande kvinna och att han behövde Bojan långt mera än Bojan behövde honom. För det andra, att Bojan var den kvinna han drömt om så långt han mindes tillbaka, fast han för länge sedan uppgivit hoppet om att få se henne i levande livet. Och slutligen för det tredje, att saken redan var avgjord: Bojan hade lovat bli hans och fri och obunden som han var fanns där ingen han hade att avlägga räkenskap för. Varpå följde ett bättre syskongräl, som slutade med att prostinnan Stagnelius förklarade högt och tydligt, att hon länge och väl haft mer än nog av professorn och att han nu kunde sköta sig och sitt hem bäst han ville, "så fick han se hur gott det var". Varefter hon packade sina koffertar och med aftontåget avreste till sin hembygd i Dalarna.

Hade den gamla damen — vilket inte förefaller osan-

nolikt — med sin brådstörtade resa avsett att få professorn att falla till föga, måste det fastslås att hon valt den sämsta möjliga utväg. Enda resultatet av hennes fanflykt blev, att Bojan ryckte till undsättning och övertog ledningen samtidigt som professorn, vid detta laget kär som en klockarkatt, tog ut lysning och satte in förlovningsannons i tidningarna.

Tre veckor efteråt var Bojan välbeställd professor-ska och värdinna i boställsvåningen ute på Experimentalfältet.

Då det gäller sociala omflyttningar är kvinnan långt smidigare än mannen. En från proletariatet utgången statsminister blir nog aldrig någon riktig excellens, utom möjligen i sina egna och sina partivänners ögon. Men hans hustru kan bli det om hon händelsevis skulle råka vara av rätta ullen. Katarina I började som marketenter-ska, Theodora som djurtämjerska och Karin Månsdotter med att sälja äpplen och nötter på Stortorget och om ingen av dem har det sports att de, sen de fått krona på huvudet, trampat i klaveret — hade de gjort det skulle man ganska säkert fått höra av det! Vad angick Bojan hade hon i motsats till de uppräknade kungliga damerna förmånen att ha haft sin verksamhet och sina nöjen förlagda till en omgivning där hon varit i tillfälle att lära sig både hur man äter och klär sig och hur man talar — åtminstone med herrar längre fram på nattkröken — det och den ganska viktiga konsten att vårda sina händer, tack vare vilket allt Bojan innan året gått om lyckats förvandla sig till en högst acceptabel professor-ska för vilken Carl Stigman absolut inte hade anledning

att känna sig skamsen. Och härmed borde lilla Bojan kunna ansetts vara lyckligt i hamn och allt ordnat till det bästa. Till en tid tyckte hon nog själv det var så, men småningom blev det annorlunda. Redan innan smekmånaden gått till ände hade stackars Bojan till sin grämselse fastställa, att hur mycket hon än betydde för professorn, betydde hans vetenskapliga verksamhet lika mycket och mer. Till att begynna med sökte Bojan intala sig att allt var bra som det var och att hon hade all orsak att glädja sig åt, att så som hon gjort ha kommit sig upp på grön kvist. Dock i den mån tiden gick grämde det henne mer och mer att, varmblodig som hon av naturen råkade vara, behöva ligga ensam halva nätterna medan hennes pliktförgätne make borta i laboratoriebiblioteket satt fördjupad i sina beräkningar. — Bojan hade svårt att förlika sig vid att se sitt eget vackra jag försummat för syntetiska äggvitemolekyler, underliga fotografiska experiment och undervattensvulkanerna i Karibiska havet. Hur snäll och rar hon tyckte han var, började Bojan få nog av sin man och längta efter något yngre och bättre, och just vid den tidpunkten var det som Ivar Kempf råkade korsa hennes väg...

Ingenjör Kempf var inte bara storspelare och finansmatador men även kvinnojägare i högre stilen och det viskades om att inte så få av huvudstadens mest firade skönheter pryddes av juvelsmycken rörande vilkas ursprung Ivar Kempf, om det behagat honom, skulle kunna lämna upplysning. Bojan och han hade råkats första gången på en Vegadag där ingenjören fått föra henne till bordet och Ivar Kempf hade inte förr fått ögonen på sin

blivande bordsdam, stor, smärt, högbarmad, skönarmad med otadlig växt, blå trånande ögon och ett rikt askblont hår, innan han inom sig fattat beslutet att uppta jakten på detta kungliga villebråd.

Att skaffa sig tillträde till både Bojan och hennes hem var för Ivar inte förenat med någon svårighet. Ett par frikostiga donationer avsedda att åt institutet vid Experimentalfältet förvärva några dyrbara apparater och instrument, som professorn behövde till sina undersökningar, var nog att komma Carl Stigman att för ingenjören öppna sitt hjärta och figurligt talat sluta honom i sin famn och Ivar Kempf sörjde för att vänskapen inte kom åt att svalna. Allt tycktes sålunda väl förspänt, då en oväntad svårighet stötte till — Bojan satte sig på sina höga hästar och vägrade att bedraga sin man!

Den forna kaféuppasserskan lät sin nye beundrare förstå, att hon numera i egenskap av ärbar hustru lämnat sitt förgångna bakom sig och inte hade en tanke på, "att bära sig så otacksamt och gement åt mot en som mot henne varit så rar och rejäl och hederlig". Träffa Ivar gjorde hon gärna och han märkte utan svårighet att hon var glad då han kom, hon pratade och flörtade med honom av hjärtans lust och lät honom ta sig inte så få friheter, men längre gick det inte och för Ivar gick det småningom upp att, därest han ville se fästningen kapitulera, återstod endast att sätta i gång med en regelrätt belägring. Och var detta sakernas tillstånd, då professorn meddelade sin fru, att Fritz Mitternacht lovat att finansiera en hydrografisk expedition ombord på eget fartyg till Västindien och Karibiska Havet. Professorn

var hänryckt. Att personligen på ort och ställe få insamla avgörande bevis på riktigheten av sina åsikter, hade varit en dröm som i månader hägrat för hans sinne och nu såg han den tack vare hans gode vän Mitternachts frikostiga mecenatskap på väg att förverkligas i det ögonblick han minst anade det. Att börja med var det hans mening, att Bojan skulle följa med på resan, men Bojan förklarade alltifrån första stund, att hon inte tålde sjön och inte skulle ha en glad dag ombord om hon följde med, vadan för professorn intet annat återstod än att begiva sig i väg ensam till Göteborg och här ombord på "Seagull", den av hans gynnare förhyrda motorjakten etablera sig själv, sina två assistenter och hela den vidlyftiga apparatur han behövde för sina hydrovulkanologiska undersökningar i de tropiska farvattnen. I avskedets ögonblick uppdrog han åt Ivar Kempf att under hans frånvaro vaka över Bojan, ett uppdrag ingenjören, utan att förändra ett drag i sitt klassiskt bleka, sfinxlika ansikte godhetsfullt åtog sig ombesörja...

IV.

Direktör Elgon börjar ana oråd.

Den sista av Göteborgsexpressens långa, låga, strömlinjeformade vagnar försvann bortom södra ändan av perrongen och professorskan Stigman, som viftat med näsduken så länge hon såg något, torkade sina ögon och försökte trola fram ett leende, fast det inte hade sig så lätt. I djupet av sitt hjärta kände sig Bojan kanske mer rörd och alldeles säkert mer orolig för vad komma skulle än vad hon hade lust att tillstå vare sig för sig själv eller för den omgivande lilla klungan av avskedstagande, utom generalkonsul Baggeström och hans Ebba, professor och fru Mitternacht och gamle direktör Elgon och hans unga maka omfattande ett tjugotal äldre herrar, så gott som alla ledamöter av Kungliga Vetenskapsakademien, och deras damer. Framför allt ville hon för intet pris i världen tillstå vare sig det ena eller det andra för den vid hennes sida stående ingenjören, vaken nyss med en svag aning till ett leende lekande kring läpparna med beslöjad blick följt det bortilande tåget på dess väg ut ur stationshallen. Bojan anade att hon nu sen hon blivit gräsänka skulle få en svår tid. Kär i ingenjören var hon rakt inte — tvärtom kände hon inte så sällan rentav ett slags underlig motvilja för honom, vilket inte hindrade att hon, erfaren som hon var i fråga om karlar, kände sig orolig för sig själv.

Det anade henne att Ivar Kempf hörde till dem, som då det gäller kvinnor sitta inne med det rätta handlaget, och stackars Bojan visste med sig att hon hörde till den människovänliga, medgörliga sort, som har svårt att säga nej då man ber dem. Ville hon inte se sina goda föresatser skingrade för alla himmelens vindar, förstod hon att det för henne blev att vara på sin vakt dag och natt — kanske framför allt det senare.

Till att begynna med gick allt bra och Bojan började småningom lugna sig. Mer än någonsin upptagen av affärer nöjde sig ingenjören med att träget uppvakta henne, antingen personligen eller genom ombud, med blommor och sötsaker — Bojan tyckte om sötsaker — utan att i nämnvärd grad verka påträngande oeh efterhängsen. Till slut började stackars Bojan tycka att han var nästan litet för litet efterhängsen, men i alla fall var hon — åtminstone ännu så länge — glad åt att allt var som det var.

Under tiden arbetade både professorn och ingenjören för högtryck. Fritz Mitternacht sålde undan för undan, mer och mer i den mån veckorna gingo, realiserade genom dolda kanaler allt vad han ägde av papper vars värde låg i hus och jord, i skogar, järnvägar, industrianläggningar och annat som ej gick att förflytta. Ingenjören sålde även han, alldeles som professorn, men dessutom köpte han, köpte långt mera än han sålde, köpte red-eripapper och exotiska aktier och andelar, framför allt i plantageföretag all världen runt. Köpte kontant och på kredit för att belåna det han köpt och köpa ändå mera. Köpte vilt, hänsynslöst till dess de få förtrogna och medhjälpare, vilka, om också endast delvis och ofullständigt,

förunnades en inblick i hans förehavanden, begynte att undrande och bävande spörja sig, vart det hela pekade hän.

Gamle direktör Elgon, vilken, fast han redan sen länge dragit sig tillbaka från affärerna, alltjämt följde förvärvslivets skiftningar med vaken blick, kunde inte undgå en förnimmelse av, att där kommit en viss oro över den under femtioalets tidigare hälvt så fasta marknaden, och beslöt att rådgöra om saken med sin gamle vän generalkonsuln.

— Det finns ingen hjälp, Bagge, vrida och vända på saken hur man vill, kommer man inte ifrån, att något ganska underligt är i görningen. Aktier, obligationer — goda, säkra papper, som ger hög ränta och alltjämt är i stigande — kastas undan för undan ut i marknaden. På köpare är det ingen brist — än så länge, vilket inte hindrar att om det fortgår så här måste marknaden bli mättad och kurserna falla. Det hela börjar förefalla mig mer och mer obegripligt...

Generalkonsul Baggeström rynkade tankfullt på de borstiga ögonbrynen:

— Du har alldeles rätt — det är inget tvivel om att det är Mitternacht och Kempf som säljer, säljer vad de hinner. Det verkar alldeles som ämnade de hålla generalrealisation på allt vad de äger och har — en del andra har för övrigt mer eller mindre i blindo börjat följa med på galoppen.

— Det är också mitt intryck. Det enda jag inte förstår är vad meningen är?

— Gud vet — både den ena och den andra av de

där båda uvarna kan i grund konsten att hålla klaffen och tillåter ingen att se i deras kort. Så mycket är visst och säkert att om de händelsevis trodde på Stigmanska fimbulvintern, kunde de inte handla annorlunda än de gör...

Direktören gav generalkonsuln en spörjande blick.
— Stigmans fimbulvinter?

— Ja visst — du har väl för fan inte glömt bort, vad han sade den där gången då vi åt middag hos honom ute på Experimentalfältet?

— Självfallet inte, men jag fick det intrycket, att särskilt Mitternacht ansåg att det hela var barnsligheter?

— Så lät det ja — den gången, i trots av vilket allt både han och Kempf nu handlar som om olyckan stode för dörren!

— Jag talte om saken häromdagen med Mitternacht och då skrattade han och slog ifrån sig med båda händerna — Stigmans hypotes var inte värd en allvarlig, vetenskaplig vederläggning — det var hans egna ord.

— Vilket inte hindrat honom från att satsa ett par hundratusen på Stigmans expedition...

— Kan det låta sig tänka, att han under hand från Stigman fått rapporter som kommit honom att i all tysthet sadla om?

Generalkonsuln teg en stund:

— Det låter tänka sig att det är så — det hela är rentut sagt ruskigt och du må tycka det är barnsligt eller inte, jag börjar starkt fundera på att i tid lägga mig till med en mindre livränta åt Ebba och mig i något säkert franskt eller amerikanskt bolag — det skulle kännas skönt att

veta med sig, att om det gick åt pipan här hemma, man i alla fall hade bröd för dagen, var man nu kom att slå sig ned.

Direktör Elgon nickade:

— Oss emellan sagt, Bagge, har jag tänkt detsamma och vad mer är redan gjort det...

— Verkligen?

— Köpte förra veckan en livränta i Metropolitan Life i New York åt min lilla hustru — hon är ju inte mer än tjugutva år ännu...

— Jag gratulerar — jag tror du handlat klokt man kan aldrig veta så noga.

— Veta? Det är just det förskräckliga att man ingenting vet — man har en förnimmelse av att något ohyggligt är i antågande och ändå trevar man i mörkret!

— Du och jag vet i alla fall mer än de flesta...

— Utom Kempf och Mitternacht — och kanske ett par tre till av dem som var med på Stigmans middag — är vi nog de enda här i landet som har en aning om vad det kan komma att gälla. Visste folk så mycket som vi, är det nog inte så få som redan nu skulle följa vårt exempel.

— Folk börjar i alla fall både här och där dra örönen åt sig. Mitternachts och Kempfs manövrer håller på att skapa en orostämning...

— Och sen behövs det bara en gnista i kruthögen för att ha paniken klar!

— Och ingenting att göra?

— Ingenting, utom att tiga som muren och hålla ögonen öppna...

Direktör Elgons uppfattning av sakläget var blott allt-

för riktig. Det började på både ena hållet och det andra bli oro i luften. Gamla erfarna finansmän stodo undrande och spörjande, i tysthet följande händelseförloppet, utan att kunna finna en tänkbar förklaring på vad som tilldrog sig inför deras ögon. Hade det endast gällt Ivar Kempf skulle man kunnat tänkt sig, att han höll på att förlora förståndet — den möjligheten hade under de närmast gångna åren mer än en gång varit uppe på tapeten, fast utgången städse givit belackarna orätt — men att anta att både ingenjören och professor Mitternacht samtidigt och rörande samma slags finansoperationer skulle råkat få en skruv lös föreföll dock lindrigast sagt osannolikt och så återstod knappast något annat att antaga än att de båda fruktade finanshajarna fått korn på något ingen annan hade reda på och beredde sig att utnyttja sitt vetande — ett antagande av lättbegripliga grunder föga ägnat att minska oron i de invigdas trängre ring. Underliga rykten — jordmånen var ju som gjord för dylika — började komma i gång. Det viskades man och man emellan om krigshot — ingen visste riktigt från vilket håll — om sammansvärjningar av underjordiska revolutionära makter — kort sagt om allt möjligt utom ett enda: tänkbarheten av en stundande naturkatastrof hotande landet i dess helhet med förintelse.

Ännu så länge hade allt detta stannat inom de sakförståndigas slutna krets. Till den stora allmänhetens kännedom hade inte en halv dragen viskning banat sig väg — de som visste något kände vikten av att hålla tyst. Tidningarna tego, de hade ju rakt intet att ta på, ingenting annat än en dovt, växande oro inom finansvärldens

elit, där man med arguslik vaksamhet följde de båda protagonisternas, Fritz Mitternachts och Ivar Kempfs, för varje dag som gick allt obegripligare åtgöranden.

För envar som var aldrig så litet invigd i förhållandena stod det emellertid klart, att så kunde det inte fortgå i evighet. Förr eller senare måste något hända som var ägnat att komma mörkret att skinngas och vad som sen skulle ske anade ingen...

Och just vid denna kritiska tidpunkt var det som Bojan — djupt omedveten om den växande oron inom finansvärlden — gav med sig och lät Ivar Kempf få sin vilja fram.

V.

På trådlös väg.

Det som skett hade så att säga gått av sig själv utan strid eller nämnvärt motstånd från den kvinnliga partens sida. Då frukten var mogen hade den fallit — det var allt...

Ivar Kempf — få kände kvinnornas sjäsliv bättre än han — visste gott vad han gjorde, då han efter professors avresa avstod från att gå bröstganges till väga. Hans höviska hyllning, frånvaron av varje aggressivt moment, hade invaggat Bojan i en farlig känsla av säkerhet och sen det en gång väl kommit därhän började hon längta — först bara en helt liten aning, men småningom mer och mer — efter en smula starkare fart i spelet. Ivar Kempf började uppta allt större plats i hennes inbillningsvärld och där hon ensam och allena vilade i den stora tvåmans sängen i alkoven ute vid Experimentalfältet, kretsade hennes tankar allt oftare kring hennes underligt återhållsamme beundrades person. Det började gå upp för Bojan att Ivar Kempf var vacker — vacker på ett egendomligt blekt, blodlöst marmorartat vis med en bildstods orörliga drag och de gåtfulla halvslutna ögonen, ingen förunnats att blicka in i...

Och så började Bojan småningom ändra signaler — räcka den skenbart blygt tillbakadragne yttersta spet-

sen av ett finger och då inte det hjälpte mera och mera. Trött på ensamheten ute på sitt gräsänkesäte tillät hon sin beundrare att locka henne tillbaka i de gamla hjulspåren från ungdomsdagarna och tiden innan hon "blev solid". Ut på restauranger och offentlig dans, på glada utflykter och maskerader. Ingenjören — mönstret på en höviskt uppvaktande kavaljer — bibehöll alltjämt ett korrekt avstånd och Bojan började bli nervös. Hade han männe, tack vare ett manligt beslut, övervunnit sin böjelse? Eller kanske snarare funnit en annan mera lockande och framför allt mera tillmötesgående än fru professorskan Stigman? Ännu en gång ändrade Bojan signalerna, blev nyckfull och oberäknelig. Stötte än bort ingenjören och vägrade gå ut, för att dagen därefter själv ringa på och föreslå något gemensamt nöje. Och så, när våren gjort sitt intåg och björkarna begynt lövas, begav det sig en natt, då de två varit ute på "vift" och Ivar i den ljusnande efternatten kört hem sin dam till hennes boning, att Bojan, sen hon redan satt nyckeln i partiåset, vände sig om och frågade en smula tveksamt:

— Hur är det, har inte Ivar lust att stiga in ett tag?

Ingenjören steg ur bilen och låste den:

— Jo tack, varför inte? En stilla pratstund kan aldrig skada — det är ju inte sa fasligt långt lidet på natten.

Bojan nickade. Hon hade druckit en del champagne och hade ingen lust att lägga sig ännu på en timme eller mer:

— Tack Ivar, det var snällt av dig — det känns så tungt att vara ensam ibland...

Ivar Kempf log i skuggan av bilen ett stilla inåtvänt le-

ende. Den erfarne kvinnojägaren anade, att det länge tålmodigt avbidade psykologiska ögonblicket var inne...

Över vad som vidare tilldrog sig är ej mycket att säga: blodet tog ut sin rätt och det gick som det gick! I stort sett hade det hela — alldeles som så mycket annat, då Ivar Kempf råkade ha sin hand med i spelet — gått i överrumplingens tecken. Dock inte helt och hållet. Där hon, alltjämt en smula blek efter den genomvakade natten, med blåaktiga skuggor under de trötta ögonen, låg i den oskärade äktenskapliga bädden begrundande det skedda, kunde Bojan inte låta bli att anklaga sig själv för en inte så ringa andel i nattens tilldragelser — hon hade räckt Ivar ett finger och han hade tagit hela handen! Till att begynna med kände Bojan ingen ånger. Åtminstone ingen riktig brännande, på djupet gående, kvalfullt kväljande ruese, sådan som den en under lyckligare förhållanden upp vuxen kvinna skulle ha känt. Hon ångrade att hon låtit locka sig till att bryta sina goda föresatser, hon förstod mycket väl att hon bort vara mera på sin vakt och inte låtit sig falla för frestelsen. Bojan anade dunkelt att hon burit sig mycket fult åt och att en del av hennes mans bekanta, fru Ebba Baggeström till exempel, skulle ta förfärligt illa vid sig — kanske rentav säga upp bekantskapen med henne, om de finge en aning om det hon gjort. Bojan förstod inte riktigt varför det behövde vara på det viset. I sitt innerst innersta hade hon ingen tydlig förnimmelse av att ha begått något ont. Det hon hade gjort var ju i grund och botten ingenting att bråka om. Hon hade gjort detsamma många gånger förut och ingen hade tyckt sämre om henne för det — snarare tvär-

tom – och inte heller hade någon haft skada av det — inte ens hon själv. Fast dåförtiden hade hon förstås varit sin egen och det gjorde stor skillnad. Bojan begrep — om också en smula oklart — att hon burit sig rysligt fullt åt mot sin snälla rara frånvarande man och tårarna komma henne i ögonen vid blotta tanken på, att hennes Carl skulle få reda på det... Som väl var, var han långt borta, ända borta vid Karibiska havet, och det kändes som en tröst att veta att han nog aldrig skulle få höra av det. Att ingenjören skulle hålla tyst visste hon. Ivar Kempfs diskretion var i damkretsar vorden till ett ordspråk och den store finansmannen ansågs lika förtegen rörande fruntimmer som då det gällde affärer. Vilket hade sin riktighet — dock långt mindre i följd av medfödd ridderlighet än i eget välförstått intresse. De vilka av skvallret utpekades som hans älskarinnor hade nogmest sig själva och sin egen lösmynthet att skylla. När Bojan kommit så långt, grät hon en skvätt och glömde sina bekymmer för att med kudden i famnen slumra in. i en sömn, vilken, så underligt det kan förefalla, inte var långt från oskuldens...

Och därmed lämna vi Bojan, till en tid åtminstone, för att förflytta oss bortom Atlantens vattenvidder och de Små Antillernas halvmånformiga ökedja, som sträckande sig från Trinidad till Porto Rico skiljer det syd- och centralamerikanska innanhavet från de stora atlantiska vattendjupen.

Belyst av den sjunkande aftonsolens strålar låg Karibiska havet. En sakta, jämn dyning hävde dess klart ultramarinblå vatten i långa kullar och litet emellan syntes ett flygfiskstim, skrämt av guldmakriller eller andra fiender,

pila upp ur djupet för att likt bevingade silverglänsande sillar på regnbågsskimrande fenor surra i väg genom luften, sänka sig och åter ta vatten ett hund-ratal meter eller mera från utgångspunkten. Högt uppe i den molnfria luften svävade någon ensam tropikfågel i vida ringar och långt borta i norr vid himlaranden, åt det håll där Haiti låg, syntes ett luftskepp likt en stor blånande jättecigarr sväva sakta mot öster. "Seagull", den svenska hydrografiska expeditionens fartyg, en vacker vit motorjakt om trehundra ton, med Kungliga Svenska Segelsällskapets standert muntert fladdrande ovan stortoppen, styrde för sakta fart emot norr med Carl Stigman och hans båda assistenter, herrarna Seman och Sommarström, i fullt arbete vid ekolodet, tack vare en modern, högfländad tekniks hjälpmedel upptecknande havsbottnens dalar och höjder med en för ett tidigare skedes hydrografer ofattbar noggrannhet. Dagen i ända hade arbetet fortgått, liksom i dagar och veckor förut då ej vågor och vind lagt hinder i vägen. Ett par tre timmar hade förflutit. Solen hade försvunnit bakom västliga himlaranden och de låga latitudernas korta skymning övergått i natt. Stjärnströdd välvde sig den molnfria himlen över havet där marelden drog en blekblåfosforstrimma i det sakta kretsande fartygets kölvatten. Dagens arbete hade upphört och ekolodet vilade; endast rorgängaren och den vakthavande styrmannen vakade uppe på bryggan — de och expeditionens chef, vilken iförd vit tropikdräkt, inne i den rymliga, till laboratorium och arbetsrum apterade navigationshytten satt lutad över det stora på bordet utbredda sjökortet.

De vilka för första gången råkade Carl Stigman plä-
gade ofta sammanfatta sitt intryck av den store nobel-
pristagaren så, "att han var en konstig kropp". Vilket
kunde ha sin riktighet — minst dock i fråga om krop-
pen, vilken undersätlig, lagom korpulent och något
under medelstorlek som den var, egentligen ej erbjöd
något anmärkningsvärt. På sin höjd fäste man sig vid
händer och fötter, båda för en man ovanligt små och
välformade. Så mycket mera ådrog sig ansiktet upp-
märksamhet. Stort, brett, med ett över- och ett under-
parti i skarp kontrast med varandra. Övre ansiktsdelen
avgjort maskulin till hela sin läggning, med bred tänkar-
panna, markerade ögonbryn och ett par ljusa ögon av
svårbestämd färg, allt efter belysningen skiftande mellan
gråblått och brungrått, än tankspritt kisande ut i tomma
rymden; än då något ådrog sig ägarens uppmärksamhet
kastande en snabb, genomträngande blick över eller vid
sidan om glasögonens ebonitram, för att, då professorn
utvecklade sina ideer eller grep sig an på fullt allvar
med att gendriva en motståndare, vidgas och växa, ly-
sande klara som stjärnor. Munnen däremot, knappast
märkbart beskuggad av den lilla ljusa, kortklippta,
under femtioalet allmänt brukliga Hitlermustaschen,
verkade med sina veka, vackert formade läppar liksom
den, trots sin litenhet på visst sätt energiskt betonade
hakan avgjort kvinnliga. Den korta raka näsan och de
fylliga kinderna bildade ett slags indifferent neutralt no
mans land med varandra förenande de båda motsatt be-
tonade ansiktsdelarna. Mest iögonfallande var dock det
bakåtstrukna yviga håret. Grått, långt och rakt, städse

klippt och kammat på äkta dalmasfason, hängande ned över nacken och tinningarna med örnsnibbarna tittande fram nedanför de tjocka hårmassorna. Alltsammans bildade ett underligt helt, ett huvud förande tanken på en forskar- eller skaparande, en djup natur med rörlig inbillningskraft, långt snarare än på en i tillvarons kamp härdad handlingens man.

Till sitt sätt verkade Carl Stigman, som sig ägnar en lärd, tankspridd och opraktiskt bortkommen, vilket inte hindrade, att de som kände honom närmare gott hade reda på att han bakom sitt skenbart oförargliga sätt dolde egenskaper vilka gjorde honom väl värd att inte föraktas som vän och än mindre som fiende. Det var inte utan att något av detta senare lyste fram, där han lutad över kortet ur en bredvidliggande anteckningsbok överförde och med rött bläck nedtextade det ena lodskottet efter det andra, endast alltför ofta visande föga överensstämmelse med de redan på sjökortet befintliga. Tydligt misslynt avbröt professorn sitt arbete för att börja plocka i de på navigationshyttens durk stående talrika på varandra uppstaplade lådorna, alla fulla av lavastycken som den i ångarens förstäv uppmonterade gripskopan hämtat från havsbotten. Det var underliga svarta tingestär, somliga mest lika koksbitar, andra pipiga och fulla med hål som tvätt svampar. På ytan voro de alla mer eller mindre täckta med konstiga sjödjur, musselskal och maskhus, mossdjur och koraller. Professorn hade studerat dem med luppen och kunde som i en öppen bok läsa och se huruvida den bit han höll i sin hand lämnat jordens glödheta innandöme för tio eller fem år tillbaka, för

tre, två eller kanske blott för mindre än ett år sedan, och av detta allt trodde han sig kunna draga viktiga slutsatser rörande vad som tilldragit sig nere i djupet. Slutsatser av vilka väl och ve kunde komma att bero för millioner ännu ovetande, på andra sidan havet tusen mil från den plats där han befann sig...

Carl Stigmans panna lade sig i bistra veck och hans uppsyn blev dyster. Det var lätt att se, att det han trodde sig läsa i naturens för alla utom för honom själv outgrundliga skrift beredde honom föga hugnad. Med hopdragna ögonbryn och bleknade kinder stirrade professorn ned på kartan och mumlade tyst för sig själv:

— Detta blev alltså slutet — oåterkalleligt. Inte en skymt av tvivel möjlig längre...

Med en otålig rörelse slängde han lavastuffen tillbaka i lådan där han tagit den och kastade en blick på navigationshyttens väggur. Hans änne ljusnade då han märkte att visarna närmade sig fyraslaget, och där kom ett varmt, känslösamt drag i hans blick när han lämnade överdäcket för att uppsöka den rymliga dubbelhytt som ställts till hans förfogande. Carl Stigman beredde sig att begå vad han brukade kalla sin aftonandakt...

För att rätt förstå det som följer är det nödvändigt att här göra en avvikelse från berättelsens tråd. Professorn var som vi veta ej blott frejdad som teoretisk forskare utan i nästan lika hög grad som uppfinnare, framför allt på bildtelegrafiens område och hade begagnande sig av detta, innan han reste, företagit vissa hemlighetsfulla förberedelser. En gång, kort före avresan, då Bojan från lördag till måndag varit frånvarande, inbjuden samman

med fruarna Baggeström och Elgon jämte deras män på weekend hos Ivar Kempf ute i skärgården där ingenjören ägde en större herrgårdslig villa, hade han med biträde av en tystlåten hantverkare, han ibland plägade använda, genombrutit taket till sängkamaralkoven rakt över sängens huvudgärd. Hålet, föga mer än ett par centimeter i genomskärning och skickligt dolt bland takets ornament tjänade att uppta objektivet till en i apparatrummet ovanför sängkammaren uppmonterad högmodern bildtelegraf, ett komplicerat instrument av en fulländning, om vilken få, om ens någon ett par årtionden tidigare skulle vågat drömma.

Att i en berättelse som denna närmare redogöra för konstruktionen bleve för vidlyftigt — det skulle i själva verket bli varken mer eller mindre än att i detalj ingå på hela den fenomenalt raska utveckling den trådlösa bildöverföringen genomgick under slutet av fyrtio— och begynnelsen av femtioalet – inte minst tack vare Carl Stigmans egna epokgörande arbeten på området i fråga. Vare nog sagt att tack vare en i den mittemot sängen belägna luftventilen dold strålkastare, utsändande ett knippe infraröda, för människoögat osynliga strålar, och det i alkovtaket gömda objektivet åstadkoms en bild av den på bädden vilande. Tack vare den Stigmanska våglängdtransformatorn omvandlad till ljus av vanlig art, överfördes bilden till avsändaren uppe i apparatrummet och utsändes genom etern enligt en nyuppfunnen metod, genom synkroniseringens form med så gott som absolut säkerhet omöjliggörande ett upptagande från obehörigt håll. I sin sovhytt ombord på “Seagull”

hade professorn i en egendomlig liten väggfast möbel, något mittemellan en elegant chiffonjé och en förmaksgrammofon, vars nyckel aldrig lämnade honom, låtit uppmontera den tillhörande mottagningsapparaten vilken tillät honom att på bestämd tid fröjda sina gamla ögon åt åsynen av sin i Morfei armar vilande unga makas drag. Hans mångåriga trogne preparator hade, utan att vara invigd i hemligheten, att varje natt vid fyratiden sätta belysningsapparat och avsändare i funktion, för att efter en halvtimme åter koppla av strömmen. Hade professorn levat på nittonhundratrettioalet hade han nödgats räkna sig till tidsskillnaden mellan "Seagulls" longitud och Experimentalfältets — vilket naturligtvis ej rönt ringaste svårighet. Som det emellertid nu stod till, behövde han inte ens göra sig så mycket besvär. Världstid var nämligen sen länge och väl införd överallt och då visarna på världens mest fulländade tidmätare, det elektriska normaluret i Greenwichobservatoriets källare, vid midnatt visade på tjugufyra, visade varje urtavla all världen runt — om uret gick rätt — på samma siffra, oberoende av om det på platsen var dag, natt, morgon eller kväll. Professorn behövde alltså bara titta på klockan för att på minuten veta när det ögonblick var inne då han hade att låsa in sig i sin hytt för att i ensamhet och stilla hänryckning begå sin andaktsstund inför den mjölkglasruta som återspeglade Bojans vackra anlete.

Professorn kastade en sista blick på sitt ur, märkte att stunden var inne, öppnade det lilla väggskåpets övre klaff och satte mottagaren i gång. Ett sakta surrande och bildskivan började lysa, visande en skugglik otydlig bild.

Professorn log ett mildt, förväntansfullt leende, sträckte ut handen mot mikrokrometerskruven, ställde in bilden och lutade sig fram över glasskivan. Ögonblicket därpå for han häftigt tillbaka som hade han råkat i beröring med ett glödhett järn.

Blek som ett lik, med kallsvetten strömmande utför pannan och ångestvidgade pupiller böjde sig Carl Stigman ännu en gång ned över glasrutan ett flyktigt ögonblick invaggande sig i hoppet att han sett i syne. Dock nej, hans ögon hade inte bedragit honom — de hade blott alltför troget uppfyllt sitt värv: på kudden där nere vilade inte ett huvud utan två! Över professors läppar trängde sig ett oartikulerat läte som ifrån ett sårat djur, där han som trollbunden stirrade ned på det förädiska glaset. Han såg sin hustru, sin egen Bojan, med det ljusa håret utslaget över kudden vila med slutna ögon och läpparna halvöppna i en vällustig domning. Och vid hennes sida såg han ett annat, ett manligt huvud med mörka, kortklippta lockar! Ansiktet var frånvänt med endast örat och kinden synliga, och så med ens såg han Bojan slå upp ögonen vändande sakta på huvudet för att med sina läppar möta den andres. Ett ögonblick till och inkräktaren vred sig lättjefullt om på rygg, genom halvslutna ögonlock stirrande rakt upp mot alkovens tak och i det ögonblicket möttes deras blickar, makens och älskarens, trots tusen mils avstånd, och Carl Stigman kände igen Ivar Kempf — vännen han givit i uppdrag att bevaka sin skatt! Med ett dovt rytande, halvt namnlös vrede, halvt hjärteskärande smärta, slängde professorn ned klaffen, slog skåpdörren i lås, ryckte ur

nyckeln och kastade: ut den genom den öppna ventilen för att ögonblicket därefter sjunka avsvimmad till golvet... Då professorn följande morgon ej infann sig till dagens arbete läto hans assistenter bryta upp hyttddörren och funno sin mästare i, som det föreföll dem, döende tillstånd ligga medvetlös på hyttgolvet. Efter att i hast ha rådgjort med fartygets befälhavare, en trygg gråskäggig hedersman från Uddevallatrakten, beslöts att utan dröjsmål för full maskin sätta kurs på närmaste ort där vård och läkarhjälp stod att få, samtidigt som de båda ungdomarna — ingen av dem betvivlade ett ögonblick att deras förman drabbats av hjärnblödning — djupt medvetna om det på dem vilande ansvaret skyndat att oförtövat från ångarens gnisthytt avsända underrättelse om det inträffade till Experimentalfältet och till expeditionens mecenat, professor Fritz Mitternacht.

Och så begav det sig, att då Bojan vaknade, sent följande eftermiddag, låg där ett radiogram bredvid sängen, i vilket det stod att Carl Stigman träffats av slag och låg döende i sin hytt ombord på "Seagull" på väg till Port au Prince på Haiti, och när Bojan läst det, var det som hade med ens fjällen fallit från hennes ögon. Hon förstod nu hur illa hon gjort, förbannade av hela sitt hjärta både sig själv och den som förfört henne och grät, grät som hon aldrig gråtit förr i hela sitt liv...

Och när så, framemot kvällen, telefon och tamburklocka begynte ringa så gott som i ett, låste hon in sig, vägrade svara och gav befallning att inte släppa in någon vem det än vara månde — framför allt inte ingenjören. Det sista kunde hon ha besparat sig: Ivar Kempf hade vid

detta laget annat och viktigare att tänka på än att störa
— eller trösta — stackars Bojan i hennes änkesorg.

VI.

Nyaste Nytt låter minan springa.

Professor Sture Aly, huvudredaktör och ansvarig utgivare för aftontidningen Nyaste Nytt, vandrade oroligt fram och åter i sitt arbetsrum uppe på redaktionen, då och då kastande en tveksam blick än på det bruna kuvert han höll i sin hand, än på den i en länstol bekvämt tillbaka lutade redaktionssekreteraren, doktor Axel Nordblad, huvudredaktörens mångårige vän och högra hand.

Till det yttre voro de båda ett synnerligen ojämnt par. Huvudredaktören, trots sin nästan dvärglika litenhet, ovanligt välväxt, rörlig som kvicksilver, med ett utpräglat sydländskt utseende — hans mor var från Elsass — och ett lustigt litet fågelhuvud, kalt som ett ägg, med regelbundna, livliga anletsdrag och vakna, svarta ögon sprudlande av intelligens. Axel Nordblad åter, tre eller fyra år äldre än sin förman, en typisk nordbo, stor, gänglig, med långa armar och ben och knotiga händer, därtill skäggig, rufsig i håret, med grova oregelbundna allt utom sköna drag och ett par förtroendeväckande trofasta ögon, blickande lugnt genom de stora, hornbågade brillornas runda rutor. Hur olika de voro, arbetade paret sällsamt bra ihop, båda som en städse redo att ofra snart sagt allt för den av dem grundade tidningens ära, förkovran och välgång.

Nyaste Nytt var ett ungt tidningsföretag. I fråga om upplagans storlek ur stånd att tävla med de äldre väl inarbetade tidningsdrakarna saknade det emellertid varken anseende eller inflytande. Stod vad det förra angår snart sagt som nummer ett inom den dåtida svenska pressen. Det var ett gängse tal, att Nyaste Nytt var så gott som den enda tidning rörande vilken man blint kunde lita på, att då den uttalade en mening, den — eller rättare sagt dess utgivare — också ärligt och uppriktigt menade vad han sade. Också kunde Sture Alv skryta — vilket han inte heller nekade sig — med att hans tidning, i trots av det faktum att den städse förfäktet en självständig ståndpunkt, aldrig varit belagd med kvarstad eller förbjuden att utkomma. Inte ens under den korta nationalsocialistiska diktatur, som i Sverige förmedlat övergången från utlevad parlamentarism och murken vulgärdemokrati till modern korporativstat, en period under vilken begreppet tryckfrihet kunde ansetts som utplånat, hade de maktägande för dagen vågat sig på att söka sätta munlås på Nyaste Nytt; i någon mån kanske, det måste medges, på grund av Sture Alvs och hans medhjälparens förmåga att klokt väja undan för vissa bestämda särskilt brännbara ämnen utan att därför i ringaste mån ge avkall på sin självständiga, rakryggade hållning.

En stund rådde tystnad. Huvudredaktören fortsatte sin pendelgång mellan fönstret och bokhyllan, medan hans närmaste man utsträckt i stolen lät den ena rökringen efter den andra virvla bort genom luften. Slutligen tog han pipan ur munnen, knackade ut askan i den vid hans sida stående askkoppen och antog en ironiskt spör-

jande uppsyn:

— Nå-å?

Den lille huvudredaktören svängde om på klacken och blev stående mitt i rummet med kuvertet i hand:

— Ge mig ett råd, Axel, jag vet ta mig fan inte vad jag skall ta mig till med det här...

— Det här vad?

— Det här kuvertet — Carl Stigman lämnade det i mina händer dagen innan han for och bad att få deponera det i Nyaste Nyttis förvar. Hände det honom något skulle jag öppna det, ta kännedom om innehållet, och handla som jag ansåg för bäst.

— Gott — öppna det då och se efter vad där står.

— Tja, ser du, Stigmans tonfall var sådant, att jag starkt misstänker, att han med "hända något" menade dö — och nu är han som vi båda vet inte död, bara döende, om man får tro radiogrammet till Mitternacht.

— Vilket inte alltid behöver vara detsamma.

— Nej, det är just där skon klämmer — har jag rätt att öppna kuvertet eller inte?

— Låt bli att öppna det, tills det kommer närmare besked från Haiti.

— Det kan vara för sent då, journalistiskt sett — någon av de andra kan i denna stund ha i sina händer ett precis liknande kuvert — med Carl Stigman kan man aldrig vara säker, opraktisk som han ser ut — i ett fall som det här tar han nog inga risker...

Redaktionssekreteraren tog sig en funderare:

— Sa han ordagrant "hända något"?

— Det var hans egna ord då han gav mig kuvertet.

— I så fall kan jag inte se att du behöver genera dig. Har en kropp fått stora skrällen ombord på en båt mitt på Karibiska havet och är på väg till Haiti i döende tillstånd, lär han knappt, för den händelse att han mot förmodan skulle lyckas klara biffen, kunna med framgång göra gällande, att det inte “hänt honom något” — dessutom är jag nyfiken.

Huvudredaktören uppgav en komisk suck och sträckte ut handen efter papperskniven:

— Jag tror du har rätt — ske Guds vilja!

Sture Alv skar upp kuvertet, drog ut några maskinskrivna blad och började läsa för att så gott som omedelbart med ett bekymrat uttryck höja blicken mot höjden:

— Jo, det här börjar bra: “Nu då jag är borta för alltid” — du ser att jag hade rätt, han menade dö; och ändå är han vid liv!

Redaktionssekreteraren, som bäst sysselsatt med att fylla sin älskade masursnugga ur den på bordshörnet liggande tobakspungen, nickade:

— För allt vad vi vet, kan han gott vara död det ena förefaller ungefär lika sannolikt som det andra — vidare i texten!

Huvudredaktören svarade inte, han var redan försjunken i läsningen av det av Stigman i hans vård anförtrodda dokumentet. Att studera de skiftningar, den lille tidningsmannens minspel under läsningen genomgick, var värt mödan. Först en uttråkad uppsyn åtföljt av ett halvhögt frammumlat: “Skräp, idel skräp! Vad satan har jag att göra med vulkanerna i Karibiska havet?” Så med ens ändrade signaler — den läsande stynnade till

som en hönshund som fått vind av villebrådet och läste med tindrande ögon i flygande fart de båda återstående sidorna för att så kasta det hela över bordet till sin vän, redaktionssekreteraren:

— Och tänka sig att något sådant här kan hända en tidningsutgivare annat än i drömmarnas land! Läs, karl och läs fort, för nu blir här bråttom!

Axel Nordblad utan att förivra sig sträckte ut sin stora knotiga hand, drog till sig manuskriptet, sköt glasögonen upp i pannan och började läsa med papperet tätt intill de närsynta ögonen som hans vana var, alltunder det hans förman och vän nappande till sig notisblock och penna, började med feberaktig iver kasta ned anteckningar.

Redaktionssekreteraren vek metodiskt ihop papperen och lade dem tillbaka på bordet:

— *Good copy*, skulle en amerikan säga.

Sture Alv tittade upp ett ögonblick:

— Jo, det vill jag lova — nitroglycerin är mildt mot det här!

— Det är just det, ja — det kan bli en värre skräll än du anar.

— Finansiellt, menar du? Det är möjligt; det har pratats en hel del på sista tiden om oro i börskretsar...

— Där ser du — antag att Stigman tagit fel?

Sture Alv teg ett ögonblick:

— Jag tar risken. På vulkaner och havsströmmar begriper jag mig inte ett dugg, men på människor förstår jag mig och på Carl Stigman tror jag: för det första är han ett vetenskapligt geni och för det andra en hedersman — skulle han ha tagit fel, är det ingen skam att gå

vilse när man följer en sådan vägledare!

— Du kanske borde ringa upp till hans hustru?

— Till Bojan? Vad fan tror du Bojan begriper av det här? Dessutom tycks hon numera ha tagit Ivar Kempf till uppvaktande kavaljer, och om det finns något jag inte har lust till så är det att låta Nyaste Nytt gå den herrns ärenden!

— Stigmans mecenat, professor Mitternacht?

— Ändå värre! Fritz Mitternacht är en fähund och från det hållet får man inte höra ett sant ord om det inte rent händelsevis skulle råka passa bättre in i hans planer än en osanning — och så, först och sist, jag hinner inte — var minut är dyr — Nyaste Nytt kommer ändå göra vad vi göra vill, att i dag komma ut försenad, *men så kommer den också, vid Jupiter, att göra rätt för namnet...*

En kvarts timme senare var allt i feberaktig verksamhet såväl nere i sätteriet som uppe på redaktionen. Det så gott som tryckfärdiga numret för dagen bröts åter upp. Ledare, bokanmälningar, konstkritik, notiser slopades skoningslöst för att bereda plats för det ur kuvertet hämtade aktstycket, som rubrikchefen, med håret på ända och ingivelsens glöd i blicken, sönderdelade och interfolierade med både i bokstavlig och figurlig bemärkelse — — lämpligt storstilade titlar och underrubriker. Tvärsöver första sidan lästes i största format:

CARL STIGMANS TESTAMENTE TILL
SVENSKA FOLKET.

*Vår store nobelpristagare spår en ny fimbulvinter!
Golfströmmen sinar ut och istiden står för dörren!*

Och så urtexten in extenso. Först redogörelsen för Stigmans hypotes om undervattensvulkanerna mellan Haiti och Sydamerikas kust och så de fruktansvärda slutsatserna rörande den stundande klimatförändringen. En ny istid stod för dörren. Inte med de geologiska förändringarnas omärkliga långsamhet skulle den komma över landet. Som en tjuv om natten skulle den vara här och sen den väl satt in, på ett par tre korta år göra Sverige obeboeligt för djur och människor. Den skrivande förebrådde sig att ha tegat så länge som han gjort. Nu, på väg att på ort och ställe insamla de, sista avgörande bevisen, ville han till sina landsmän uttala ett varningens ord för den händelse döden skördade honom före hans återkomst. Det ålåde sen en och var att begagna hans varning och sörja i tid för sig och de sina och myndigheterna att sörja för alla...

Dokumenttexten fyllde så gott som hela första och sista sidan i Nyaste Nytt och härtill slöt sig en kort ledare av Sture Alvs penna under rubriken: *Videant Consules...*, radiogrammet från "Seagull" och en längre redogörelse för Carl Stigmans liv och vetenskapliga verksamhet avrundade det hela — ett "Stigmansnummer" i ordets fullaste bemärkelse.

För professor Fritz Mitternacht hade radiogrammet med meddelandet om den store nobelpristagarens försättande ur spelet kommit som en blixtnöje från klar himmel.

Professorns förberedelser voro numera avslutade och med längtansfull förväntan bidade han blott på Stigmans återkomst från tropikerna för att se honom träda inför offentligheten och framlägga sin teori med allt vad denna hade att innebära. Och nu i det avgörande ögonblicket såg han sig besviken. Något absolut oberäknat hade tillstött: Carl Stigmans stämman hade tystnat — kanske för alltid — och för hans mecenat återstod endast att på nya vägar, inte så lätta att hitta på, utan att själv synas ha ett finger med i spelet, söka få den åstundade finansiella paniken i gång. Fritz Mitternacht kände sig till mods ungefär som en teaterdirektör vilken färdig att låta ridån gå upp för en länge förberedd Hamletpremiär plötsligt upptäcker, att prinsens av Danmark företrädare lyser genom sin frånvaro! Under sådana förhållanden är det lätt att fatta med vilken hänryckning den värde finansmagnaten läste Nyaste Nytt. Av hela sitt hjärta välsignade han Carl Stigmans förtänksamhet. Prinsens av Danmark uppträdande på scenen i vålnadens roll hade utgjort en långt effektfullare entre än vad styckets regissör kunnat drömma om, och professor Mitternacht anade att det från och med nu för honom endast återstod att se till, att den tändande gnistan inte fick dö av brist på näring.

Professorn behövde inte göra sig onödiga bekymmer. Hans rykte som den geografiska vetenskapens främste företrädare inom landet var sådant, att han — det föll så att säga av sig själv — i ett fall som detta i första rummet måste, i sin dubbla egenskap av facklärare och den Stigmanska expeditionens mecenat, komma i åtanke som intervjuobjekt. Också tillbragte professorn så gott som

hela aftonen och en god del av förnatten med att efter bästa förmåga tillfredsställa påträngande tidningsmäns nyfikenhet.

För sin personliga del uttalade sig professorn mycket försiktigt. För honom som för alla andra hade det inträffade kommit i högsta grad oförberett. Visserligen hade han under expeditionens förberedelser fått det intrycket, att Stigman av sina undersökningar i Karibiska havet väntade epokgörande resultat av största betydelse inte bara för vetenskapen utan även, och inte minst, för det praktiska livet – dock mellan detta och dokumentet i Nyaste Nytt var ett långt steg...

Vägrade alltså professorn bestämt att tills vidare göra ett personligt uttalande i den ena eller andra riktningen, var han däremot i andra avseenden så mycket mera tillgänglig. Han försummade aldrig att framhålla Carl Stigmans eminenta begåvning och djupa kunskaper, framhöll upprepade gånger, att ett uttalande som det i Nyaste Nytt, hur häpnadsväckande det vid första påseende kunde förefalla, förtjänade det allvarligaste begrundande. För övrigt ställde han sig och sitt vetande utan tvekan till pressens förfogande; lämnade anvisningar på litteratur rörande istiden och kartor visande föregående nedisningars omfattning, med givmild hand utlånande flygfotografier från Sydpolens nedisade nejder och så vidare.

Rörande de nationalekonomiska följderna — förutsatt att Stigman spått rätt — uttalade sig professorn i djupt pessimistisk anda, avslutande det hela genom att åt tidningarnas tecknare anvisa oanade möjligheter, att sam-

manpara bilder från Grönlands inlandsis med den för varje stockholmare välbekanta silhuetten av Mälardrottningens kyrktorn och högre belägna byggnader — inte att förglömma den för generalkonsul Baggeström förhatliga bilden av de ur snön uppstickande fabriksskorstenarna. Den natten hade ingen av dagspressens utskickade orsak att klaga på bristande tillmötesgående från Fritz Mitternachts sida.

Dagen därpå kommo morgontidningarna ut med rubriker i fetstil — och mer än så. Visserligen visste de meddela, att Carl Stigman alltjämt befann sig vid liv, men ännu inte återfått medvetandet — någon möjlighet att från hans sida erhålla ett auktoriativt uttalande rörande utgången av hans senaste undersökningar stod alltså inte till att få. Sture Alv mottog underrättelsen om att den store nobelpristagaren alltjämt befann sig bland de levandes antal inte utan blandade förnimmelser — han började fråga sig, om han inte trots allt handlat en smula förhastat. Så mycket mer som såväl Nyaste Nyttss som professor Mitternachts sådd under nattens lopp burit frukt både tio— och hundrafalt inom svenska pressen. Vart ögat såg mötte bilden av isiga vidder och kartor visande nedisningsområden sträckande sig ända ned till grannskapet av Berlin. För övrigt gick det hela i istidens tecken och allt vad äldre och yngre skrivkunniga geologer hette hade vässat sina pennor och tagit tillfället i akt. Inte ens den dåtida geografiska vetenskapens nestor, den nittioårige Sven Hedin, hade undgått att nödgas draga sitt strå till stacken. En av dagspressens smartaste spårhundar hade lyckats genombryta bevakningskedjan och

bana sig väg till den våning vid Norr Mälarstrand, där den nyare tidens Marco Polo, väl ombonad av kuddar, i sin rullstol drömde i ensligt majestät om forna dagars ökenbilar och ökenkameler.

— Om doktor Hedin trodde på möjligheten av en ny istid?

Den vördnadsbjudande forskarveteranen lyfte på de tunga ögonlocken, kring hans läppar lekte en skugga av forna tiders urbana leende:

— Vad som en gång varit kan komma igen tänk på Lop-Nor...

Sköterskan skyndade ingripa:

— Nu får redaktören lov att vara nöjd! Så här mycket har han inte talat på de sista tre veckorna...

Redaktören bugade sig djupt och försvann baklänges för att uppe på sin tidning koka hop en dryg spalt med ledning av det han förnummit...

Sture Alv förstod att han vågat sig för långt för att kunna dra sig tillbaka. För Nyaste Nytt var det blott att följa med i galoppen, ta den Stigmanska fimbulvintern på entreprenad och se till att inte bli distanserad. Alltså — huvudredaktören började få en obehaglig förnimmelse av ett dylikt sakförhållande — mer eller mindre mot sin vilja gå professor Mitternachts ärenden...

VII.

Lavinen börjar rulla.

Hos bankdirektör Isaak Silberstein var det middagsbjudning. Stor frackmiddag med kraschaner och band i långa banor och damer i elegant aftontoalett. Rätternas mångfald lämnade intet övrigt att önska och vinerna voro höjda över allt beröm, men med festglädjen var det, sant att säga, klent beställt. Både bankdirektören och fru Judit, en medelålders dam med svällande armar, översvallande barm och mörka sammetsögon, kände sig, där de tronade mittemot varandra vid långbordets mitt, ha orsak att tänka på ett visst i deras folks urgamla stamsägnar omtalat gästabud, där festglädjen stördes av en hemlighetsfull, på vägen skrivande hand.

Drygt två tredjedelar av de närvarande tillhörde Stockholms högre finanskretsar och den återstående tredjedelen, av värdinnan närmast avsedd att utgöra ett det hela kryddande salt, bestod av en lagom blandning berömda vetenskapare, två eller tre kända kvickhuvuden plus en del konstnärer, tidningsmän och politici i ledande ställning. Trots denna onekligen lyckligt funna kombination och de professionella kvickhuvudenas aktningsvärda bemödanden att göra rätt för maten, låg där ända ifrån ostronen och den färska kaviaren något av dyster domedagsstämning över det hela, som varken

halmstadslaxen eller morkullorna eller ens den härliga färska primörsparrisen mäktade häva. Tjugufyra timmar hade förflutit sedan Nyaste Nytt's första alarmsignal av ivriga, hest vrålände tidningspojkar ropats ut på gator och torg och alltifrån det ögonblicket hade pressens larmtrummor, dånat i aldrig upphörande virvlar. Allmänheten, den stora allmänheten, iakttog tills vidare en orolig oberördhet — ungefär som när en fårskock vid anblicken av något nytt och oväntat skockar sig samman oroligt stampande, envar i sitt hjärta tvekande om huruvida det riktiga är att stå stilla eller gripa till flykten. Man var på det hållet så van vid presstrummornas dunder, vid att se radion sekunderad av tidningarna med jätterubriker utmåla som oerhört viktiga, ting, vilka när det kom till stycket visade sig ha verklig, vital betydelse endast för ett försvinnande fåtal, att man även denna gång kände sig böjd att ta saken med en viss hälsosam skepsis — helst det gällde något så oerhört och osannolikt som en nära förestående nedisning av den skandinaviska halvön.

Helt annorlunda ställde sig frågan för bankdirektören och hans gäster. För dem var faran av långt mera överhängande och framför allt långt mindre fantastisk beskaffenhet. För flertalet av de vid bordet närvarande utgjorde det stora problemet på långt när inte så mycket, huruvida Carl Stigman hade rätt som om allmänheten skulle tro att han hade det — frågan var huruvida fårskocken, av vars ull flertalet av de närvarande levde, skulle fortsätta att beta i lugn eller gripen av panik sätta av i alla väderstreck, och den faran, det visste envar, var

långt mera överhängande än fimbulvintern, även under antagande, att den store nobelpristagarens spådom var av ödet bestämd att besannas.

Detta hindrade inte, att det av honom framkastade väldigare perspektivet, om också i ett avlägsnare plan, hägrade för alla och var föremål för samtal snart sagt allestädes vid bordet, medan man liksom på grund av en tyst överenskommelse hellre teg med den mera närliggande faran — man talte om den nya istiden, men man tänkte på den stundande paniken...

Det var för övrigt inte utan, att mer än en började tro på både den ena och den andra. Så till exempel generalkonsul Baggeström, vars eljest karska uppsyn började mer och mer övergå i ett dystert melankoliskt ansiktsuttryck, vilket nådde sin spets då glassen — en förtjusande hjortronglass — serverades. Gamle Bagge stirrade svårmodigt ned på den frusna anrättningen och lade skeden ifrån sig.

— Nej min själ, det går att få i mig en sked av det här! Det skulle fastna i halsen — jag har vid Gud hört mitt lystmäte på is det här närmaste dygnet!

Generalkonsulns bordsgranne, en äldre fondmäklarfru, nickade förståelsefullt:

— Sven har så rätt, så — alldeles så är det jag känner det. Det har kommit över oss alldeles för tvärt och man frågar sig. Om det kan vara möjligt att det är sant?

— Ja, nog gör man det — och det värsta är att på svaret hänger inte millioner utan milliarder!

— Förfärligt!

— Och den ende som verkligen möjligtvis vet något

bestämt, Carl Stigman, ligger medvetlös på lasarettet i Port au Prince.

— Ger läkaren inte något hopp?

— Läkaren, min goda Sofie, är en neger och på radiogrammen svarar han bara: Tillstånd oförändrat — patient får ej störas...

— Men det låter ju ganska förnuftigt...

— Mycket — bara det inte vore så, att hela landets väl och ve kan komma att bero på ett ord från den där patientens läppar! Man har naturligtvis vänt sig till doktor Sommarström, Stigmans första assistent, men den tycks inte veta någonting — det hela verkar rent förtvivlat och varken jag eller någon annan vet snart vart det barkar i väg — kurserna ha redan börjat falla allt vad de hinner...

På ett annat håll, ej långt därifrån, utsattes ingenjör Kempf för ett regelrätt korsförhör av sin bordsdam, riksrådinnan Agda Lundin, en robust bredaxlad och korthalsad matrona, riksbekant för sin förmåga att klart och tydligt säga ifrån vad hon tänkte om saker och folk och i tvivelaktiga fall gå rakt på sak.

— Jag behöver väl inte tala om för herr Kempf, att vi i regeringen har reda på både det ena och det andra, som aldrig kommer i tidningarna eller tutas ut per radio, och det jag nu skulle vilja ha ett svar på, utan slingerbultar och krumbukter, är detta: *hur länge har ingenjören haft reda på den här Stigmanska fimbulvinterhistorien?*

Ivar Kempf lät ögonlocken sjunka en aning längre ned över ögonen, klöv med skeden en härlig, i elektriskt ljus driven jordgubbe och svarade i sitt vanliga avmätta,

dämpade tonfall:

— *Vet* något gör jag ännu i denna stund inte och har sålunda aldrig gjort det — åtminstone inte mera än vad sex eller sju andra vet, som för litet över fyra månader sen var samman på en middag hos Carl Stigman, där det taltes om undervattensvulkaner i Karibiska havet...

— Men ingenjören har annat?

— Alldeles riktigt, fru riksrådinna, jag har tillåtit mig att ana — och vad mera är: jag tror Stigman har rätt...

— Rätt?

— Absolut rätt, och av det har jag och än så länge jag ensam dragit de praktiska konsekvenserna.

— Ni och er vän Fritz Mitternacht, om jag inte tar alltför mycket fel?

— Misstag, min. nådiga; Mitternacht tror att Stigman inte har rätt — och av det antagandet drar han konsekvenserna i sitt eget intresse...

— Liksom ni i edert, antagligen?

— Inte riktigt. Ännu är tiden inte inne att tala fullt öppet, men den kommer, och då skall det visa sig, att jag kanske tänkt minst lika mycket på landets väl som på mitt eget.

Riksrådinnan log ett satiriskt leende:

— Lika mycket på ert eget väl som på landets menar ni antagligen — förlåt min uppriktighet, men jag har aldrig haft det intrycket, att ni i nämnvärd grad besvärats av patriotiskt-altruistiska hämningskomplex.

— Låt oss inte strida om ord. Vad jag menar är att då stunden är kommen skall det visa sig, att jag tänkt inte bara på mig utan också på andra.

Fru Agda Lundin kastade förgäves en prövande sidoblick på sin bordsgranne — Ivar Kempf förblev som vanligt outgrundlig.

— Har ingenjören något emot att jag berättar om det här samtalet för min man?

Det var nu ingenjörens tur att le — stilla och inåtvänt:

— Självfallet inte — i motsatt fall hade jag naturligtvis föredragit att tiga.

Riksrådinnan Lundin lyfte sitt glas till läpparna:

— Tack så mycket — menar ingenjören att jag inte, om det behövs, kan konsten att hålla tyst med det jag vet så tar han fel — skål!

Riksrådinnan satte ifrån sig sitt glas och vände sig till den på hennes andra sida sittande Sture Alv, som med vaket intresse följt samtalets gång:

— Just det ja; och jag kan tillägga att det finns de bland mina bekanta vilka nog kunde ha nytta av att förvärva den konsten — fast de råkar vara tidningsutgivare. Uppriktigt talat, hur kunde professorn egentligen falla på iden att ge sig till med att på eget ansvar kasta ut den där brandfacklan i Nyaste Nytt utan att först satt sig i förbindelse med oss i regeringen?

Sture Alv rodnade lätt. Han hade åtminstone ett halvt tjog gånger under loppet av det senaste dygnet blivit ombedd att besvara samma fråga. I sitt hjärtas innersta visste den lille tidningsmannen numera att han handlat oöverlagt, att inte säga något värre, driven till det han gjort huvudsakligen av publicistens ingrodda instinkt, att till intet pris låta en nyhet av dylik betydelse gå sig och sin tidning ur händerna. Hittills hade han nöjt sig

med att avfärda de frågande med allmänna talesätt, men förstod att dylik vara knappast dugde som gångbart mynt då det gällde den myndiga damen vid hans sida. Riksrådet Lundin ansågs vara en av regeringens inflytelserikaste medlemmar, vilket betydde att riksrådinnan var det i minst lika hög grad eller rättare sagt i ännu högre, alldenstund regeringen endast ofta nog följde riksrådets förslag, riksrådet själv däremot utan undantag riksrådinnans ukaser. Innan Sture Alv hann överväga vad han skulle svara erhöll han en oväntad hjälp i det Ivar Kempf lade sig i samtalet och åtog sig försvarsadvokatens roll:

— Professor Alv handlade enligt min tanke alldeles rätt, fru riksrådinna, formellt stod det ju honom fritt att tala eller tala, men endast formellt. Det faktum, att Carl Stigman deponerat dokumentet i hans händer, visade tydligare än ord, att meningen var att det skulle komma till allmänhetens kännedom.

— Det är inte det vi talar om. Frågan är den, var för blev inte regeringen varskodd?

Sture Alv, tacksam som han kände sig för hjälpen, ansåg tiden inne att själv ta försvaret om hand:

— Jag skulle att börja med kunnat anföra till min ursäkt, att tiden inte tillät ett dylikt hänvändande, men därtill kommer ett till: statsmän och politici är inte vana att se naturvetenskapliga teorier rubba deras cirklar, och hur tror fru Lundin det gått om jag vänt mig till pressministern?

Statsrådinnan mätte den frågande med en förkrossande blick:

— Törnebom hade bett er hålla tand för tunga vilket i

förbigående sagt varit det enda riktiga...

Åter var det ingenjörens tur att ingripa:

— Förlåt om jag avbryter — men antaget professorn här, efter att lojalt ha vänt sig till riksrådet Törnebom och blivit ålagd tystnad, hade lytt rådet: vad hade blivit följden?

— Antagligen det, att vi sluppit hela det här fimbulvinterbråket, av vilket vi ännu bara sett begynnelsen.

— Alldeles riktigt. Regeringen, så förträfflig den är då det gäller hålla efter marxister och i någon mån kanske också nazister, hade lagt frågan på hyllan och övergått till dagordningen.

— Ganska sannolikt...

— Alltför sannolikt till och med! Antag sen att, som både professor Alv och jag hålla före, Stigman har rätt, vad hade då hänt? Katastrofen hade kommit över oss som en tjuv om natten och på vad sen hänt vill jag helst inte behöva tänka.

Riksrådinnan rynkade otåligt på ögonbrynen:

— Om, om? Ja med "om" kommer man vart man behagar? Tillåt mig fråga: antaget ni två och Stigman har rätt, vad i fridens namn vill ni regeringen skall ta sig till?

— Ingenting, om allt som nu är oförberett...

— Där ser ni!

— Jag ser att det gäller att i tid se sig före och då nationens ödesstund står för dörren vara beredd...

— Beredd till vad om jag får fråga?

— Till att skaffa hem och existensmöjligheter under andra mildare luftstrek åt sex millioner lands fördrivna

svenskar — till det och att i tid bärga undan förintelsen landets tillgångar på skog, husdjur, bohag, maskiner — att nu inte tala om nationens ideella värden: våra museers samlingar, våra biblioteks skatter... Allt det där måste långt i förväg planläggas, en utarbetad evakueringsplan uppgöras — alldeles som generalstaben för händelse av krig sen åratal tillbaka har en mobiliseringsplan, så i minsta detalj genomförd, att det bara är att trycka på en knapp för att snart sagt var man, alltifrån Ystad till Haparanda, skall veta vad han har att göra...

Ivar Kempf hade lagt bort det bekanta likgiltiga tonfallet och utan att höja rösten över vanlig samtals-ton förstått att i orden inlägga något djupt allvarligt, övertygande. Mot sin vilja kände sig riksrådinnan böjd att giva gehör åt det han sade:

— Ingenjören är värtalig och där ligger onekligen något i vad ni säger. Vore det inte skäl att ni framlade allt det där för min man och hans kolleger i regeringen?

Ivar Kempf log i mjugg. Som vanligt hade han lyckats leda samtalet till den punkt han åstundade:

— Om jag bara trodde, jag inte skulle komma att tala för döva öron...

Riksrådinnan log ett uppmuntrande leende:

— För Lundin svarar jag: vi har aldrig haft något emot att lyssna till ett förståndigt råd eller vad säger professor Alv?

Sture Alv svarade inte; redan ögonblicket förut hade han vänt sig bort och skyndat inleda ett samtal med damen på hans andra sida. Nyaste Nyttis utgivare kände

sig, han visste ej rätt varför, besluten att till varje pris undvika att bli ytterligare indragen i det pågående samtalet.

Professor Fritz Mitternacht undgick inte han heller sitt öde. Placerad mellan fru Maria Söderlund och änkegrevinnan Jeanna Rosenhane blev han utsatt för ett regelrätt korsförhör från sina båda bordsgrannar, bägge två vördnadsvärda genom sin ålder och inflytelserika tack vare sin ekonomiskt lysande ställning och fasta position inom högre samhällskretsar.

Fru Söderlund, en klarögd, sjuttioårig dam om hundraåtjugo kilo öppnade anfallet:

— Professorn vill väl i alla fall inte inbilla oss två gamla människor, att inte professorn vet något? Det är ju professorn som satt Stigman i tillfälle att fara till Amerika och göra den här rysliga upptäckten.

— Och professorn är ju så lärd! kom det från motsatta hållet.

Fritz Mitternacht slog ifrån sig med båda händerna:

— Mina ärade damer, tillåt mig påpeka, att jag alltifrån första stund förhållit mig i hög grad avvisande gentemot Stigmans teorier.

— Men nu har professorn svängt om?

— Svängt om är kanske inte rätta uttrycket – i någon mån har jag måhända blivit smittad av den allmänna oron — jag känner mig undrande och spörjande — Carl Stigman är dock, som jag upprepade gånger framhållit i pressen, ett vetenskapligt snille av första ordningen. I stort sett kan jag säga att jag alltjämt intar en avvaktande hållning — kanske när allt kommer omkring

till min nackdel...

Fru Maria Söderlund suckade bekymrat:

— Det är ohyggligt svårt att veta vad man skall ta sig till — jag såg i dag i tidningarna att Grängesbergarna börjat sjunka. Innan man vet ordet av det har man dem nere där de stod för tjugu år sen!

Grevinnan Rosenhane gjorde en förfärad åtbörd:

— Söta Maria, tala inte så rysligt!

— Ja, ja du, min homme d'affaires råder mig sälja...

— Hur är det, har professorn sålt något ännu?

Professor Mitternacht tog på sig en hemlighetsfull uppsyn:

— Oss emellan sagt, mina damer, men märk väl absolut oss emellan, har jag verkligen gjort en del ganska betydliga omplaceringar — i all hemlighet naturligtvis, min ställning inom affärsvärlden och framför allt mitt förhållande till den Stigmanska expeditionen är ju sådan, att storfinanserna håller ögonen på mig och minst av allt önskade jag att det kunde sägas om mig, att jag vare sig direkt eller indirekt haft ett finger med i att skapa något i stil med panikstämning!

— Men professorn har i alla fall sålt?

— Ja, jag har sålt — sålt inte så litet, sålt för att minska mina engagemanger — men jag råder ingen annan att följa exemplet. Det är som Stigman så riktigt säger: envar får sörja för sig och sitt...

Dagen därpå sålde grevinnan Rosenhane Stigafors bruk uppe i Västmanland till ett pris som kom köparen, konsul Sävangren i Örebro, att gnugga händerna och bjuda grevinnans ombud på en brakmiddag på Cecil — föga

anade konsuln att han innan länge skulle med glädje ta emot ett anbud på en tjugondel av beloppet från ett av professor Mitternachts hemliga ombud. Även fru Maria Söderlund skyndade att ge sin affärsjurist order att sälja en stor post Grängesbergare, en inte ringa del av hennes högst betydande förmögenhet. Andra som hörde talas om saken — framför allt de framsynta, eller rättare de vilka trodde sig vara det, skyndade följa exemplet...

VIII.

Lavinen rullar vidare — och växer...

Gamle vaktmästar Adamson hade varit med och serverat vid bankdirektörens middag. Nu på söndagsmorgonen, trots den tidiga timmen uppsträckt i frack, vit halsduk och patriotiska sällskapets medalj — han skulle längre fram på dagen officiera som likbärare vid en begravning i Jakobs kyrka — satt han i kretsen av de sina med servetten omsorgsfullt nedstucken innanför stärkkragen och njöt av den stående helgdagsfrukosten bestående av bräckt skinka med ägg och kaffe med wien-erbröd.

I många och långa år hade vaktmästar Adamson tjänat Svenska staten om förmiddagarna i ett av departementen, på kvällarna var han så gott som för jämnan ute i staden och hjälpte till att servera och på söndagarna bar han lik. Och eftersom intet av allt det där lönade sig alltför illa, och vaktmästar Adamson så långt han kunde minnas tillbaka varit omtänksam och om sig, var det inte utan att han nu på gamla dagar med en viss belåtenhet varje nyår gjorde upp sitt eget privata hemliga bokslut — ej att förblanda med det mer för utomstående beräknade, på "heder och samvete" undertecknade dokument han i likhet med övriga rikets inbyggare något senare på året plögade avlämna till taxeringsmyndigheternas upp-

byggelse.

Bordsällskapet utgjordes, utom av familjefadern, av fru Anna, vaktmästarns maka, en fyrtioåttårig fetlagd dam, och av barnen i huset, sönerna Linus och Albin och dottern Eva, vartill som stående söndagsgäst kom Evas fästman, Wille Andersson, före detta gruvarbetare och numera truppleddare vid den i regeringens tjänst stående skyddskåren.

Vaktmästar Adamson suckade.

— Far ser inte glad ut i dag, sade Eva, ännu är det inte på tiden att ta på sig likbjudarminen.

— Kära barn, livet är inte alltid så roligt, varken för den ena eller den andra. Hos Silbersteins i går var det just inget vidare gask, skall du se. Runt hela bordet taltes det inte stort annat än om den där isen, som lär skall komma.

Fru Anna stönade hörbart:

— Ja, den där isen — är det inte förskräckligt?

— För dem som är rika, mente Linus, går det väl an. För dem blir det bara att packa sina koffertar och ge sig i väg söder ut.

Albin log hånfullt:

— Jo pytt, när rikedomen sitter fastfrusen under isen!

— Den lär de nog akta sig för att lämna efter sig, mente fru Anna, pengar tar väl inte någon vidare plats i en kappsäck?

— Tja, kära mutter, nog kunde det gå för sig om man hade allt sitt i reda guldpengar — och ändå blev det inte så lätt, en million väger visst minst lika mycket som en slaktoxe — men med sedlar och aktier och obligationer

ställer det sig annorlunda, mente Albin. Fru Anna såg tvivlande ut:

— Sedlar och aktier är väl bra mycket lättare än guld — helst om man tar tusenlappar?

— Kära mutter, begriper mutter inte att sedlarna inte är ett dugg värda, om landet som ställt ut dem går kaputt?

— Albin har rätt, mente vaktmästarn, Anna kommer väl ihåg hur det var i Tyskland efter kriget? En ny äkta tusenmarksedel var inte värd så mycket som ett öre och blev det aldrig heller sen!

Eva knyckte på nacken:

— Ja, det var då det, efter kriget...

— Och det här som nu kommer, inbillar du dig det blir ett dugg bättre? Grönland lär ligga under is — vad tror du att du fick för en grönländartia?

— Inte vet jag — alltid borde man väl kunna få en butelj tran till att smörja skodon med.

— Ja, det skulle också vara det enda. Nej, du, är jord och skog och hus och gruvor väl under isen, då är det inte heller mycket bevänt med papperspengarna och aktierna, lita på det, du!

Wille Andersson kände sig pliktig att träda i bräschen för sin käresta:

— Stopp och belägg, Linus du — inte gruvorna! Kan man spränga sig ner genom berget till malmen, gå att spränga sig ned genom isen, så det så.

Borrar-Wille hade en tid varit i Kiruna och måste alltså anses som sakkunnig, vadan det för en stund blev tyst i familjen. Linus var dock inte den som gav sig i första

kastet, han hörde till det slaget som alltid skulle ha sista ordet och ansågs av kamraterna på arbetsplatsen ha hemliga sympatier för marxismen, något som i nådens år 1955 var lika betänkligt för en arbetare som att tjugu år tidigare luta åt nationalsocialismen — numera, inte den heller vidare väl anskrivna hos dem, eller rättare sagt den, som makten innehade.

Linus försökte alltså en kringgående rörelse:

— Jag kan ju gå med på, att Wille har rätt, men vad är det mera med det? Har man väl fått upp malmen på isen, vad blir det sen?

Nu var det emellertid Albins tur att hugga in:

— Håller bara isen, kan man väl frakta i väg den på lastbilar...

Albin var till yrket chaufför och kände sig här på sin mammas gata.

— På lastbilar, ja — men vart? Det är frågan det, förstår ni!

Gamle vaktmästarn suckade — för tredje gången på en liten stund:

— Ett stort elände är det — det är visst och sant, och Gud vet hur det skall gå med oss alla.

Eva ryckte på axlarna:

— För oss som är unga och kan ett yrke reder det sig alltid. På syateljén kom vi överens om att det inte var någon fara med oss — till och med nigrerna begagnar numera konfektionsgjorda byxor, om inte annat så åtminstone simbyxor. Bäst att inte grubbla på det en inte begriper, farsgubben lilla, kommer tid, nog kommer det råd...

Wille Andersson nickade gillande:

— Rätt sagt, min pulla. Och gudskelov, det finns en som tänker för oss alla och det är Arne Kraft, Sveriges Rikes Jarl. Vi vid skyddskåren sätter vår lit till honom och vet att han sörjer för alla...

Linus log ett tvivlande leende:

— Kraften lär nog inte kunna hindra isen från att komma...

— Stopp och belägg! Inte ett ont ord om jarlen så jag hör det. Vad han kan eller inte kan, det vet varken du eller jag, men så mycket är visst och säkert, att när ett skepp, vare sig det går i luften eller på sjön, är i nöd, är det enda kloka, att var man ombord sköter det han är satt till och lyder det skepparen befäller — och just det tänker vi göra, och vad mer är se till att andra gör det med...

Detta sista med en varnande blick åt de båda yngre herrarna Adamsons håll — Wille Anderssons och de två presumtiva svågrarnas politiska åsikter stämde inte vidare väl överens.

Gamle Adamson stönade:

— Sörjer för oss alla, ja. — Då jag var pojke brukade far min säga: sörj för dig själv, så hjälper Gud dig, och Arne Kraft lär väl inte vara förmer än Vår Herre? Sörjer jag inte för mig, får jag inte heller mer än alla andra — och det blir litet nog är jag rädd. Det är dock hårt att förlora allt man under ett långt liv har stretat och sparat ihop...

Ingen kände sig böjd för att motsäga familjens överhuvud, inte ens Wille Andersson. I de framtidsplaner han

uppgjort för sig och Eva spelade arvet efter den blivande svärfadern en roll.

— Farbror har rätt, sade Wille, man måste se om sig och sitt i tid. I en tid som den här är det de framsynta som sitter med trumf på hand — den som först kommer till kvarn får först mala...

Vaktmästar Adamson hade en sömnlös natt och då det åter blev dag hade han, om också med tungt hjärta, beslutat sig för att ta det vissa för det ovissa och i tid göra sig av med ett par goda solida inteckningar i ett hus borta på Götgatan. Till sin förfäran fann han att någon köpare inte stod att finna, åtminstone inte annat än till rent vrakpris. I tusen och tiotusen svenska medelklasshem hade samtal av liknande innehåll med det i det föregående återgivna ägt rum med den påföljd att tusen och tiotusen familjefäder alldeles som vaktmästar Adamson hellre än att se frukterna av ett strävsamt och idogt liv gå upp i rök — eller rättare sagt ned i is — beslutat att i tid, om än med förlust, realisera sina tillgångar. Med andra ord alla ville sälja, sälja till sågott som varje pris och de få som behållit huvudet kallt och kände sig böjda att i eget intresse begagna tillfället hade hastigt nog fått sin köplusta tillfredsställd — ofta för att innan länge gått om även de gripas av den allmänna masspsykosen och längta efter att åter bli av med det de förvärvat.

Uppfylld av olycksbådande aningar lämnade gamle vaktmästar Adamson, alltjämt med oförrättat ärende, det femte bankinstitut han under förmiddagens lopp besökt och därutanför mötte han snön. Då han en halvtimme tidigare stigit uppför den monumentala

trappan sken majsol från en molnfri himmel på torgets nylövade lindar. Nu jagade tunga ovädersmoln över fästet och luften var vit av virvlande flingor. Detta blev för gamle vaktmästarn droppen som kom bågaren att flöda över bräddarna, halmstrået som knäckte kamelens rygg! Blek och förtvivlad vacklade han fram den korta väg som skilde honom från hemmet och försvann från de levandes värld. Dagen därpå fann fru Anna honom uppe på vinden, död och kall, hängande i ett gammalt tvättstreck. Och samma väg som han gingo många, både den dagen och de närmaste följande. Det stora snöfallet i maj 1955 följdes i spåren av en formlig självmordsepidemi sökande sina offer inte minst bland småspararnas idoga, förnöjsamma släkte...

IX.

När snön hörjade falla.

Att det någon enstaka gång faller snö i mitten av maj är på Stockholms latitud ett beklagligt men långtifrån obekant förhållande. Kung Bore släpper i våra nordliga nejder ej gärna taget och en och annan senkommen vinterknäpp, även sedan träden börjat grönska, hör inte till det ovanliga. Denna gång var dock snöfallet mer än lovligt kraftigt — kanske det svåraste i mannaminne. Det inträffade dessutom just i det ögonblick, då sinnena, tack vare tre dagars så gott som oavbruten trumeld från pressens sida, värdigt sekunderad av bildradion, på mer än ett håll vora bragta ur jämvikten eller på god väg att bli det. Från norr hade molnen kommit helt oväntat, vältrande fram mörka, tunga och olycksbådande. I ett nu var solen fördunklad och luften vit av dalande flingor, stora flockiga flingor lika vita krysantemumblommor. För alla de tusenden, vilka i dagar och sömnlösa nätter ruvat på tankar om is, snö och stundande ofärd, verkade det inte som vanlig hederlig vår snö utan som något annat och nytt. Frukten förstörade snöns flockiga flingor till jättedimensioner, snöfallet till något oerhört, till begynnelsen på den av Carl Stigman i Nyaste Nytt förutspådda naturrevolutionen.

Överallt på gator och torg samlade sig fotgängarna,

klumpande sig samman liksom till inbördes skydd mot en hotande fara, och stirrade med skrämde blickar på de virvlande snömassorna. I tallösa bleka anleten lästes, vart man kom, samma tysta fråga: Var detta begynnelsen på den oåterkalleliga ofärden? Skulle den snö som föll någonsin smälta, eller var den bestämd att bli liggande, att utgöra bottenskiktet i de mäktiga ismassor, vilka inom ett årtionde eller två skulle i sin kalla famn ha begravt allt: sjöarnas vatten, städernas husrader och skogarnas träd?

Bland de många vilka med hemlig rysning blickat upp mot den snötunga himlen var även generalkonsul Baggeström. Strängt taget var uttrycket "hemlig rysning" knappast rätt på sin plats då det gällde att skildra generalkonsulns själstillstånd. Det fanns nämligen inte ett spår av något "hemligt" i det hela. Tvärtom låg hans ångest och fasa så öppet i dagen man gärna kan önska, där han med de eljest så karskt utåtriktade yviga knävelborrharna slokande våta och fulla av snö trädde in i sin eleganta villa vid Carl G. Laurinvägen, efter att i förbigående ha kastat en sorgbunden blick åt det håll där mitt i en liten plantering den berömde konsthistorikern tronade på sitt granitpostament, med lätt tillbakakastat huvud, ena handen nedstucken i byxfickan och den andra vilande på en trave digra volymer i brons. Gamle Bagge suckade tungt. Det var som hade han velat säga: "Du har det allt bra, du däruppe, som sluppit ifrån att vara med om det här!"

Inne i villan, uppe i biblioteket fann generalkonsuln fru Ebba och gamle Sten Elgon med bestörta miner

genom det öppna balkongfönstret stirrande ut i det vita, virvlande töcknet. Fru Ebba kastade över axeln en bekymrad blick på den inträdande. Hon visste att generalkonsuln kom från ett viktigt styrelsesammanträde i ett av sina många bolag och anade att han inte hade något glädjande att förtälja.

— Det ser inte bra ut det här, Sven — nästan som skulle Carl Stigman komma att få rätt...

Generalkonsuln torkade med en nervös handrörelse vätan ur mustascher och ögonbryn:

— Inte bra? Nej tacka för att det inte är bra det är tvärtom så illa som möjligt, det är just vad det är!

Direktör Elgon stängde fönstret till balkongen och vände sig om:

— Det vore orätt att ta vid sig alltför mycket det har inte så sällan fallit snö i maj och till och med i juni...

— Inte som nu — åtminstone inte det jag kan minnas!

— Prat, Sven, den kommer att smälta innan dygnet gått om!

Fru Ebba kastade en skygg blick på den utanför fönstret sittande termometern:

— Det ser sannerligen inte så ut. I går visade den där på aderton grader och nu är den nere på en halv grad kallt.

Gamle Bagge kastade en mörk blick på termometern:

— Tö eller inte så har fondmarknaden tack vare det här fått knäcken! Från och med nu tror folk blint på Stigman och hans fimbulvinter och alla som en har bara en tanke och det är att göra sig av med allt vad jordfast

de äger och har, vilket nog sett inte är att undra på...

Direktör Elgon skakade på huvudet:

— Den där livräntan vi talte om?

— Den har jag, Gud vare tack, köpt — önskade bara jag tagit till den tio gånger större — nu är det tyvärr för sent...

Generalkonsuln vände sig mot bortre ändan av rummet, där en så kallad "stockticker" — trådlös naturligtvis — av amerikanskt fabrikat under ivrigt pickande avbördade sin av siffror tätt vimlande pappersremsa i en nedanför stående korg, och lät papperet glida fram mellan händerna:

— Det är värre och värre — kurserna faller i kapp med flingorna där ute! Är vädret i morgon likadant som i dag, är både du och jag och alla andra komplett renrakade innan veckan gått om...

— Utom Fritz Mitternacht och Ivar Kempf...

Gamle Bagge slängde med halvkvävd ed pappersremsan tillbaka i korgen.

— Mitternacht och Kempf, ja — de båda visste vad de gjorde och nu kan de skratta med full hals åt oss andra stackare!

Direktör Elgon gjorde en grimas:

— Vilket de också ganska sannolikt gör. Vi undrade litet var för en tid sen, vad de två egentligen hade i sikte — nu behöver vi inte undra längre nu vet vi det...

— Kempf säger jag inte så mycket om. Han stack alltifrån första stunden inte under stolen med att han trodde på Stigman, men Mitternacht!

— Har han verkligen som du framkastade häromda-

gen fått säkra underrättelser från Stigmanska expeditionen och behållit dem för sig själv, så är han en skurk — en riktig ärkeskurk!

— Och därtill en ärkelögnare — påstod ju att Stigmans teorier inte var värda ett vetenskapligt bemötande...

Generalkonsuln avbröts av en ringning från telefonapparaten. Då han några ögonblick senare hängde upp mikrofonen var han blek om kinderna:

— Karl Kallenström vid Stora Garphyttan sköt sig för en halvtimme sen — aktierna är nere i femton och en halv, sen kan ni förstå hur det står till med allt annat...

Fru Ebba grep sig förfärad om huvudet med båda händer:

— Femton och en halv procent? Gud sig förbarma, Sven! Vi har ju över en halv million i det papperet!

Generalkonsuln stirrade sorgset ned på golvet's dyrbara Smyrnamatta, direktör Elgon såg att han hade tårar i ögonen:

— *Hade* menar du, Ebba — det var i februari då de stod i tvåhundra. I morgon är de antagligen nere i fem och i övermorgon inte värda mer än vanligt toalettpapper...

Direktör Elgon suckade eller rättare sagt stönade:

— Stora Garphyttan, vårt ledande papper inom stålindustrin, nere i femton och en halv — jag har inte så litet av det jag heller...

— Och Mitternacht skrattar — bara tre månader sen och det var han som hade majoriteten i Stora Garphyttan!

Fritz Mitternacht skrattade visserligen icke, i varje

fall inte högt, så det hördes, vilket inte hindrade honom le ett diskret och belåtet leende, där han uppe på Observatoriekullens krön, utanför sitt institut, han som alla andra, stirrade in i det vita, virvlande kaos, som till ett fåtal meter inskränkte synkretsen, allt under det hans ögon bakom glasögonen tindrade av ohelig fröjd. Professor Mitternacht trodde allt fortfarande inte på någon ny fimbulvinter och för honom och hans planer kom det oväntade snöfallet så lågligt som möjligt. Som vi veta hade professorn vid detta laget hunnit avsluta sina förberedelser och i god tid mobiliserat sina tillgångar. Krigskassan hade han till största delen förvandlat i säkra utländska valutor — Fritz Mitternacht insåg mer än väl, att, om allt gick efter åstundan, det kunde komma ett ögonblick, då dollar, mark, pund och franc bleve långt mera begärliga än svenska kronor.

Med hemlig förtjusning hade han sett kurserna dala i allt snabbare takt och förstod att det efterlängtade tillfället att slå till äntligen kommit. Snöfallet hade satt kronan på det finansiella förstörelseverket och ville bara ovädret vara över morgondagen, mera vågade professorn — han hade inne på sitt institut just studerat de sista väderleksradiogrammen — inte hoppas på, skulle det bli honom möjligt att utan nämnvärd risk att misslyckas mångdubbla sin förmögenhet och lyckligt föra i hamn en av samtidens djärvaste finansoperationer. På offren för hans lyckade spekulation, på de otaliga hushåll som med grusad familjelycka, med nöd och fattigdom skulle betala priset för hans framgång, offrade professorn ingen tanke. För Fritz Mitternacht betydde de ungefär lika litet som de

sönderslagna äggskalen för en van köksmästare i färd med att tillaga en omelett — hade någon sökt leda hans tankar in på dylika banor, skulle professorn antagligen nöjt sig med att i sakligt tonfall påpeka, att han var finansman och inte filantrop...

Den dagen stirrade alla på snön. Naturligtvis också Bojan. Genom ett fönster ute på Experimentalfältet stirrade hon blek, okammad och slampig, med tårar i de rödgråtna ögonen, på de vita flingornas luftiga virveldans. För stackars Bojan hade det varit svåra dagar. Radiogrammen från Port au Prince på Haiti lämnade ingen tröst. Det var evigt detsamma: ”Tillstånd oförändrat. Patient får ej störas”, och så namnet Toussaint Lepalmier. Det enda som skilde var datum och timme. Bojan visste att doktor Lepalmier var chef för lasarettet i Port au Prince och hon tänkte sig honom svart som en nyblankad stövel med mycket litet kläder på kroppen, fjädrar i håret och en stor guldring i näsan — alltså ungefär som skylten till apoteket “Morian” på Drottninggatan. Allt hopp om att återse sin man i livet hade hon längesen övergivit. För Bojan stod det fast, att Carl Stigman skulle komma att dö utan att ha återfått medvetandet — det och att det var hon och hennes lättsinne som var skuld till det hela. Stackars Bojan hade alltid haft en viss böjelse för vidskepelse, trott på varsel och inte utan en viss behaglig spänning låtit spå sig i kaffesump eller kort av gummorna i staden mellan broarna. Fast hennes sunda förnuft bort säga henne, att det för Carl Stigman borta på Karibiska havet varit en fysisk omöjlighet att hålla reda på, vad hon, samma natt han ombord på

“Seagull” förlorade medvetandet, haft för sig i sin sängkammare på Experimentalfältet, kände hon i sitt hjärtas innersta en underlig förvissning om, att han trots allt haft det. Bojan hade hört om telepati och dematerialisering och det sjuka samvetets röst viskade henne i örat, att Carl Stigmans ande kanske lämnat hans kropp och varit vittne till hennes felsteg. Det hade till sist kommit därhän, att Bojan kände sig frestad att tro att det var hon som var skuld till sin mans stundande frånfälle och för stackars Bojan var det ingen rolig tanke...

Och nu stod hon och såg på snön, hon som alla de andra. Någon skräck eller fasa kände hon inte och på vad komma skulle offrade hon inte en tanke. Vad hon kände var snarare ett slags underlig sorgebetonad tillfredsställelse över att snön föll tät och kall som den gjorde. Bojan tvivlade inte ett ögonblick på att den utgjorde upptakten till den stora fimbulvintern, alla talade om, och fröjdade sig i sitt hjärta vid tanken på att hennes Carl skulle få rätt — om också först efter döden. Alltifrån den kväll, då hon för första gången sett Carl Stigman dyka upp skrudad i frack och kraschan, hade Bojan beundrat sin man, så mycket mer kanske som hon i grund och botten inte hade det ringaste begrepp om vari hans berömmelse egentligen låg. Fast han hade förstås fått Nobelpriset och så hade han gift sig med Bojan och gjort henne till professorska och det kunde ju synas vara mycket nog från Bojans synpunkt sett. Bojan hade aldrig betvivlat att hennes Carl var en stor och märkvärdig man och ändå hade hon bedragit honom utan att känna någon vidare ånger — kanske mest därför att hon inte hade något rik-

tigt klart begrepp om vad det hon gjort innebar. Hade ingenting hänt och allt gått sin jämna gång som förut, är det sannolikt nog att Bojan låtit detta vara detta, slagit det hela ur hågen och på sin höjd nöjt sig med att för framtiden undanbedja sig några vidare närmanden från sin tillfällige älskares sida.

Dess värre hade det hänt, inte bara något, utan ganska mycket, och de senaste dygnen hade förändrat allt. För Bojan hade hennes nattliga felsteg utgjort tröskeln till en ny värld — en ångerns och sorgens tillvaro — samtidigt som Carl Stigman, frånvarande och döende, i hennes inbillning vuxit till en jättegestalt och från människa förvandlats till halvgud. Att så blev fallet är lätt att förstå — det kunde helt enkelt inte vara annorlunda. Fast Bojan höll sig instängd ute på Experimentalfältet kunde hon inte undgå återljudet av det som föregick omkring henne och hon visste, att hennes makes namn var i allas mun. Tidningarnas innehåll rörde sig, spalt upp och spalt ner, så gott som uteslutande om Carl Stigman, alla omkring henne talade, tänkte på honom, om honom, på vad han sagt, skrivit och förutspått! Bojan kände sig på en gång liten och stor, stolt och skuldmedveten. Stolt och stor över att ha varit maka åt en man som Carl Stigman, liten och skuldmedveten vid tanken på att ha burit sig åt som hon gjort...

En kvinna med mera av stål i kynnet än Bojan skulle sannolikt ha ryckt upp sig ur sin smärftulla domning, flugit över till England, tagit luftskepp till Västindien och ilat till sin förorättade makes sjukbädd i Port au Prince. Dess värre saknade Bojan stål i kynnet, vartill kom,

att hon växt upp i en omgivning, där man betraktade tanken på en luftfärd till Västindiska öarna som en romantisk utopi utan samband med det verkliga livet. För att få stackars Bojan att rycka upp sig till handling hade det krävts stödet av en starkare vilja än hennes egen. Ivar Kempf skulle utan tvivel kunnat gått i land med uppgiften om han gittat. Dock ingenjören hade vid denna tidpunkt viktigare ting att tänka på — dessutom hörde han till den sortens folk vilka, då de lyckligt och väl fått sin vilja fram med en kvinna, ställa upp hennes fotografi inom glas och ram på sin hylla med ungefär enahanda känslor som en storvilt jägare, då han hänger upp en ny trofe på sin vägg, stryka ett kors i almanackan och börja se sig öm efter en ny erövring... Ivar Kempf hade som sagt andra och viktigare ting att tänka på än på Bojan och hennes sorg. Ingenjören hade sett snön falla med betydligt mer blandade känslor än professor Mitternacht. I motsats till vad med denne var fallet, vara hans förberedelser långtifrån avslutade i trots av det faktum, att han på det preliminära finansierandet av det honom föresvävande jätteföretaget satt in, inte bara varje öre han ägde, utan mångdubbelt mera, upplånat eller förvärvat kontroll över på både det ena och det andra sättet blott alltför ofta av en art som i händelse av nederlag kunde komma att stå den våghalsige spelaren dyrt.

Ivar Kempf tvekade lika litet som Bojan, att i snöfallet se ett första förbud till den av den store nobelpristagaren bebådade köldperioden och från den synpunkten sett gladde det honom, skänkande honom en angenäm förvissning om att ha redan från begynnelsen slagit in på

den rätta vägen. Å andra sidan sett — ingenjören förstod det mer än väl — låg från och med denna stund för honom och hans planer fara i att dröja. Det opåräknade snöfallet utgjorde en av naturen själv presterad åskådningkundervisning av sådan art, att den torde komma att tränga in i även de mest trögtänkta hjärnor. Från de invigdas trånga krets hade oron under de närmast förgångna dygnet banat sig väg till de bildades och besittandes klass och från denna till det burgnare småfolket. Från och med nu skulle lavinen rulla oemotståndligt vidare på sin väg och även de djupa leden, massorna ryckas med i paniken. Ingenjören anade att det redan begynt surra i fabriker, verkstäder och kaserner, alldeles som i en kupa, då bien hotas av en oväntad fara och allt där inne inte är som sig bör. Femtioalets arbetarmassor hade visserligen en helt annan mentalitet än trettiotalets och hade genom långa och smärtsamma striders erfarenheter lärt sig inse nyttan av att underordna sig statens ledning, ungefär som passagerarna på en oceanångare underordna sig fartygsbefällets högre erfarenhet. Dock ingenjören visste gott, att då ett skepp är på väg att gå under tar självbevarelsesdriften förr eller senare ut sin rätt och envar börjar tänka både på skeppet och sig själv — mest på sig själv. Ivar Kempf förstod att regeringen, antingen den ville eller ej, inom kort måste gripa in och att det för honom gällde att träda fram, därest han inte ville se sig i den avgörande stunden förekommen av någon annan...

X.

Ivar Kempf träder fram.

I ett rymligt, bekvämt inrett arbetsrum uppe i nya kanslihuset, stod, med händerna knäppta hop bakom ryggen och rynkade ögonbryn, Gösta Bertil Arne Kraft, genom det väldiga, så gott som rummets hela kortvägg upptagande fönstret med bister blick mönstrande de snötyngda taken och flingornas dans över Strömmen.

Satt, bredaxlad, trots sina modiga tre och sjuttio år alltjämt rak i ryggen som sig ägnar en gammal knekt, verkade G. B. A. Kraft, Arne Kraft för sina krigskamrater, G. B. A. för sina medarbetare i regeringen och för rikets övriga invånare rätt och slätt Hans Nåde Sveriges Rikes Jarl — vid tiden för denna berättelse sedan mer än ett årtionde tillbaka landets maktinnehavare och styresman — åtskilliga år yngre än han verkligen var. För övrigt var utseendet, just som sig borde, både nordiskt och krigiskt med en gången tids stora, vita mustascher, rödlätt hy, buskiga ögonbryn och blå, under vanliga förhållanden bakom pincenéglasen gemytligt skarpblickande ögon. G. B. A. Kraft hade bakom sig en arbetsam och händelserik levnad. Överste för ett skånskt regemente hade han under den stormiga, korta period i nationens liv, vilken man och man emellan brukade gå under namnet ”det stora bråket”, trätt fram, då nöden var som

störst, och återställt lagbunden ordning, fejande landet rent från både kommunister och nationalsocialister och återkallande kungahuset från landsflykten vid Rivieran, för att allt sen dess med fast hand och säker blick för vad landets välstånd gagneligt var stå vid statsrodret. Kanske för första gången i sitt liv kände sig Arne Kraft tveksam och verkligt villrådig — en för en man av hans läggning synnerligen olustbetonad sinnesförfattning. Under loppet av sin skiftesrika bana hade det varit jarlens lott att kämpa mot många fiender, yttre och inre — och städse hade segern blivit hans, tack vare hans vana att hänsynslöst slå till, hårt och först. Helt oförmodat stod han nu inför något nytt och obekant, inför en blind naturmakt, som för hans öga begynte mer och mer anta skepnaden av ett obönhörligt öde hotande hela hans livsverk med förintelse och undergång. Snöfallet varade nu på andra dygnet, paniken hade nått sin höjdpunkt och regeringen stod rådvill inför de katastrofala kursfallen framkallade av allmänhetens vilda begär att omedelbart, till varje pris i kontanter förvandla allt, som inte gick att flytta. Med andra ord att sälja hur billigt som helst, fast ingen, eller så gott som ingen, ville köpa, vilket i förbigående sagt kanske var att betrakta som en lycka. För jarlen föreföll det ganska likgiltigt om värden bytte ägare och de klokare lurade de dummare — förutsatt bara att både dumma och kloka voro svenska undersåtar. Jarlen anade dock, att detta dessvärre inte kunde komma att räcka länge. Redan voro från östan, sunnan och västan korparna på väg till åteln och fortfor paniken var det fara värt, att kapital i oroväckande mängd skulle

strömma ur landet.

För en förgången tids statsman, van att vid varje tänkbart tillfälle hårdhänt gripa in i förvärvslivets ömtåliga mekanism, skulle det under dylika förhållanden tett sig helt naturligt att vidtaga drastiska åtgärder mot "kapitalflykt". Något som för G. B. A. Kraft, så gammaldags han i många fall var, tedde sig allt utom självfallet eller liggande nära till hands. Tiderna hade grundligt förändrats och de fruktansvärda verkningarna av statsmakternas ingrepp på affärlivets område, trettioalet varit vittne till, hade utgjort en alldeles för dyrköpt läxa att bli glömd i brådrasket. Pendeln hade svängt om åt andra hållet och nittonhundrafemtioalets nationalekonomer hade vänt tillbaka till med den forna Manchesterdoktrinen nära befryndade åsikter. Det hade lika litet kunnat falla Arne Kraft och hans samtida in, att annat än i öppet krig eller yttersta nödfall spärra värdenas fria cirkulation nationerna emellan, som för en läkare att hejda blodets kretslopp i en lem. Man visste numera mer än väl att följderna i det ena fallet som i det andra inom inte alltför lång tid måste bli ödesdigra. Då det gällde kroppsdelens nekros och kallbrand, då det gällde nationen: förvärvslivets avtynande åtföljt av förlorat välstånd och allmän nöd — inte minst för de arbetande massorna.

Rörande själva huvudfrågan, det för ett rätt bedömande av sakläget centrala spørsmålet, huruvida eller ej Carl Stigmans förutsägelse var bestämd att av händelseförloppet bli bekräftad, intog Jarlen en avgjort tvekanande inställning. Då Nyaste Nytt lät sin första alarmsignal gå ut över landet, hade G. B. A. Kraft närmast känt sig böjd

att uppfatta det hela som en i sensationshungrande syfte av Sture Alv lössläppt fet tidningsanka, och beslöt inom sig att med det snaraste låta den lille tidningsmannen på kännbart sätt erfara vad han tänkte om tilltaget i fråga. Därav blev emellertid intet. Redan följande dag kom dagspressens hållning Jarlen att ändra tankar. G. B. A. Kraft började småningom förstå att det var allvar å färde och att den stund kanske inte var fjärran, då det för honom och hans regering kunde komma att gälla att ta ståndpunkt till frågan. Professor Mitternacht, i egenskap av landets främste sakkunnige på området uppkallad på kanslihuset och förständigad att avge ett utlåtande, hade uttryckt sig i diplomatiskt svävande ordalag och försiktigt avböjt att inta en bestämd position i någondera riktningen, samtidigt, alldeles som förut i radio och tidningar, framhållande Carl Stigmans stora betydelse inom den vetenskapliga världen och som ytterligare bevis härpå påpekande det genljud Nyaste Nyttts meddelande framkallat all världen runt. Den utländska pressen hade att begynna med betraktat spørsmålet närmast som rent vetenskapligt, och sakkunskapen i när och fjärran hade skyndat att göra sin stämma hörd. Maximilian Tüchtigmann i Heidelberg hade alltifrån första stunden helt och utan förbehåll slutit sig till den svenska nobelpristagarens uppfattning, något som innan tjugufyra timmar gått om kommit hans store vedersakare Franz Teobald Schulze i Jena att förklara det hela ett dåligt skämt och det av Nyaste Nytt publicerade dokumentet som ett falsarium av fräckaste art. I England hade George P. Pemberton i London däremot förklarat Stigmans slutsatser obetingat

hållbara under den viktiga förutsättningen, att de premisser på vilka han byggt visade sig riktiga — något han anbefalldes regeringen att oförtövat låta pröva. Fransmännen ställde sig — som så ofta är fallet, då det gäller något icke— franskt — i stort sett avvisande. Gaston Dupont vid Collège de France förklarade kategoriskt, att franska hydrografer redan för tjugu år tillbaka påvisat Golfströmmens oberoende av Karibiska havet. Dess verkliga ursprung låg i Atlantens tropiska del, framför allt i det så kallade Sargassohavet, en åsikt till vilken flertalet franska lärde slöt sig. Ett undantag utgjorde Jacques Marie Chaumont i Montpellier, vilken, om också med en viss förbehållsamhet, slutande upp på Stigmans sida, framhållit att en nedisning av Skandinaviska halvön med all sannolikhet komme att medföra avsevärda förändringar i Nordafrikas nederbördsförhållanden, framför allt i Saharas ökenområde. Något som å andra sidan kom nationalekonomen Antoine Lepic att i en artikel i *Le Matin* påpeka att detta ofantliga område, med en gång vordet lämpligt för kultur, kunde skänka en fristad åt Skandinavians landsflyktiga millioner — “naturligtvis under förutsättning att dessa, liksom en gång i tiden deras frankiska, burgundiska och normandiska stamförvanter, visade sig villiga att lojalt antaga franskt språk och fransk kultur...” Allt detta — i synnerhet kanske det sistnämnda — lät långtifrån betryggande och Kraft, på det naturvetenskapliga området närmast att beteckna som analfabet eller näst intill, kände sig efter konferensen med professor Mitternacht snarare mera villrådig än före densamma och Jarlen — jag upprepar det ännu

en gång — tyckte inte om denna för honom ovana sinnesförfattning.

G. B. A. Kraft avbröts i sina tysta meditationer genom riksrådet Lundins inträde i rummet. Finansdepartementets chef, Evald Lundin, hörde inom regeringen till Jarlens högst värderade medarbetare och var dessutom förenad med sin ledare genom ett mångårigt, nära vänskapsband. Jarlen vände sig om mot den nykomne, samtidigt med en handrörelse åt fönstret till pekande på de dalande flingorna:

— Trevligt väder, min käre Lundin! Finansministern skakade dystert på huvudet:

— Med vädret gick det väl an, om det bara inte vore allt det andra eländet! Uppriktigt sagt, G. B. A., vi står inte till svars med att låta det gå stort längre så här utan att gripa in...

G. B. A. Kraft blängde till och gav sin trogne medarbetare en bister blick:

— Gripa in? Gripa in? Va fan vill du egentligen jag skall göra? Låta stänga fondbörsen, proklamera moratorium, återinföra passtvang, valutaspärr och exportförbud? Kom dock ihåg, människa, att vi inte lever på trettioalet!

— Gav Mitternacht inte något hopp?

— Mitternacht? Tala inte om den karlen! Mannen är hal som en ål, tar med andra handen igen vad han givit med den ena och förskansar sig bakom gud vet hur många motsägende uttalanden av olika berömda perukstockar i Heidelberg och Jena, London och Paris — rentut sagt: för en gångs skull har jag inte en blek

aning om vad jag skall ta mig till; vore, ta mig fan, vil-
lig ge vad som helst för att i tio minuters tid få tala vid
min gamle vän Carl Stigman — tyvärr är han borta för
alltid, eller så gott som. Jag är ledsamt nog ingen Josua
av Herren begåvad med makt att be solen stå stilla, träda
fram ur molnen och smälta snön. Vad här behövdes är
en profet eller en undergörare och du får ursäkta mig om
jag nödgas säga dig, att jag är ingendera...

Riksrådet Lundin stod ett ögonblick tyst och begrun-
dade, det var lätt att se att han hade något på hjärtat.

— G. B. A., du, min hustru talade om för mig att hon
i lördags på Silbersteins middagsbjudning hade Ivar
Kempf till bordsgranne...

— Ingenjör Kempf? Också en sådan där finanshaj av
rätta ullen, men i alla fall onekligen en karl — gå på
bara.

— Naturligtvis rörde sig samtalet om Stigman och
hans så kallade "Testamente" — bordet runt talades det
den gången visst inte om stort annat än det. Agda påstår,
att Kempf trodde obetingat på nedisningen och tycktes
rätt så grundligt ha satt sig in i frågan om vad som borde
göras från statsmakternas sida.

Jarlen tittade hastigt upp, arg som ett bi:

— Han har väl så fan heller! Det där är saker som rakt
inte angår någon annan än mig!

— Min fru tycks han i alla fall ha lyckats i betydande
grad imponera på med vad han sagt...

— Och slå blå dunster i ögonen på henne, ja fast jag
medger att det senare kanske inte har sig så alldeles
lätt...

— Vore det inte i alla fall skäl att be honom om ett råd?

Jarlen gjorde en motvillig åtbörd:

— Be Kempf om råd — nej, så förbanna mig jag det gör! Låt hälsa honom genom din fru eller vem du behagar, att vill han mig något, får han allt göra sig besvär med att söka upp mig. — Kom in!

Detta sista som svar på en diskret knackning, en knackning som nästan verkade som ett ödets svar på Jarlens ord. Dörren öppnades tyst och sakta av Jarlens livvaktmästare och allt i allo, en gammal pålitlig själ, som en gång varit korpral på Arne Krafts regemente och troget följt sin förman på dennes väg mot samhällets höjder. I handen höll han en silverbricka på vilken låg ett visitkort:

— Ingenjör Ivar Kempf anhåller om företräde hos översten. För vaktmästar Stolt var och förblev G. B. A. Kraft "Översten" även sedan denne avancerat i graderna till general, fältmarskalk och Sveriges Rikes Jarl, vilket den forne översten bara tyckte var trevligt och minnande om gamla tider.

Jarlen och hans medarbetare i regeringen utbytte ett ögonkast. Ivar Kempfs anhållan verkade nästan som en högre maktens skickelse.

— Det är bra, Stolt. Bed ingenjören stiga på.

Minuten därpå gjorde Ivar Kempf sin entre och så blev det ett ögonblicks tystnad. Gamle Jarlen hade tagit fram näsduken och torkade omsorgsfullt pincenéglasen för att därefter med en energisk handrörelse klämma fast dem på näsan och ta den inträdande i okularbesiktning.

I trots av det faktum att han snarare var under än över medelhöjd kunde Jarlen, då han behagade sätta den sidan till, verka ganska imponerande och det var inte utan att Ivar Kempf kände sig en smula försagd inför den gamle krigsbussens närgånget granskande blickar.

— Mitt namn är Kempf...

— Jag vet vem herrn är — jag har hört talas om herrn: både gott och dåligt för resten. Har herrn något på hjärtat så kläm fram med det utan onödiga företal och krumbukter.

Ivar Kempf tyckte inte riktigt om mottagandet. Han hade hoppats att Jarlen, vederbörligen preparerad av makarna Lundin, skulle i honom se räddaren i nöden och ta emot honom därefter. Dock ingenjören visste med vem han hade att göra och förstod att det gällde att rycka upp sig och ge svar på tal.

— Tillåt mig först och främst att ställa en samvetsfråga: tror Ers Nåde på Carl Stigmans hypotes om en stundande nedisning?

Ett ögonblick såg det ut som hade Jarlen varit på väg att ta humör — den gamle krigaren var inte van att bli utfrågad:

— Ge fan i vad jag tror och inte tror, och tala om vad herrn tror själv; det intresserar mig mera att veta.

Tonfallet var avgjort kärvt, dock ingenjören, fast besluten att hålla god min i elakt spel, slog dövörat till:

— Uppriktigt talat, Ers Nåde, tror jag att Stigman får rätt. Jag har trott så alltifrån den stund, då jag för månader sen först hörde honom i en trängre, sluten krets framlägga sina åsikter — och vad mer är, jag har allt sen

dess handlat därefter...

— Med andra ord, gjort som alla de andra, sålt det ni hade, fast i god tid, då ni hade marknaden för er själv?

— Alldeles, Ers Nåde.

— Och har alltså ert på det torra — tillåt mig gratulera...

— Förlåt att jag avbryter Ers Nåde; jag har — som jag redan i lördags hade den äran att påpeka för fru riksrådinnan Lundin — inte bara sålt utan också köpt, eller rättare sagt skaffat mig möjlighet att köpa.

Jarlen gjorde en otålig rörelse:

— Utländska papper, som ger god ränta, antagligen? Ja, det är ju bra för herrn det — men vad fan har vi andra för glädje av det?

— Inte så litet kanske, när allt kommer omkring...

— Tillåt mig tvivla — vad är det egentligen för något herrn lagt sig till med?

— Aktier och andelar medförande kontroll över plantage— och koloniserings företag all världen runt — kort sagt förfoganderätt över jord i varmare nejder än våra.

Den store finansmannen fann tydligen onödigt att meddela, att hans förvärv i nästan lika hög grad gällt rederipapper och andelar i transportbolag. Jarlen hade vid ingenjörens sista ord ryckt till obehagligt berörd:

— Landområden all världen runt?

— Bestämda, Ers Nåde, att tjäna till hem åt svenska män och kvinnor drivna i landsflykt genom frostmakternas seger...

— Och som jag skulle låta skingras åt alla håll och kanter som agnar för vinden eller Israels barn efter Jeru-

salems förstöring?

Ivar Kempf ryckte på axlarna:

— Finns något annat att göra, om Stigman spår rätt?

G. B. A. Kraft gav den ingenjören ett ljungande ögonkast:

— Hålla samman för satan, som i gamla dagar vår sed var!

— Är det Ers Nådes avsikt, att, då olyckan är över oss alla, ställa sig i spetsen för folket och på fornnordiskt vis dra bort över havet för att med vapenmakt erövra ett nytt Sverige — låt oss säga i Mexiko eller i Sydamerika?

Det blixtrade till i Jarlens ögon — det var inte svårt att se, att förslaget föll den krigiske gamle veteranen på läppen. Dock det varade endast ett ögonblick:

— Nej, kanske inte; ni har rätt — tyvärr, hade jag så när sagt...

Jarl Kraft gick fram till fönstret, stirrade ett slag missmodigt på snön och vände åter tillbaka:

— Låt oss nu äntligen höra, vad ingenjören har att föreslå?

Ingenjör Kempf gjorde ett ögonblicks uppehåll, liksom för att samla sina tankar. Han hade nu sent omsider kommit dit han ville och förstod att det från och med detta ögonblick gällde att väga varje ord på guldväg. G. B. A. Kraft hörde, det visste han, till dem det inte gick att blända med sirligt tillsvarvade fraser:

— Till att börja med vill jag säga, att jag i motsats till mannen på gatan naturligtvis inte har en tanke på att den snön vi ser falla kommer att bli liggande — högst en två eller tre dagar till och den har gått bort i vatten...

Ingenjören lade märke till att Jarlens ännu ljusnade — märkbart. Fast han hellre bitit av sig tungan än erkänt det, hade Arne Kraft i sitt innerst innersta fruktat just detsamma som "mannen på gatan" och erfor vid ingenjörens ord en märkbar lättnad. Ivar Kempf fortfor:

— Men jag tror den utgör ett varningstecken för oss alla, Ers Nåde, ett bevis på att Stigman har rätt, som man gör klokt i att lägga på minnet. Då det en gång kommer att gälla på skarpa allvaret, ger oss avsvallandet av Golfströmmens vatten nog varning i tid och är vi då bara förberedda behöver vi inte frukta för överrumpling.

— Förberedda på vad?

— På att systematiskt evakuera landet, för att flytta söder ut undan för undan; först de nordligaste nejdernas befolkning, så vi andra undan för undan. Allt måste förberedas, allt organiseras i god tid och intet tillspillogivas som räddas kan. Våra gruvors malmbrytning drivas upp till högsta effektivitet liksom avverkningen av våra skogar — på återväxten behöver vi numera inte tänka...

Jarlen grymtade missbelåtet — skogsbruket och framför allt återväxten hade städse varit ett av den gamle herrns många skötebarn.

Ingenjören fortsatte kallt och sakligt:

— Husdjursstocken måste även den tas till vara. Allt som ej lönar sig att medföra slaktas ned i tid och göres brukbart i folkförsörjningens intresse under evakueringsperioden. Maskinerna i fabriker och kraftverk demonteras och föras ur landet enligt en uppgjord plan — vi måste komma ihåg att ingen — troligen inte ens Carl Stigman själv om han kunde göra sin stämman hörd

— har en aning om hur fort det kan gå, sen det väl begynt och kommit i gång: det kan förunnas oss ett årtiondes frist kanske inte ens hälften så länge! I varje fall gäller det att oförtövat skapa en detaljerad evakueringsplan, se till att transportmedel finnas för handen och viktigast av allt, Ers Nåde, sörja för hem åt det i landsflykt drivna folket...

— Alltså ödelägga landet för att sen skingras för alla himlens vindar — trevligt perspektiv det där, min käre Lundin?

Finansministern skakade dystert på huvudet:

— Då ett skepp håller på att gå i kvav. kan man bli tvungen att kasta lasten över bord för att rädda fartyget.

— I det här fallet tycks det vara tvärtom! För att rädda lasten och besättningen offrar man gladeligt den gamla skutan Sverige!

Ivar Kempf nickade:

— Nöden har ingen lag — Ers Nåde tycks glömma bort, att fartyget, det vill säga landet, är tillspillogivet, vad Ers Nåde än gör. Lyckas det oss att rädda människorna och så mycket som möjligt av de materiella värdena får vi vara glada!

— Men *Sveriges Rike går under!* Dem ni räddar hör efter en mansålder upp att vara svenskar, övergår till att bli fransmän, engelsmän, holländare, argentinare, fan och hans farmors undersåtar — begriper ni inte, karl, vad det betyder för oss alla?

Ingenjören log sitt vanliga stilla inåtvända leende:

— Sverige, Ers Nåde, blir inte det enda rike som går

under. Norge, Finland, Island — kanske Danmark med — kommer alla att gå samma väg som vi och antagligen blir nordliga Skottland obeboeligt. För övrigt är staterna alldeles som människorna underkastade förvandlingens lag, födas, åldras och dö. Vad finns nu kvar av assyrier och babylonier, av faraonernas rike, av Alexanders välde? Ingenting, eller så gott som ingenting, utom människorna, eller rättare deras avkomlingar!

Jarlen svarade inte. Med händerna djupt nedstuckna i kavaj fickorna vandrade han av och an i rummet som en björn i sin bur. Den gamle krigsbussen var djupt upprörd. Att först med egna händer skövla och sen överge som ett värnlöst rov åt köldmakterna Sverige, detta Sverige för vars skull han kämpat, blött och lidit, detta överallt annat dyrkade fosterland det varit hans livsgärning att rycka ur pöbelväldets och laglöshetens mardröm och återföra till mönstergill ordning och materiellt välstånd, blotta tanken på detta var G. B. A. Kraft olidlig. Jarlen kände i detta ögonblick att han i sitt hjärtas djup hatade Ivar Kempf. Det sätt på vilket finansmannen hade talat om fosterlandets tillintetgörande fyllde den gamle krigaren med namnlös avsky. G. B. A. Kraft avlyssnade bakom röstens dämpade, kalla, en aning ironiska tonfall ett cyniskt förakt för alla värden av högre art. Anade att för den, han hade framför sig, vår ärorika blågula korsfanans försvinnande från ländernas krets betydde oändligt mycket mindre än tanken på att gott, säljbart timmer skulle bli lämnat att multna på rot, malmrika gruvschakt bli fyllda av is eller kostbara, räntabla maskiner rosta bort under snön. Ivar Kempfs bleka ansikte med de sfinxlikt

orörliga dragen och de outgrundliga ögonen började på Jarlen verka som symbolen på det oavvändbara, obönhörliga ödet.

Å andra sidan kunde han inte låta bli att skänka sin aktning åt den talandes lugna saklighet, åt den praktiska blick han lade i dagen. Jarlen förstod, att han i ingenjören funnit en vilken i grund på förhand satt sig in i frågan om vad göras skulle och kanske trots allt den han sökte efter med ljus och lykta. För Jarlen begynte det gå upp att han, hur illa han än tyckte om mannen, kunde bli nödsakad att anlita. hans bistånd.

— Ni borde ha sökt upp mig tidigare — det hade kanske varit bättre än att som nu dröja till sista stunden.

Ingenjör Kempf log ett tvivlande leende:

— Hade jag kommit tidigare, är jag rädd Ers Nåde låtit mig gå ohörd härifrån...

— Bett er dra åt helvete, menar ni? Nå ja, jag medger, att det inte är omöjligt att ni har rätt — men nu är ni i alla i i alla fall här?

— Därför att jag behöver bistånd, Ers Nåde. I all tysthet har det, som jag redan antytt, lyckats mig att på olika vägar förvärva förköpsrätt eller option på ofantliga områden i olika delar av världen. Jag har på företaget engagerat mig djupare än jag kanske bort och behöver ekonomiskt stöd från regeringens sida. Till de planer, jag är beredd på att i detalj framlägga för Ers Nåde och statsrådet Lundin här, räcker inte en enskild mans förmögenhet, hur stor den än är. Min plan är att få till stånd ett aktiebolag, med svenska staten som garant och största delägare, vilket övertar det hela och förbere-

der allt. Kapitalet kommer inte att fattas, bara vi lyckas få ögonblickets panikstämning hävd och allmänheten att fatta, att faran inte är direkt överhängande och att det i god tid kommer att sörjas för alla.

Jarlen blickade hastigt upp:

— Få paniken hävd? Och det tror ni er om?

— Det tror jag, Ers Nåde. Allt jag behöver är några dagars solsken, det och så att fritt få förfoga över propagandadepartementets resurser.

Jarlen tvekade ett ögonblick och så med ens var hans beslut fattat:

— Solsken får ni skaffa er själv — — om ni kan. Det andra skall ni få.

Trädande över till arbetsbordet fingrade Jarlen på högtalartelefonens växelskiva:

— Bed riksrådet Hollander komma hit — hälsa honom att det är angeläget!

G. B. A. Kraft hörde till dem som förstå att göra sig åtlydda och innan tre minuter gått om gjorde propagandadepartementets chef, riksrådet Bertil Hollander, en yngre mörklockig herre med glada spelande ögon, sitt inträde i rummet.

— Det här, Hollander, är ingenjör Ivar Kempf. Jag har för de närmaste dagarna beslutat att ställa dig och ditt departements resurser till hans förfogande — glöm inte att intill dess jag återkallar befallningen, åtlydas hans order som mina egna...

XI.

Professor Mitternacht beslutar resa.

Snön hade upphört att falla. Himlen var åter blå och majsolen lyste vårlig och varm. På torg och boulevarder stodo lindarna än en gång fagergröna och drivorna hade, alldeles som Ivar Kempf förutspått, runnit bort i vatten. Allmänheten, befriad från åsynen av snötyngda träd och parker och torg i vinterskrud, hade begynt att hämta andan och återgå till sitt vanliga vardagsliv. Ovädret var över och paniken hade mist sin första, akuta karaktär, vilket inte hindrade att dess verkningar på det psykiska och ekonomiska området varit fruktansvärda. För affärsmannens öga erbjöd Stockholm närmast anblicken av ett ouppröjt slagfält betäckt av döda och döende — blott alltför ofta i bokstavlig bemärkelse: en formlig självmordsepidemi hade följt paniken i spåren.

För Fritz Mitternacht och hans hemliga redskap, bulvaner och mäklare, hade de gångna dagarna varit en tid av rastlös verksamhet. Vampyrernas sådd hade burit de rikaste frukter och det hade gällt att inhösta skörden innan tillfället var förbi. Den stora finanskuppen hade lyckats över förväntan och väldiga värden bytt ägare. Majoriteten i Stora Garpyttan, av professorn blott några månader tidigare i olika poster avytttrade till 210 à 205, hade han köpt tillbaka i all hemlighet för 7 $\frac{3}{4}$ och

därtill avrundat sitt innehav genom att lägga sig till med sin gamle vän, generalkonsul Baggeströms forna halva million i Garphyttor, inköpt — som ren väntjänst hade han försäkrat den djupt sorgbundne säljaren — till ett pris av 9,5 % av aktiernas nominella värde. Och utom detta fanns det mera, mycket, mycket mera: fastigheter, skogar, gruppapper, in-teckningar, obligationer i långa banor. Utom det av konsul Sävenström för tjugondelen av sitt verkliga värde inköpta Skogafors, hade både gamla grevinnan Rosenhanes och fru Maria Söderlunds stolta förmögenheter liksom flertalet av de vid bankdirektör Silbersteins stora middagsbjudning närvarande gästernas jordiska ägodelar hamnat i Fritz Mitternachts omät-tliga svalg. Skörden hade varit rik över förväntan och hjärtat log i den store finansmatadorens bröst, då han uppe på sitt privatkontor vid Vasagatan genomögnade fondmäklarnas timme för timme inflytande rapporter och fröjdade sin själ vid tanken på sitt inom kort med alla slags värdepapper fullproppade stora amerikanska kassaskåp.

På professorns eljest klara himmel fanns dock ett litet moln, en mörk molntapp som han inte riktigt tyckte om: Ivar Kempfs för professorn oförklarliga överksamhet. Ingenjören hade i tiden satsat sin halvpårt i finansierandet av den Stigmanska expeditionen och professorn visste med säkerhet, att den yngre rivalen följande hans eget exempel i god tid realiserat och i likvida tillgångar förvandlat hela sin stora förmögenhet, som professorn naturligt nog antog i samma människovänliga syfte som han. Hade det ekonomiska sammanbrottet antagit min-

dre dimensioner och bytet ej varit så över all förväntan rikligt som det blev, skulle Fritz Mitternacht ej utan olust tänkt på uppträdan det av en dylik medtävlare på slagfältet. Dock härav blev intet. Till professorns inte ringa förvåning förhöll sig ingenjören fullkomligt passiv under de båda stora krisdagarna och professorn hade ingen förnimmelse av att ingenjörens vägar någonsin korsade hans. Fritz Mitternacht hade visserligen förnummit vissa rykten rörande stora placeringar i rederipapper och utländska värden från medtävlarens sida, vilket inte hindrade honom från att med en viss oro begrunda den möjliga orsaken till den andres sällsamma avhållsamhet, då det gällde utnyttjandet av ett tillfälle som med all sannolikhet aldrig skulle återkomma. Professorn behövde inte undra länge, och då där kom svar på hans tysta fråga, var svaret inte i den spörjandes smak...

I samråd med riksråden Lundin och Hollander, två herrar i ingenjörens tycke långt mera behagliga att samarbeta med än deras buttert rakryggade förman, hade Ivar Kempf utan tvekan och dröjsmål satt i gång med kampanjen. Tidningarna, vilka, efter att likt Jerikos basunblåsare sett murar och torn störta samman för smattret från deras larmsignaler, ett ögonblick tystnat förskräckta inför olyckans vidd, hade plötsligen återfått ljud och Ivar Kempf var i ett nu mannen för dagen. På ett massmöte i Kristallpalatset, det dåtida Stockholms väldigaste samlingslokal, hade Ivar Kempf i ett två timmar långt anförande framlagt sina och regeringens planer. Utan minsta förbehåll ställande sig på Carl Stigmans sida, hade ingenjören likväl framhållit från-

varon av omedelbart överhängande fara, möjligheten till räddning, om ej för landet så för invånarna, tack vare i tid vidtagna åtgärder, klok organisation och en i detalj utarbetad evakueringsplan. Talaren framhöll att, stor och omätlig som olyckan komme att te sig för många, de kroppsarbetande massorna vore de som hade minst att frukta bland alla. Staten, innan den upplöstes för alltid, skulle sörja för att var och en i sitt nya hem finge tillfälle att i mån av förmåga och kunskaper sörja för sitt uppehälle...

Talet, efter ingenjörens koncept utarbetat och behörigen "kryddat" av propagandadepartementets bästa förmågor, och framfört med Ivar Kempfs lugna, sakligt lågmälda röst, trängde tack vare ljudförstärkarnas hjälp till varje öra i den ändlösa salen samtidigt som det på etervågornas vingar gav återljud i minsta hem allt Sverige runt. I mängdens hjärtan återväckte det hoppet, ett ögonblick nära att slockna. Man förstod från och med detta ögonblick, att det fanns en framsynt man som komme att få på sin lott att sörja för alla. Då olycksstunden var kommen, skulle uttåget ur landet ej komma att te sig som en oordnad hops panikartade flykt, men som en väl sammanhållen härs ordnade återtåg längs på förhand planerade etapplinjer för att på en ny krigsskådeplats uppta kampen för tillvaron. Dagspressen, rikligen försedd med direktiv av Ivar Kempf och den stab av medhjälpare det lyckats ingenjören att i en handvändning trolla fram, kommenterade talet i olika tonarter — så gott som alla gynnsamma och på bildradions vita dukar och mattskivor hade jökelbildema från Grönland

och sydpolarnejderna fått vika för andra med leende nejder i lyckligt lottade klimat, avbildande de av Ivar Kempf förvärvade koloni företagen. Vilket allt ingalunda var ägnat att behaga professor Fritz Mitternacht, som till sin grämselse märkte att ingenjörens vägar sent omsider voro i färd med att på fullt allvar korsa hans. För professorn, nu sen slaget var vunnet och skörden lyckligt och väl inbärgad i ladorna, var intet angelägnare än att fortast möjligt få Stigmans fimbulvinterhypotes definitivt avlivad — Stigman själv också, om det skulle behövas: moren hade gjort sin tjänst och moren kunde gå...

Fritz Mitternacht visste mer än väl att människorna ha en utpräglad böjelse att tro det de önska och det anade honom att det inte skulle bli svårt att med anlitanande av sin erkända sakkunskap på området, därtill vederbörligen understödd av berömda utländska auktoriteter sådana som Franz Teobald Schulze i Jena och Gaston Dupont vid Collège de France, i grund krossa den Stigmanska istidshypotesen, återställa förtroendet till landets framtid och som följd härav se kurserna skjuta i höjden som raketer. Hade värdena så nått toppunkten skulle professorn, hemligt som han köpt, åter sälja åtminstone en del. Härmed skulle kretsloppet vara slutet och allt åter bli som det varit förut med det för professorn viktiga undantaget, att han mångdubblat sin förmögenhet, och det honom fullkomligt likgiltiga, att han bragt sina offer till tiggarsstaven — professorn var, vi upprepa det ännu en gång, finansman och inte filantrop...

Ivar Kempfs oväntade ingrepp i det av professorn utstakade händelseförloppet hade emellertid förändrat

sakläget och hotade av allt att döma att på ett högst betänkligt vis rubba Fritz Mitternachts cirklar. Om där fanns något professorn önskade undvika så var det att i sina utplundrade offers ögon stå blottad i sin verkliga skepnad som krisens egentlige upphovsman och den där så gott som ensam skördat fördelarna av det allmänna eländet. Hans plan hade därför varit att i all tysthet göra sig av med huvuddelen av sitt orättmätiga förvärv, placera intäkten i säkra utländska värden, svåra att upptäcka, som han därpå småningom kunde utbyta mot svenska papper av det slag han var van att operera med. På allt detta hade emellertid Ivar Kempf gjort slut. Professorn begrep gott, att så länge ingenjören med sin rastlösa propagandakampanj höll en stundande istids Damoklessvärd svävande över allmänhetens huvud, vore någon snar förbättring av kursläget ej att förvänta. Hans ursprungliga avsikt att uppträda mot Stigman och öppet krossa hans teori föreföll ej längre så lätt, då det gällde en motståndare sådan som Kempf — därtill understödd av propagandadepartementets alla resurser.

För Carl Stigman ensam och allena hade professorn ingen fruktan, helst han i djupet av sitt hjärta kände sig övertygad om att i den blivande vetenskapliga striden dem emellan komma att ha sanningen på sin sida. Det hade till och med gått så långt, att professorn gärna skulle ha sett Stigman återbördad till livet. Fritz Mitternacht — han trodde i förbigående sagt nästan lika litet som Bojan på Carl Stigmans vederfående — hade i tysthet, människan tror som bekant gärna det hon önskar, gjort upp en egen, privat förklaring på orsaken till sin

berömda kollegas nuvarande beklagansvärda tillstånd: den nämligen, att Carl Stigman under gången av sina undersökningar i Karibiska havet på egen hand kommit till insikt om, att han haft orätt och i förtvivlan över sammanstörtandet av sin istidsteori drabbats av slag. Något som efter den vändning sakerna tagit, före Ivar Kempfs uppdykande på bilytan, snarast fägnade den store nobelpristagarens vänliga mecenat. Professor Mitternacht hade nämligen i sitt stilla sinne föresatt sig att i allmänhetens ögon göra Carl Stigman till syndabock och på honom avvälta ansvaret för det hela. Plötsligen greps professorn av en tanke, en tanke, som sen den likt en förflugnen idé dykt upp i hans hjärna, bet sig fast och i ett nu antog formen av en tvångsföreställning: om Stigman blott kunde väckas till liv för ett enda sista ögonblick och i vittnens närvaro återtaga sin teori, erkänna att han tagit miste, vore för professorn slaget vunnet! För övrigt — Fritz Mitternachts skarpa intellekt arbetade rastlöst vidare på det nya uppslaget — behövde den store nobelpristagaren aldrig uppvakna — för professorn var det mer än nog att allmänheten, Ivar Kempf och pressen trodde att han gjort det... Innan han gick längre i denna riktning beslöt professorn att söka upp huvud fienden och sondera terrängen. Fritz Mitternacht släppte sällan ur sikte den gamla strategiska regel som bjuder en fältherre att till varje pris upprätthålla kontakten med motståndaren.

Professorn fann Ivar Kempf i full verksamhet i sitt nya huvudkvarter i det forna Riksdagshuset på Helgeandsholmen, där några obegagnade kommittérum, redan

på förhand inredda med kontorsmöbler, telefoner och skrivmaskiner, preliminärt ställts till hans förfogande. Att flytta över hit medförande sin egen privata kontorspersonal utökad med ett par tre goda krafter övertagna från propagandadepartementet, av vilka var och en fick i uppdrag att anskaffa en eller två lämpliga medhjälpare, anställandet av ett halvt dussin springpojkar med tillhörande cyklar allt detta var för Ivar Kempf knappa tre eller fyra timmars arbete och då professorn infann sig på platsen, var allt i gång erbjudande den besökande en bild av rastlös verksamhet.

Ivar Kempf tog emot sin gamle affärsvän med utsträckt hand och ett sfinxlikt leende samtidigt som han gjorde en gästfri handrörelse i riktning mot närmaste bekväma klubbstol.

— Välkommen, käre Mitternacht! Sitt ned, det är snart en halv evighet sen vi sist hade nöjet att råkas.

Professorn satte upp en betryckt uppsyn:

— Ja, käre vän, jag vet. Men du förstår nog att jag varit strängt upptagen på alla möjliga håll och kanter — det har ju varit förfärliga dagar för oss alla. Utom för dig förstås; som väl var, hade du ditt på det torra...

Ingenjören lyfte en aning på de halvslutna ögonlocken:

— Alldeles som du, om jag inte tar alltför mycket fel?

— Som lyckan ville följde jag i dina spår och lyckades, alldeles som du, i tid lätta på mina engagemang

— Med den lilla skillnaden, att du sen dess köpt inte så litet, eller hur?

Professorn gjorde en avvärijande rörelse. Ett ögonblick

ämnade han neka frankt, men så drog han sig till minnes, att Ivar Kempf på det finansiella området var i besittning av ovanligt känsliga trevare och dessutom, tack vare sitt förhållande till den som makten ägde, ganska sannolikt numera torde förfoga över hemliga underrättelsekällor som ej stodo en och var till buds.

— Nå ja, oss emellan, så här på tu man hand, vill jag inte förneka att jag köpt. Inte så litet om sant skall sägas. Det kunde inte katten motstå frestelsen: såsom landet ligger till, kan man ju köpa snart sagt vad som helst för en ren spottstyver! Vad jag inte kan begripa är, att du inte gjorde likadant?

Ingenjören skakade på huvudet:

— Som du numera torde veta hade jag engagerat mig med allt jag ägde och kunde driva upp på annat säkrare håll...

— Säkrare — nå, vad det beträffar...

— Du kan vara lugn för att jag vet vad jag gör, min gode Fritz...

— Spricker istidsbubblan så står du där!

— Den spricker inte! För övrigt övertar regeringen av mig, eller rättare sagt det bolag, vi håller på att bilda, alla mina exotiska landförvärv för att sen arbeta vidare under min ledning — senast om en vecka, kanske långt förr, har jag överenskommelsen klappad och klar. Vore du klok skulle du i tid ha slutit dig till oss i stället för att kasta bort goda penningar på saker som isen kommer att förr eller senare göra värdelösa.

Fritz Mitternacht log ett tvivlande leende:

— Isen? Är det möjligt att du är nog barnslig att tro

på den?

— Obetingat — jag har som du vet aldrig stuckit under stol med att jag trodde på Stigmans snillrika hypotes.

— Inte jag — du torde dra dig till minnes den ståndpunkt jag intog den där natten hos Bagge efter Stigmans middag...

Professor Mitternacht tycktes helt och hållet förgätit en hel del saker han senare behagat yttra. Professorn hade alltid varit i besittning av en lycklig förmåga att ur sitt minne utplåna sådana yttranden som ej längre passade hop med ett ändrat sakläge. Ingenjören teg ett ögonblick:

— Du går din egen väg, liksom jag går min och jag vet och tror, att det är den som är den rätta, och kommer att handla därefter!

Professorn hade en obehaglig förnimmelse av, att den andre för en gångs skull uppriktigt menade vad han sade, vilket retade honom:

— Carl Stigman hade orätt, Ivar, absolut orätt, och om han hade kommit hem och trätt upp offentligt, skulle det, trots alla hans bevis, blivit mig ett nöje att göra honom till ett åtlöje inför alla!

Ivar Kempf grinade sarkastiskt:

— Det nöjet, min käre. Mitternacht, torde du en vacker dag komma i tillfälle att bestå dig — om du kan...

— Vad fan är det du syftar på?

— Carl Stigman lär vara på god väg att tillfriskna!

Professorn ryckte häftigt till. Detta var något han inte hade en aning om. Ingenjören nickade:

— Det lär i alla fall vara på det viset — men kom ihåg

att vad jag säger dig nu är strängt konfidentiellt: tack vare U. D., här mittemot, lyckades jag för en timme sen få ett långdistanssamtal med hans läkare...

— Och därom vet tidningarna ingenting?

— Det är av yttersta vikt att han skonas absolut för pressshyenornas anfall. Doktorn jag talade med påstod, han haft en våldsamt psykisk chock av ett eller annat slag och att lugn och stillhet var nödvändigt, därest det inte skulle bli ett recidiv av och sluta galet.

Professorn satt ett ögonblick försänkt i tankar. Vad ingenjören yttrat rörande orsaken till den store nobelpristagarens andliga sammanbrott stämde så till punkt och pricka överens med hans egen förklaring att han inte hyste det ringaste tvivel om att han inte träffat det rätta. I ett nu hade professorn fattat sitt beslut. Kastande en förstulen blick på sitt ur reste han sig ur stolen med handen framräckt till avsked:

— Ja, kära Ivar, det där var ju goda och glada nyheter, men nu måste jag i alla fall ge mig i väg — du har fullt upp att göra och jag vill inte längre uppta din dyrbara tid...

Liksom alla stora affärsmän besatt Fritz Mitternacht förmågan att raskt fatta ett viktigt beslut och sen det var fattat utan tvekan omsätta det i handling. I det läge han nu befann sig hade han bestämt sig för att rörande börsen, fondmarknaden och vad därtill hörde låta detta vara detta, lämna den svenska huvudstaden åt sitt öde och begiva sig till Haiti.

Fyra timmar senare intog professorn en sen middag på restaurangen vid le Bourget utanför Paris för att efter

intagen måltid omedelbart bestiga det per radiograf beställda planet, en av det stora franska luftbolagets snabbaste stratosfärflygare med flygkropp av aluminiumstål, stävpropellrar och helikoptervingar, medförande syreförråd och kraftstoff för en resa runt halva jorden.

Tio timmar senare landsteg professorn välbehållen sent på kvällen i aerodromen vid Port au Prince...

XII.

Carl Stigmans uppvaknande.

Monsieur le docteur Toussaint Lepalmier, överläkare vid sjukhuset i Port au Prince (Haiti) motsvarade inte riktigt den bild stackars Bojan uppgjort i sin inbillning. Vad först och främst hans yttre beträffar, begagnade doktor Lepalmier varken på huvudet eller omkring livet någon krans av brokiga papegojfyädrar utan en ytterst korrekt panamahatt och dito snövit tropikkostym, vilken senare inom sjukhusets väggar utbyttes mot den internationella medicinardräkten, den långa, fläckfria linnerocken. Onödigt tillägga att guldringen i näsan lyste genom sin frånvaro eller rättare sagt ersattes av ett par gammaldags guldbågade glasögon. För övrigt var doktorn inte svart utan ljust cigarrbrun — så att säga *claro*. Han var nämligen inte neger utan en äldre mulatt, och om han också från sitt mörka moderne fått i arv det krulliga håret och de fylliga läpparna, hade han från fädernet ärvt den vita rasens andliga företräden. Doktorn hade förvärvat sitt läkardiplom vid universitetet i Havanna för att därpå fortsätta sina studier vid nord-amerikanska och franska fakulteter och institut. Grundligt hemma i sitt fack och därtill ärelysten som en äkta mulatt, hade Toussaint Lepalmier ursprungligen haft för avsikt att som man säger "gå den lärda vägen" och skapa sig ett

berömt namn tack vare någon epokgörande medicinsk upptäckt av en eller annan art. Att förvärva vetenskapligt namn och rykte är emellertid inte så lätt — något som det alldeles övervägande flertalet av dem vilka försökt sig på det, förr eller senare till sin ledsnad kommit underfund med. I ett fall som detta hjälper det dess värre inte med god vilja, grundliga kunskaper och idogt arbete, tre ting med vilka man på andra håll brukar kunna komma ganska långt, det måste komma till något mera som inte faller på var och ens lott: snille och kanske fram för allt tur. Lyckan måste spela en i händerna ett lämpligt material och snillegnistan inom en sätta vederbörande i tillfälle att utnyttja och uppskatta det gjorda fyndet till dess fulla värde. Unge Toussaint Lepalmier hade varken haft tur eller snille — åtminstone inre tillräckligt. Någon morbus Lepalmieri eller något Lepalmiers reflex hade den medicinska vetenskapen aldrig fått tillfälle att uppteckna i sina annaler och slutet hade blivit, att den skötsamme och som praktiker duktige unge lärdomsadepten nödgats slå den vetenskapliga banan, hoppet om nobelpriset i medicin och andra ärelystna drömmar ur hågen, återvända till sin heta fäderneö, för att i tidens fullbordan hamna som chef-läkare på Port au Princes sjukhus. Av vilket allt framgår, att Toussaint Lepalmier, utan att kunna räknas till den medicinska vetenskapens spetsar, var en klok, allt mat än obegåvad och i sina stycken ovanligt välförfaren läkare, något som långtifrån alltid är fallet då det gäller exotiska platser en smula på sidan om allfarsvägen. "Seagulls" ankomst till Port au Prince fyllde den gamle hederlige

mulatten med stilla förtjusning. Sin ungdoms äregiriga drömmar hade han länge sedan skrinlagt för alltid, men vördnaden för vetenskapen och dess banerförare satt kvar oförminskad och blotta tanken på att till sina patienter få räkna en av vetenskapens verkligt store, en stjärna på forskningens himmel av Carl Stigmans klart lysande cert, föreföll Toussaint Lepalmier höjden av lycka och han fattade alltifrån början ett oryggligt beslut att inte lämna något vad på honom ankom oprövat eller ogjort då det gällde att åt vetenskapen återbördade den store nobelpristagaren. Det stod ej länge om, innan den erfarne läkaren fick klart för sig, att Carl Stigmans tillstånd i själva verket var långt mera hoppgivande än vad det förefallit hans i läkarvetenskapens irrgångar obevädrade omgivning ombord på "Seagull" — något han emellertid på goda grunder fann lämpligast att behålla för sig själv. Sedan doktor Lepalmier konstaterat frånvaron av varje symptom direkt tydande på någon hjärnskada av rent morfologisk beskaffenhet: hjärnblödning, tromb, tumör eller dylikt, förstod han utan vidare att grunden till hans frejdade patients medvetlösa tillstånd måste sökas på det rent psykiska området i en plötslig chock, en våldsam själsskakning vars utlösande orsak av en eller annan anledning undgått hans skeppskamrater. Doktor Lepalmier kände sig i och med detta övertygad om att allt som behövdes, för att återställa den svenske forskaren till hälsan, vore absolut lugn och frånvaron av varje störande moment — framför allt av sådan art att det i förtid till hans medvetande återförde tanken på det, av lätt insedda skäl för doktorn obekanta något, som yt-

terst varit orsak till den själsskakning, som utgjort utgångspunkten för det onda. Toussaint Lepalmier beslöt inom sig, att det skulle bli hans sak och ingen annans att tillse, att Carl Stigman lämnades i ro medan naturen fri från alla hindrande moment utövade sin helbrägdagörande verkan. Doktorn fann innan länge gått om, att uppgiften i fråga, långtifrån att utgöra en sinekur, tvärtom krävde all den energi och viljekraft — att ej rentut säga brutal, trilsk oböjlighet — professorns vänlige vårdare var i stånd att uppbåda till sin skyddslings bistånd. Innan doktorn visste ordet av började det regna radiogram med svar betalt från både det ena och andra hållet och radiogrammen följdes inom kort i spåren av det som värre var: utsända medarbetare från de stora amerikanska nyhetsfirmorna och pressbyråerna åtföljda av en stab av bildradiobolagen tillhörande fotografer, filmupptagare och så vidare, till vilka snart slöt sig en svärm specialkorrespondenter från världspressens ledande organ. De hade kunnat bespara sig själva besväret och sina uppdragsgivare utgifterna för de långa resorna. I fullt medvetande om att han kämpade för sin patients hälsa och liv förblev doktor Lepalmier obeveklig, motstod stoiskt både övertalningsförsök, mutor och hotelser. På radiogrammen svarade han som vi minnas med ett lakoniskt: "Tillstånd oförändrat — patienten får ej störas", och mot allt vad intervjuare heter förblev han obönhörlig. Till och med den nordamerikanska pressens skarpaste spårhundar, vana att om det behövdes tränga in genom nyckelhål och i de otroligaste förklädnader slå ned på sina utkorade offer, märkte till sin grämlelse att de

i mulattdoktorn på Port au Prince funnit sin mästare. Toussaint Lepalmier ställde utanför Carl Stigmans fönster en från polismästaren rekviderad svart konstapel av avgjort imponerande yttre bevärnad till tänderna (som voro stora och vita) med automatpistol, gummibatong med mera medan sjukrummets dörr bevakades av en annan svart herkules, en pålitlig sjukvårdare, i ungdomens dagar känd prisboxare och i sin nuvarande samhällsställning högt värderad av förmän och kamrater på grund av sin framstående förmåga att handskas med kriminaldårar av människovådlig art. För övrigt slog doktorn dövörat till för allt och lät sig föga bekomma av vad som sades och skrevs, vilket var både det ena och det andra. Sålunda antyddes exempelvis i en djupt kränkt Florida-tidning, att Toussaint Lepalmier varit sen länge tillbaka bekant som hemlig anhängare av wauduismen och att det vore fara värt att den store svenske naturforskaren blivit offrad åt denna blodiga negerreligions hedniska gudomligheter. På annat håll antyddes i knappast för-täckta ordalag, att chefen för sjukhuset i Port au Prince samvetslöst gjort bruk av det enastående tillfället att anställa diverse experiment av vivisektorisk art på ett snilles hjärna. Vilket allt doktor Lepalmier bar med underbart jämnmod kanske rentav inte utan en viss hemlig förnöjelse över att sent omsider, om ock på andra grunder än han i tiden drömt om, se sitt namn gå genom världspressens spalter. Efter några få dagar dog stormen ut, inte minst tack vare doktor Lepalmiers kloka åtgärd att utsprida det ryktet, att patientens tillstånd vore av den beskaffenhet, att han med all sannolikhet skulle

komma att efter längre eller kortare tid avlida utan att ha återfått medvetandet. Vadan presskorparna funno onödigt att vänta, så mycket mer som Carl Stigman och istidsfrågans vetenskapliga sida inom världspresen redan fått vika för annat av aktuellare art — inte minst den underliga, för den övriga mänskligheten mer eller mindre oförklarliga skräckstämning, det oväntade snöfallet framkallat i den svenska huvudstaden. De lärda istidsutredningarna på de åt "vetenskap och teknik" ägnade sidorna hade fått ge rum för korrespondensartiklar med rubriker sådana som: *La panique glaciophobe à Stockholm*, *Glacial terror in Sweden*. *The snow strikes the bottom out of the stockmarket* eller *Schneefall in Stockholm bringt mit eine weitausgebreitete psychopathische Pandemie*. I stort sett tycktes världspresen emellertid böjd för att uppfatta det hela mera som ett intressant kuriosum närmast motsvarande ett vulkanutbrott på Island eller en jordbävning i Belutsjistan än som en verklig sensation av första ordningen. Vilket med andra ord betydde, att Carl Stigman, innan veckan gått om, upphört att vara aktuell och att både han och Toussaint Lepalmier lämnades ostörda.

Och så begav det sig, att Carl Stigman, efter att några dagars tid ha genomlevt ett underligt halvvaket drömliv, en vacker morgon, alldeles som hans vänlige vårdare hoppats, frisk och klarvaken slog upp ögonen, storligen undrande var han befann sig och hur han kommit dit. Och så med ens vaknade minnet och han kom ihåg... Kom ihåg synen på bildmottagarens glasskiva, den och något annat som föregått, något ingen anade utom

han själv, och som kommit hans nerver att dallra till bristningsgränsen. Stönande sjönk Carl Stigman tillbaka på kudden och domnade åter av i barmhärtig omedvetenhet. Då han åter vaknade stod doktor Lepalmier vänligt leende vid hans sida:

— Glad åt att få avnjuta den oskattbara förmånen att åter se er vaken, högt berömde mästare och confrater i vetandets tjänst — ni anar troligen inte, att ni i över en veckas tid berett vår åt läke gudens dyrkan invigda helgedom här i Port au Prince äran av er närvaro. Mitt eget obemärkta namn är för övrigt Toussaint Lepalmier, graduerad medicine doktor från Havannas berömda fakultet och i likhet med allt och alla här på stället helt till er tjänst.

Ehuru i grund och botten en praktiskt anlagd, saklig natur använde överläkaren i Port au Prince gärna sina färgade landsmäns en smula bombastiska sätt att uttrycka sig.

Carl Stigman lutade sig tillbaka mot kudden och tänkte. Han befann sig i ett lasarett på Haiti utan att ha en blek aning om hur han kommit dit måste alltså ha blivit förd i land i medvetslöst tillstånd och genomgått en allvarlig kris. Likväl kände sig professorn icke illamående, snarare tvärtom mer utvilad och utsövd än han gjort på länge, och han hade en tydlig förnimmelse av att hans hjärna arbetade fullt normalt som sig borde.

— Vad har hänt mig? frågade han efter ett ögonblicks tystnad.

— Man fann er, högt värderade mästare, liggande sanslös på golvet i er hytt, och edra båda lovande unga

famuli förde er hit och gjorde mig den stora äran, att anförtro eder dyrbara person i mina ovärdiga händer...

— För vilket jag kommer att tacka dem, var övertygad om det, *monsieur le docteur* — och nu till diagnosen, hur lyder den?

— Enligt min anspråkslösa övertygelse har edert ärade coma, vilket till min ousägliga glädje inom inte alltför lång tid småningom gav vika för ett det klara medvetandets ljus förebådande *stadium soporis*, sin orsak i en *concussio mentis*, en psykisk chock, rörande vars djupare grund jag av naturliga skäl näppeligen vågar uttala någon plausibel hypotes...

Professorn suckade tungt:

— Ni har rätt, utan tvivel rätt — jag har varit utsatt för en svår själsskakning — noga räknat till och med två...

Doktor Lepalmier log ett uppmuntrande leende:

— Som vi till vetenskapens och mänsklighetens båtnad lyckligt och väl övervunnit.

— Tack vare er sakkunniga vård, doktor, för vilken jag aldrig kan vara nog tacksam...

Toussaint Lepalmier grinade belåtet. Ett dylikt erkännande från dylikt håll fyllde den hederlige gamle mulatten med stilla förtjusning.

— Vad det förunnades eder ödmjuka beundrare att åstadkomma har varit litet nog — naturen själv, allas vår stora, välsignade moder, har största andelen i botandet av sin framstående son och min roll har egentligen varit den vaksamme väktarens, tillsatt att förebygga det störande ingrepp som hotade henne från nordens horder av sensationshungrande gamar...

— Gamar?

— Eller med andra ord tidningsmän, journalister, reporters eller vad ni behagar kalla dem, dessa nyhetspressens förbannade, som belägrat er ärade sjukbädd tiggande om en intervju...

— En intervju? Intervju om vad?

— Gud vet — jag måste emellertid förbereda er, högt-ärade mästare, på, att det i ert värderade hemland passerat underliga tilldragelser. Man talar om att istiden kommit igen. Snön lär ligga meterdjup i det vackra Stockholm, Oslo eller var det nu var...

Carl Stigman satte sig med ett ryck upp i sängen:

— Meterdjup snö i Stockholm — nu vid den här tiden på året?

— Befolkningen lär vara gripen av onämnbart fasa...

— Folket i Stockholm gripet av panik — herregud!

Professorn sjönk tillbaka på kuddarna; hans hjärna arbetade för högtryck: vinter i Stockholm i slutet av maj, istidspanik? Det hela var ju obegripligt — oförklarligt — såvida inte...

— Jakten, doktor, min jakt "Seagull" — ligger den kvar här?

Doktor Lepalmier kastade en orolig blick på sin häftigt upprörde patient:

— Se så, se så, käre mästare, ta det för himlens skull inte så häftigt! Kom ihåg ert värderade tillstånd — jo, "Seagull" ligger alltjämt för ankar på redde och er mycket aktade assistent, den lärde doktor Somarstrom, kommer utan tvivel att kunna meddela er närmare detaljer, då han råkar er i morgon.

Carl Stigman tänkte sig för ett ögonblick och kom plötsligt ihåg det i Nyaste Nyttts vård anförtrödda dokumentet.

— Doktor, jag känner mig fullkomligt frisk — skaffa hit någon som hjälper mig i kläderna — jag måste omedelbart tillbaka till “Seagull”, se igenom min post och ta reda på vad som står på därhemma. Jag är storligen rädd, *att det är jag som ytterst bär ansvaret för det hela!*

Toussaint Lepalmier skakade på huvudet men gjorde inga invändningar. En lång läkarbana hade skänkt den gamle mulatten en god portion människokännedom och han hörde på professors tonfall att denne menade vad han sade. För övrigt kände han sig så gott som säker på, att det, i ett fall som detta, var långt tryggare att låta patienten få sin vilja fram än det motsatta. I professors tydligt upphetsade tillstånd hade en vägran från läkarens sida blott alltför lätt kunnat ge upphov till ett recidiv.

— Naturligtvis gör ni som ni själv anser bäst, högt värderade mästare — på edert eget ansvar. Vad eder ödmjuka tjänare angår, kommer han att följa — den store romaren Pontius Pilatus’ upphöjda exempel och två sina händer...

Carl Stigman, som knappast väntat sig att segra så lätt, sträckte ut handen:

— *Shake hands, doc* — ni är en krona bland läkare, det är vad ni är. Och var nu god och skicka hit en sjukskötare!

— Lova åtminstone, att vara försiktig...

— Jag lovar dyrt och heligt vad fan ni behagar, doktor,

bara ni lagar att jag inom tio minuter är klädd och att
det står en bil utanför porten färdig att köra mig ned till
hamnen...

XIII.

Högt spel.

Ombord på "Seagull" mottogs expeditionens ledare av fartygets befälhavare och de båda unga assistenterna, hart när som en från de döda återuppstånden och fick han nu höra nyheter hemifrån — nyheter i överflöd. Doktor Sommarström kunde framlämna de med sista flygposten anlända svenska tidningarna, innehållande såväl Nyaste Nyttts första stora alarmnummer som den följande dagens morgontidningars rika efterskörd i istidsteoriens tecken. Till sin grämlse upptäckte Carl Stigman, att han blott gissat alltför rätt, då han tillskrev sig själv och det i Nyaste Nyttts förvar deponerade "testamentet" en inte ringa andel i vad som senare följt. Där det tryckta ordet tog slut, tog nämligen det talade vid. "Seagulls" aktersalong eller gunrum var naturligtvis som varje större dåtida lustjakt försedd med en elegant bildradiomottagare av standardtyp — ej att förblanda med den lilla hemliga, uteslutande för ägarens privat bruk avsedda apparaten i professors hytt — och med hjälp av detta fulländade instrument röntte det ingen svårighet att trots avståndet uppta de svenska stationernas utsändningar. Både Carl Stigman och hans assistenter hade under expeditionens gång ofta, då tiden tillät dem, tagit upp både föredrag, dagsnyheter och bildkrönika från

den fjärran hembygden på andra sidan Atlanten. Det behöver väl knappast sägas, att de båda unga herrarna Sommarström och Seman, fria från arbete sen fartyget gått till ankar på Port au Prices redd, ej försummat att varje natt hålla ut till dess framemot nittontiden de svenska stationerna begynte sin utsändning av nyhetsmaterial. De kunde alltså för sin mästare skildra ingående vad de dag för dag, eller rättare natt för natt, hört och sett av vad sig i Sverige och framför allt i Stockholm tilldragit hade. Och detta var som sagt inte litet.

De hade varit med om att höra paniken växa, med egna ögon sett snön falla och förvandla de vårligt grönskande parkerna till ett tröstlöst vinterlandskap. Sett människorna i dyster förtvivlan stirra mot skyn och lysnat förfärade till hallåmännens meddelanden om kursernas katastrofala nedgång och de talrika självmorden.

Med förgrämd uppsyn lyssnade professorn tyst till de båda ungdomarnas berättelse. Inom sig förbannade han både Sture Alvs lösmynthet och sitt eget lättsinne. Han förstod nu, att han aldrig bort anförtro olycksdokumentet i den lille tidningsmannens vård utan skriftliga, noggranna, tydliga instruktioner, omöjliggörande ett förtida öppnande av kuvertet före den skrivandes död...

Då han hörde talas om Ivar Kempfs uppdykande på bildytan som "mannen för dagen", blev han askgrå i ansiktet. De båda ungdomarna hade framför bildrations stora mattskiva hört och bevittnat ingenjörens anförande i Kristallpalatsets jätteaula, som om de varit med bland åhörarna, och visste förtälja om Ivar Kempfs storslagna evakueringsplaner och intima samarbete med

regeringen. Carl Stigman log ett hatfyllt leende — den store nobelpristagaren trodde sig äntligen ha funnit ett medel att hämnas på sin hustrus förförare!

— Tack, gossar, laga jag blir väckt i tid att ta mor-
gonplanet till Havanna. Sommarström och skepparen
får föra "Seagull" tillbaka till Göteborg. Radiografera,
då ni kommit in i Nordsjön, så skall jag vara emot er vid
Vinga — och låt mig nu vara ensam, jag känner mig trött
och behöver tänka ostörd...

Carl Stigman satt länge försjunken i tankar. I det han
hört låg något underligt gåtfullt, han förgäves sökte begri-
pa. Det över all beskrivning våldsamma återljud Nyaste
Nytts larmsignal uppväckt i den svenska dagspressen
verkade på Carl Stigman närmast som resultatet av en
målmedveten propagandakampanj satt i scen av mäktiga,
med alla den moderna reklamteknikens hjälpmedel
opererande krafter. Det var som hade en främmande röst
upptagit hans eget välmenande varningsrop och genom
tusen högtalare fått det att ljuda i nationens öra med
ett tordöns hotfulla mullrande, ryckande med sig af-
färsmännen, folket, regeringen själv... Ovillkorligt kom
han att tänka på Ivar Kempf — för professorn numera
inkarnationen av allt ont — var det väl möjligt, att den
falske vännen, ej nöjd med att beröva honom hans ma-
kas tro — kanske rentav i samråd med henne — sökt
tillägna sig och i egennyttiga syften utnyttja hans teori?
Hatet gjorde den store nobelpristagaren klarsynt och
han såg den forne vännen i en ny och sannare dager, som
den hänsynslöse, för sina planers framgång allt och alla
uppförande storspelaren... Hon och han — Bojan och

Ivar Kempf! Carl Stigman skar tänder vid blotta tanken och greps i ett nu av ett slags underligt perverst begär att nära sitt hat genom åsynen av de båda, såsom han sett dem en gång förut. Då han hörde ankarvakten ute på däck slå fyra glas, gick han in i sin hytt och låste dörren som han gjort så ofta förut. Professorn sökte förgäves på sin nyckelring efter det lilla väggskåpets nyckel och så med ens drog han sig till minnes att han i ett anfall av maktlös vrede slängt den över bord ögonblicket innan han förlorade medvetandet. Lyckligtvis kom han ihåg, att han i skrivbordet förvarade en reservnyckel, som han nu letade fram och med vars hjälp han öppnade skåpet. Inte utan hemlig oro sporde sig professorn, huruvida han överhuvud skulle bli i stånd att se något. Vore det ej fara värt, att hans preparator och allt i alla, efter nyheten om hans avförande till sjukhuset i Port au Prince, helt enkelt ansett sig kunna saklöst upphöra med att på avtalat klockslag släppa på strömmen i apparatrummet?

Professorn oroade sig i onödan. Gamle vaktmästar Kvist hade inte förgäves i tjugu års tid sysslat med ansvarsfulla ting rörande vilka han i grund och botten rakt inte begrep det ringaste. En befallning var för honom en befallning som plikttroget efterlevdes, hända vad som hända ville, tills det kom kontraorder från högre ort. Natt efter natt hade han, väckt av det skramlande väckaruret, begivit sig upp i apparatrummet och satt bildradioavsändaren i gång som professorn tillsagt. Då Carl Stigman vred på knapparna lyste mattskivan upp och ögonblicket därpå hade han bilden klart inställd och såg sängen och henne som låg där. Såg Bojan ligga ensam

och övergiven, avtärd och snyftande som hade hennes hjärta varit färdigt att brista. I handen höll hon ett litet föremål, professorn kände gott igen — en medaljong med en miniatyrbild av honom själv: Carl Stigmans första gåva till Bojan strax före förlovningen...

Professorn kände sig i en hast helt vek om hjärtat och förstod plötsligen att han skulle bli i stånd att göra något han endast några ögonblick förut ansett vara omöjligt: han begrep att han skulle komma att förlåta stackars Bojan hennes snedsprång och att allt skulle komma att åter bli bra som förut. Och så satt han lutad över bilden och fröjdade sina gamla ögon åt Bojans åsyn, tills det plötsligt blev mörkt och professorn förstod att en halvtimme gått och vaktmästar Kvist, långt borta på andra sidan Atlanten, ute på Experimentalfältet, vridit om strömbrytaren och gått och lagt sig. Carl Stigman kände det, där han stod ensam i hytten, som hade en tung sten fallit bort från hans bröst. Bojan hade ånkrat sitt felsteg och älskade honom fortfarande, alldeles som han älskade Bojan — och professorn kände klart, att han kunde och skulle förlåta henne...

Men ett fanns det han kände att han aldrig skulle kunna gå i land med: att förlåta Ivar Kempf. Och där han stod i mörkret svor professorn med en dyr ed att hämnas på den, som berett Bojan skam och sorg och kommit henne att gråta bittra tårar i nattens enslighet. Carl Stigman kände att han hatade Ivar Kempf såsom han aldrig förr hade hatat någon och aldrig senare skulle komma att göra det... Professorn spratt upp, sträckte ut handen och tände taklampan. Ute i gunrummet utanför

hördes röster och ögonblicket därefter knackade det på dörren och då Carl Stigman öppnade, trädde professor Mitternacht in över tröskeln.

Den store nobelpristagaren trodde knappt sina ögon:

— Du här — här i Port au Prince, så här dags på kvällen?

Fritz Mitternacht trädde in i hytten. Stängde dörren bakom sig och vred om nyckeln i dubbla slag:

— Se så, nu är vi ostörda för oss själva! Min tid är knapp — jag har flugit hit från Paris på mindre än ett halvt dygn, måste ge mig i väg igen senast om en timme, och har viktiga saker om vilka jag behöver rådgöra med dig...

Carl Stigman blickade upp en smula förbryllad. Den nykomne hade talat i ett underligt nervöst, överretat tonfall, helt olika hans vanliga auktoritativa falsettröst.

— På ett halvt dygn hit från Paris? Det var sannerligen flinkt gjort.

— Stratosfärflygare, en av deras bästa! För mig är varje minut dyr — det gäller allt eller intet...

Carl Stigman skakade oförstående på huvudet och gjorde en åtbörd åt närmaste korgstol till:

— Sitt ned Fritz och förklara dig närmare ännu så länge begriper jag rakt inte vad du menar.

— Tack, jag säger inte nej — är som du kan förstå ganska trött, men det gör detsamma. För att gå rakt på sak, min käre Carl, vill jag börja med att ställa dig en fråga: *håller du fortfarande fast vid din istidsteori?*

Professor Stigman ryckte till, synbarligen illa berörd. Ett bittert leende lekte kring hans läppar, det var lätt att

märka, att hans nattliga besökare kommit att vidröra en öm punkt.

— Vad jag tror eller inte tror, kan väl vid det här laget göra detsamma?

Fritz Mitternacht hånlog triumferande. Ur den andres yttrande trodde han sig kunna utläsa ett bevis på att han ej misstagit sig i sin gissning rörande den hemliga orsaken till den berömde nobelpristagarens långa vanmaktsanfall. Springande upp från stolen sträckte han ut ett anklagande finger och fortsatte i häftigt befallande tonfall:

— Du *har* tagit fel, Carl Stigman, och jag ser på din att du vet det själv! Försök inte att neka, jag ser på dig att det är som jag säger — du vet det numera lika gott som jag och vad mera är, du måste offentligt erkänna att så är...

— *Erkänna?*

Professor Mitternacht stack handen i bröstfickan och drog upp ett hopviket papper som han bredde ut på bordet framför den andre:

— Jag har här satt upp ett skriftligt erkännande på att du tagit grundligt fel i dina antaganden om en stundande klimatförändring och på det papperet måste jag ha din underskrift innan jag går härifrån!

Professor Stigman ryggade häftigt tillbaka:

— Erkänna att jag tagit fel? Jag erkänner ingenting — minst av allt så här på kommando!

Professor Mitternacht rynkade förargad på ögonbrynen, men behärskade sig och blev i en hast bevekande, nästan bönfällande:

— Käre gamle vän, försök att sätta dig in i situationen: för mig gäller det helt enkelt vara eller inte vara. Jag har engagerat mig så djupt, att om det inte lyckas mig att inom en vecka få kurserna tillbaka i sitt normala läge, är det helt enkelt slut med mig — det gäller millioner och jag är fullt villig att bjuda dig skälig gottgörelse för ditt bistånd i denna min nöd...

— Gottgörelse?

— Femtiotusen kronor för din underskrift...

Carl Stigman rodnade häftigt:

— Vet hut!

— Sjuttiotusen?

Den store nobelpristagaren skakade på huvudet.

— Hundratusen, Carl — hundratusen?

— Dra åt helvete! Människa, du tror väl inte att *jag*, Carl Stigman, säljer mitt vetenskapliga namn och rykte för pengar?

Ögonblicket därefter blickade Carl Stigman rakt in i mynningen på en automatpistol, eller rättare sagt vad som föreföll honom att vara en dylik.

— Du har drivit mig till det yttersta och får ta följderna! Antingen skriver du under, eller också skjuter jag ned dig — dig först och mig själv efteråt...

Fritz Mitternacht visste mer än väl att han spelade ett högt spel. Vapnet i hans hand var ingenting annat än en vanlig knallpulverpistol, en leksak för pojkar. Professorn hade på grund av en plötslig ingivelse lagt sig till med den, innan han lämnade Stockholm — kanske i tanke på, att den kunde duga att "bluffa" med om han råkade ut för något äventyr under resan. Som händelseförloppet

kommit att utveckla sig, gjorde den god nytta. Professor Mitternacht visste med sig, att det han begrep rörande hanterandet av skjutvapen inte var mycket bevänt med, men han visste också, att den han hade att göra med i den vägen visste ändå mindre än han — det var alltså dem emellan jämnt spel, om det så skulle vara med en inte så liten fördel på hans egen sida. Då Fritz Mitternacht hals över huvud anträdde den långa färden från Stockholm till Haiti, väntade han sig att i bästa fall vid framkomsten till Port au Prince finna Carl Stigman kroppsligt svag och andligen nedbruten efter den genomgångna krisen, om än något så när återkommen till sans. Professorn tvivlade inte på, att det under dylika förhållanden skulle lyckas honom avlocka sjuklingen den åstundade underskriften, vadan han, viss om sin sak, använt resans långa timmar på författandet av ett i lämpliga ordalag uppsatt dokument, vari vederbörande förklarade sig ha kommit till full insikt om sitt vetenskapliga misstag och *in amplissima forma* återtog och som kättersk betecknade läran om de västindiska undervattensvulkanernas inverkan på Golfströmmens temperatur och den därmed sammanhängande förutsägelsen rörande en stundande nedisning av den skandinaviska halvön. Alltså, som man ser, ett återkallande fullt i stil med vad under mörkare århundraden brukat medelst hot om bränning å bål och liknande tjänliga medel avlockas en Galilei och andra den dåtida vetenskapens koryféer. I värsta fall, under förutsättning att den sjuke hunnit avlida eller åter definitivt förlorat medvetandet vid professors ankomst — båda möjligheterna hade av den store finansmannen

tagits med i räkningen — var det Fritz Mitternachts avsikt att helt enkelt och simpelt förfalska Carl Stigmans namnteckning för att därefter mot kontant erkänsla till lämpligt belopp få den bevitnad av läkare, sjukvårdare eller någon mera lättmutad myndighetsperson. Fritz Mitternacht var som vi veta ganska okänslig för hämningar av etisk beskaffenhet, då det gällde genomförandet av sina planer...

Den helt och hållet oväntade underrättelsen, att hans tilltänkta offer, långtifrån att ha avlidit eller återfallit i koma, tvärtom lämnat sjukhuset fullt tillfrisknad och befann sig frisk och färdig ombord på "Seagull" sedan några timmar tillbaka, verkade på den nyanlände långväga resenären som en blixtnedslag från blå himmel. Fritz Mitternacht begrep utan vidare att hans värv komme att ställa sig långt svårare än han tänkt sig. Vad det numera komme att gälla, var inte längre att vid sjukbädden avlocka en i halvvakettillstånd befintlig hjälplös varelse hans underskrift på ett papper rörande vars innehåll och betydelse han sannolikt knappast skulle vara i stånd att göra sig ett klart begrepp, utan att ombord på hans egen jakt med lock, pock eller, om intet annat förslog, hot — professorn kom härvid plötsligt att tänka på den medförda leksakspistolen — förmå Carl Stigman, nobelpristagaren och uppfinnaren, att underteckna erkännandet av sin älsklingsteoris sammanstörtande med allt vad därav måste komma att bli följden.

Och så hade det slutat med en för de båda medagerande högeligen olustbetonad situation, starkt påminnande om toppunkten i en andraklassens krimi-

nalfilm. Fritz Mitternacht förstod bättre än någon, att han vågade mycket. Pistolen han höll riktad mot den store nobelpristagarens bröst var tom – det fanns inte en gång knallpulver i den — och det behövdes blott att den andre ropade på hjälp för att anfallande skulle finna sig försatt i ett ytterligt pinsamt, att ej rentut säga löjeväckande läge. I fullt medvetande om det vanskliga i företaget hade professorn på sitt vanliga skarpt logiska vis vägt för och emot och driven till det yttersta beslutat sig för att tillgripa terroristiska metoder. Viss om att den han hade att göra med inte skulle vara i stånd att skilja på en leksakspistol och en gammaldags browning eller parabellum hoppades han se honom inför det överhängande dödshotet utan vidare falla till föga och nödd och tvungen åtlyda den givna befallningen. Fritz Mitternacht märkte till sin ledsnad innan många ögonblick förgått, att om han också haft rätt i sitt första antagande, hade han tagit så mycket grundligare fel i det andra. Carl Stigman hörde till de i vardagslivet skenbart fridsamt eftergivande naturer, vilka inför blotta skymten av tvång eller hot ändra natur och som uttrycket lyder “vägra i vändningen”. Carl Stigman var inte dalkarl för inte och lät inte tvinga sig — minst av allt med pistolen för bröstet. Inför anblicken av den hotande pistolmynningen bleknade han visserligen, men rynkade samtidigt pannan och lyfte på överläppen blottande tänderna:

— Du har hört vad jag sagt — jag skriver inte under — minst av allt på din befallning!

Professor Mitternacht bleknade även han. Det började gå upp för den illistige finansmannen, att han begått en

blunder. Ännu ville han dock inte låta hoppet fara:

— Skriv under, Carl — det är din enda räddning!

— Jag skriver inte under!

— Jo, vid Gud, kommer du att göra det!

— Nej!

— Jo!

— Nej, säger jag!

— Jag ger dig en sista minuts betänketid!

Carl Stigman svarade inte. Ryckande till sig det på bordet liggande papperet, rev han det i ett nu i tre fyra bitar, som han med en nervös handrörelse lät falla i den vid sidan av bordet stående papperskorgen:

— Seså, skjut nu — skjut tvärt och låt det vara över...

Fritz Mittemacht förstod att han förlorat spelet. Sänkande vapnet, slängde han det ifrån sig och lät det gå samma väg som det sönderrivna avsägelsedokumentet för att därpå kasta sig ned i korgstolen:

— Må fan ta dig, Carl Stigman — dig och din envisa dalmastrilska! Och ändå ser jag på dig, att du vet att jag har rätt, fast du hellre hade låtit skjuta ihjäl dig än kännas vid det. Kan det göra dig ett nöje att veta, så var pistolen inte av den sort som det duger att skjuta med!

Fritz Mittemacht var ursinnig. Han skulle varit ännu mer ursinnig om han blott kunnat ana, hur nära han varit att nå sina önskingars mål utan att ha behövt gripa till vare sig mutförsök eller melodramatiskt resande av kvasilivsfarligt vapen. Hade professorn kunnat drömma om den verkliga orsaken till sin berömde kollegas nyss genomgångna själskris, hade han blott haft en

halvdragen aning om Carl Stigmans lågande, allt annat överskyggande, vilda hat till Ivar Kempf, skulle han gått till väga på helt annat sätt — och lyckats. Dock om allt detta var han djupt okunnig, förstod endast att slaget var ohjälpligt förlorat och att det endast för honom återstod att dra sig tillbaka som besegrad... Resande sig tungt från stolen låste han upp dörren och vände sig om på tröskeln till gunrummet:

— Farväl, Carl — jag måste gå nu: du var mig för stark — måtte fan ta dig — dig, din vän Ivar Kempf och hela er förbannade istidssvindel...

XIV.

H. M. Stratosfärflygare "Stormsvalan".

Fritz Mitternacht hade gått. En slagen man hade han utför "Seagulls" fallrepstrappa stigit ned i sin båt, för att bege sig till Port au Princes anspråkslösa flyghamn och det bidande aeroplanet. Om professorn under sin väg över flygplatsen varit mindre upptagen av dystra tankar, skulle det troligen inte undgått honom, att den lilla aerodromen under hans frånvaro hedrats med ett nytt besök från fjärran håll. Ett stenkast blott från hans eget stod ett tydligan nyanlänt plan, även detta en stratosfärflygare av snabbaste cert, något större än den av professorn förhryrda franska maskinen, och hade professor Mitternacht, innan han steg ombord och begav sig i väg, råkat rikta en blick åt främlingen till, skulle han utan svårighet i båglampornas grella belysning kunnat på helikoptervingarnas undersida känna igen det svenska örlogsflygets välbekanta tre svarta kronor...

Lämnad allena i okvald besittning av hytten, förblev Carl Stigman kvar vid bordet, sittande såsom han suttit vid hans nattlige besökares bortgång. Tyst och orörlig, med armbågarna stödda mot bordsskivan och huvudet mellan händerna, satt han försänkt i stilla begrundande av det som tilldragit sig. I grund och botten hade Carl

Stigman, nu sen hans nerver kommit i jämvikt, svårt att ens för sig själv förklara sitt handlingssätt. Allt vad Fritz Mitternacht inte hade en aning om visste han — på ett viktigt undantag när: motsatsförhållandet mellan de båda stora finanshajarna, Kempf och Mitternacht, var för Carl Stigman obekant. Hade han blott vetat, att ingenjören var inte bara hans, utan även professor Mitternachts huvudmotståndare, hade han skrivit under — gärna och med nöje. Noga sett hade han, om han varit aldrig så litet invigd i affärlivets irrgångar, bort kunna av det han kände om förhållandena, liksom av Fritz Mitternachts hela uppträdande, räkna sig till att så måste vara fallet. Dock då det gällde finansoperationer i den högre stilen var den store nobelpristagaren mer eller mindre analfabet. Allt vad han fattat var, att hans vän och mecenat begagnat sig av hans meddelanden i egennyttigt syfte och alltså sannolikt nog i samråd med Kempf utgjorde den hemlighetsfulla makt, som begagnande sig av honom själv som ofrivilligt redskap satt paniken i gång. Vilket allt, som vi veta, stämde ganska nära överens med sanningen. Vredgad och kränkt hade han vägrat att skriva under, till och med inför hotet om en ögonblicklig död. Carl Stigman sträckte ut handen mot papperskorgen och plockade upp det av den andre bortkastade föremålet. Hur litet han än begrep rörande skjutvapen var ett ögonkast nog att övertyga den erfarne teknikern om att det han höll i sin hand inte var annat än en billig barnleksak ur stånd att tillfoga ens en sparv banesår. Professorn förstod att Fritz Mitternacht talat sanning och att han själv varit snubblande nära att falla

offer för den fräckaste tänkbara "bluff", vilket, om sant skall sägas, inte bidrog att förbättra hans lynne...

En timme hade gått och klockan närmade sig midnattstiden, då professorn, alldeles som tidigare på kvällen, väcktes ur sina tankar genom ljudet av röster i rummet utanför hytten. Kaptenen tittade in med orolig uppsyn:

— Nå gudskelov, att professorn ännu är uppe. Det är en svensk flygofficer här och ber att få tala med professorn — det lät på honom som om det vore något angeläget...

Professor Stigman satte upp en förargad min:

— En svensk flygofficer så här mitt i natten säg honom att jag inte tar emot förrän i morgon bittida — i natt vill jag vara i fred...

Kaptenen, mer orolig än någonsin, steg åt sidan lämnande rum för en ung reslig herre i det svenska flygets löjtnantsuniform:

— Professorn får ursäkta om jag kommer på oläglig tid. Tyvärr har jag inte annat val. Mitt namn är Einar Stålfeldt, löjtnant vid första flygkåren, och jag är här å tjänstens vägnar, hitsänd av regeringen med befallning att ombord på "Stormsvalan", vår snabbaste stratosfärflygare, omedelbart och utan dröjsmål föra professorn tillbaka till Stockholm — ifall det behagar er, är jag färdig att låta er se mina skriftliga instruktioner.

Carl Stigmans änne mulnade och han bet ihop käkarna — som vi sett hade den store nobelpristagaren svårt att fördrå tvång.

— Resa? Nu omedelbart?

— Så lyder regeringens befallning.

— Och om jag svarar, att jag inte vill?

Löjtnanten ryckte på axlarna:

— Ledsamt nog skulle jag inte se mig i stånd att kunna godta den ursäkten, utan i så fall till min stora sorg nödgas tillgripa mer drastiska åtgärder. Jag behöver väl inte påminna professorn om, att ni är svensk undersåte och att "Seagull" här är ett svenskt fartyg med svenskt befäl och besättning...

— Vilket inte hindrar att vi nu befinna oss på Haiti...

— Sverige och de Förenade Öarne ha som bekant obegränsad inbördes utlämningstraktat. Tack vare vår vice konsul här i Port au Prince, vilken råkar vara svåger med stadens polismästare, har jag redan lyckats ordna allt och har med mig i min båt ett par svarta herrar i polisuniform — tillåt mig uttala hoppet, att jag inte skall behöva besvära dem med att stiga ombord...

— Jag har alltså att betrakta mig som statsfånge?

— Absolut inte! Regeringen behöver er, herr professor, och har skickat mig hitöver att hämta er, det är hela saken. Vad mig ankommer, har jag att betrakta mig som er uppvaktande adjutant — naturligtvis under förutsättning, att ni följer med frivilligt — i motsatt fall: nå, den saken hoppas jag vi inte behöver tänka på...

Professorn teg ett ögonblick och så gick vreden över. Han förstod att motstånd inte skulle förbättra hans läge. Rynkorna mellan hans ögonbryn jämnades ut med ett och hans läppar krusades av ett förstulet leende — professor Stigman hade plötsligen dragit sig till minnes, att han redan beslutat sig för att följande morgon resa till-

baka till Stockholm över Havanna och Paris och detta just i avsikt att nå kontakt med regeringen. Behagade det nu G. B. A. Kraft, eller vem det kunde vara, att ställa till hans förfogande en speciell stratosfärflygare och en trevlig adjutant som resesällskap så var detta en åtgärd Carl Stigman minst av alla hade någon orsak att klaga över. Professorn nickade blickad:

— Gott, löjtnant, jag märker att ni tänkt på allt och att det inte lönar sig att spjärna mot ödet. Jag bara hoppas ni tillåter mig ta mig tid att byta kläder och packa min kappsäck?

Den unge flygaren log belåtet — han förstod att allt hädanefter skulle avlöpa utan pinsamma intermezzon — tanken på att behöva använda våld mot en berömd nobelpristagare hade inte varit i löjtnant Stålfeldts smak.

— Naturligtvis! Om professorn inte har något emot det, skall det bli mig en ära att få hjälpa till med packandet.

Halvannan timme därefter, vid avfärden, behörigen avviftade nere vid flyghamnen av "Seagulls" befälhavare, svenske vicekonsuln, polismästaren och doktor Toussaint Lepalmier, sutto professorn och hans följeslagare lufttätt inneslutna i "Stormsvalans" väl ombonade, liksom en gammaldags termosflaska medelst lufttomma behållare isolerade passagerarhytt. På ett tecken av löjtnanten hade dennes underlydande, piloten, satt motorerna i gång och ögonblicket därefter höjde sig "Stormsvalan" tjutande och vinande i luften, för att driven av den moderna tidens kraftstoff, det fruktansvärt effektiva titanitet, stiga likt en raket upp i den stjärnströdda tropiska nat-

ten. Aerodromens bågglampor och lysande signalanordningar försvunno i djupet och hyttens runda glasventiler började täckas av rimfrost. Löjtnant Stålfeldt kastade en prövande blick först på syreapparatsens manometer och därpå på den med ytterluften förenade barometern:

— Visaren är redan förbi tjugufemkilometersstrecket, några tusen meter till och vi kan koppla om turbinrotorerna och sätta stävpropellrarna i gång — hur är det, professorn har väl, antar jag, varit med förut om stratosfärflygning?

Carl Stigman skakade på huvudet:

— Det här är första gången. Jag har ofta varit bjuden att följa med, men hur det var, har det alltid kommit något emellan i sista stunden...

Den talande lutade sig tillbaka mot den mjuka stoppade stolryggen och slöt ögonen — det var inte utan att Carl Stigman, nyss uppstigen från sjukbädden som han var, kände sig trött efter aftonens många upplevelser — några ögonblick senare lät en lätt snarkning löjtnant Stålfeldt förstå, att hans höglärde följeslagare insomnat...

Då professorn vaknade sken solen in genom styrbordsventilen med ett intensivt ljus, helt olika de lägre, tätare luftlagrens, och då Carl Stigman sträckte ut handen kände han att glaset var brännande hett, samtidigt som han lade märke till att ventilglaset på den motsatta, från solen bortvända babordssidan alltjämt täcktes av ett tjockt rimfrostlager. Löjtnant Stålfeldt hade slagit upp ett par fällbara bordskivor, öppnat proviantskåpet och sysslade nu som bäst med burkar och konservbrytare,

samtidigt som han höll ett vaket öga på en liten häändig elektrisk kaffekokare, härvid biträdd av sin kamrat, vilken, sen planet nått en höjd av tjugufem kilometer och kursen blivit satt, överlämnat manövreringen åt sin tystlåtna, pålitlige ställföreträdare, robotpiloten. Carl Stigman gäspade, harklade sig, gned sig i ögonen och log belåtet — det var inte utan att han kände sig hungrig. De båda ungdomarna, som lade märke till att deras åldrige reskamrat vaknat, skyndade att hälsa och löjtnant Stålfeldt, överlämnande åt kamraten att avsluta frukostförberedelserna slog sig ned bredvid professorn färdig att återknyta det avbrutna samtalet:

— Glad att se er vaken igen, herr professor. Det hade verkligen varit tråkigt, om ni sovit er fram ända till Stockholm, utan att ha något minne av er första stratosfärflygning.

Professorn nickade. Han kände sig nu efter några timmars sömn helt nyter och klarvaken:

— Ni har rätt, min unge vän — det hade varit en erfarenhet mindre.

— Och en ganska underlig erfarenhet om man tänker rätt efter. En färd som den här, så enkel den kan förefalla oss sena tiders barn, är något våra föräldrar då de var vid min ålder inte ens hade vågat drömma om.

— Det gäller nog också om mycket annat — bildtelegrafen till exempel...

— Här rusar vi fram på över tre mils höjd över havet — är redan nu mer än halvvägs, med Azoriska öarna så gott som tvärs om styrbord — med en fart av över hundra mil i timmen genom en luft så tunn, att propellrar-

nas vin och då dör till en väsende viskning. Vi är uppe på en höjd, där ingen varelse kan leva i det fria ens ett ögonblick, där solen bränner så man skulle kunna steka sill utanpå planets ytterhölje, samtidigt som termometern i skuggan visar på sjuttio graders kyla.

Löjtnanten tog ur fickan upp en kniv och skrapade rimfrosten från babordsventilen:

— Se hit, professorn, innan den åter är full av frost, ser ni himlen där ute? Den är inte längre blå som där nere — den är blåviolett. Ett par mil till och den skulle vara svartviolett och man skulle se stjärnorna — åtminstone de större — lysa mittpå dagen trots det bländande solskenet på andra sidan om planet — underligt nog, eller hur?

Professorn tyckte det var helt naturligt — han hade inte väntat sig något annat — vilket inte hindrade honom från att vara glad åt att se det med egna ögon:

— Ja, sannerligen. Luftens diffusa ljus är så gott som borta, tack vare frånvaron av stoft och förtunningen...

— Alldeles och ändå trots allt sitter vi här helt bekvämt bänkade och om ett ögonblick är Åke klar med skaffningen.

Carl Stigman kastade en frågande blick förut mot ingången till förarhytten:

— Ni är alltså tre ombord, eftersom han kan gå ifrån så här utan vidare?

— Nej då, vi är bara två — Robotson sköter navigeringen...

— Robotson?

— Den automatiska styrinrättningen — vi brukar

inom flyget ha det smeknamnet på denna vår goda vän — här uppe, på den här höjden, kan man gott låta honom sköta sitt jobb på egen hand — någon fara för ombordläggning är här ännu inte att räkna med. Nere i de tätare luftlagren, helst på de stora färdestråken, är helt annat — där är det numera att passa på och ha ögonen med sig, ungefär som för tjuvu år sen på stora landsvägen. Längs hela fågelvägen mellan Paris—London och Chikago krälar det av alla slags flygtyg, heliumskepp, plan, både stora och små, gamla bensindrivna långvingar och titanitfåglar om varandra — här uppe däremot är det ännu åtminstone ren luft — så länge det räcker...

Professorn drog sig plötsligt något till minnes:

— Bäst kanske att inte göra sig för säker. Det torde ligga en fransk stratosfärflygare någonstans på vår väg...

— Jag vet — såg den på aerodromen — en av Messageries aériennes nya små snällflygare. Den startade strax innan vi kom tillbaka från jakten och vi flög om den en stund innan ni vaknade. Vi har den tätt i hämlarna på oss en fyra fem mil väster ut. De kommer fram till Le Bourget ungefär samtidigt med att vi landar vid Bromma — så för dem behöver vi inte göra oss några bekymmer! Och nu, professorn, är Åke färdig att bjuda på frukost...

Löjtnant Stålfeldt och hans kamrat behövde inte truga professorn. Sjukhuskosten på lasarettet i Port au Prince var visserligen av den gode doktor Toussaint Lepalmier vetenskapligt uträknad både med hänsyn till kalorier och vitaminer, men trots detta långtifrån av den art att den utgjorde det ideal en svensk naturvetenskapare och

nobelpristagare drömmer om, då han sticker servettsnibben innanför kragen och griper till gaffel och kniv. Professorn gjorde alltså inga svårigheter och ett ögonblick senare var han, glömsk både av Bojans och sina egna sorger och bekymmer, i full färd med att göra heder åt anrättningen, härvid värdigt sekunderad av de båda med en frisk och ungdomlig aptit begåvade flygarna.

Åke Ljungner, piloten, en pigg tjugufyraåring, inom kamratkretsen värderad som "mamma", och långtifrån bortkommen på det gastronomiska området, iakttog med glädje den store nobelpristagarens matlust:

— Det är i alla fall en välsignad sak, professorn, med konserver och kylrum och flyg. Tack vare allt det där kan man nu, helst sen frihandeln gjort lyckligt och väl slut på tullar och införsel förbud och världshandeln åter kommit i gång, få njuta var som helst, till och med så här uppe i stratosfären på gränsen till det lufttomma intet, av allt vårt lilla klot har att bjuda på — allt som fångas, fiskas, odlas eller föds upp från pol till pol. Ta det lilla vi har här på bordet exempelvis: de stora skära räkstjärterna, professorn just håller på med, är från Baratariaträskan i Mississippideltat, torskkaviaren är från Stavanger, den rökta makrillen är från Lysekil och fast oljan den ligger i är en syntetisk produkt, står i glasflaskan bredvid äkta kärnfria oliver från Baleariska öarna. Burken med laxen här blev igenlödd på Yukonflodens strand borta i Alaska och oxtungan jag strax skall ha den äran att sätta fram har för inte länge sen avbetat det späda pampasgräset i Argentina — ja, och så blir det till slut ananas mognad under ekvatorns sol i grannskapet av Singapore...

Löjtnant Stålfeldt, som tyckte det blev för mycket av det goda, skyndade avbryta kamratens svada samtidigt som han företedde ett högfotat glas och en ur något hemligt gömställe framtrollad plunta av lovande utseende:

— Seså, Åke, nu får det vara nog – professorn längtar bestämt efter en liten pärla till maten?

Professorn sade inte nej, men tvekade i det avgörande ögonblicket:

— Det är väl inte meningen att jag skall dricka ensam?

— Tyvärr är det så — ingen av oss kan stå till tjänst med att skåla — både Åke och jag är i egenskap av flygare strängt förbjudna att förtära något starkt så länge vi är uppe i luften...

— Ack ja, jag kommer ihåg nu — och det påbudet efterlevs så strikt?

— Absolut!

Åke Ljungner nickade gillande:

— Och det med allt skäl — vår vän Robotson för ut är visserligen plikttrogen och dessutom helnykterist, men då det kommer till kritan har han i alla fall sina begränsningar — och därför så...

Ett hemskt, oartikulerat yl skar genom luften. Professor Stigman, just i färd med att expediera en oliv, blickade upp förfärad:

— Vad i herrans...

— Ta det med lugn, professorn, ta det med lugn, det är bara vår gode Robotson, som ropar på hjälp. Hans fint strängade sinnen ha träffats av etervibrationerna från en av de stora flytande aerodromerna mellan England och

Nordamerika och nu vill han jag skall komma och pejla in stationen — jag är tillbaks om ett ögonblick...

Den unge piloten försvann genom dörren till förar-ytten och ylet upphörde som genom ett trollslag. Fem minuter senare var han tillbaka och slog sig åter ned vid bordet:

— Allt är som det skall och jag kan meddela herrarna, att vi om en timme har Grampianbergen i sikte och om allt går som hittills precis på slaget tio kommer att landa på Bromma flygfält...

XV.

Carl Stigman kommer hem.

På Nyaste Nytt's redaktion sutto Sture Alv och hans vän och allt i alla, Axel Nordblad, den långe, knotige redaktionssekreteraren, på var sin sida om bordet, sys-selsatta med att genombläddra morgontidningarna, då och då med rödkrita prickande för ett eller annat användbart. Den lille huvudredaktören såg allt annat än glad ut och redaktionssekreteraren verkade inte han heller vidare belåten.

— Det artar sig till en fullkomlig dragkamp på af-färslivets område, Axel; det är just jämt upp vad det gör. Mitternacht själv lär visserligen ha givit sig i väg till Paris i något dunkelt ärende, men hela hans koppel skäller för full hals på Ivar Kempf och hans folk och antyder i vörd-nadsfulla, men ganska tydliga ordalag att regeringen, med Hans Nåde Jarlen i spetsen, är på bästa väg att låta dra sig vid näsan...

— Vilket i förbigående sagt kanske inte är så värst långt ifrån sanningen?

Huvudredaktören ryckte på axlarna:

— Om den saken lär varken du eller de vara kompetent att uttala ett omdöme och vad mer är, jag misstänker starkt, att varken Mitternacht eller hans anhang frågar stort efter vad som är eller inte är — allt vad den där

vampyrlikan eftertraktar är att få kurserna att raka upp igen till det gamla eller helst något däröver.

— Precis som du menar, att Kempf och hans vampyrlika arbetar på att hålla dem nere, där de nu stå — den gamla, gamla striden mellan “tjurar” och “björnar”...

— Inte riktigt, min käre Axel. Kempf bryr sig i grund och botten inte ett dugg om kursernas fallande och stigande. Allt vad han begär är, att regeringen, eller rättare sagt G. B. A., skall tro på istidsteorin länge nog att underteckna överenskommelsen med honom och hans nya bolag. Har bara staten till det av bolaget — det vill säga Ivar Kempf — godtaga priset övertagit alla hans exotiska förvärv och ekonomiska förpliktelser, är det nog för herr Kempf ganska likgiltigt om kurserna gå upp eller ned på sin höjd kanske det kan förarga honom en smula att behöva sitta och se på, hur hans gode vän Fritz Mitternacht skär pipor i vassen och håvar in ett dussin millioner eller så i sin omättligen kassakista...

Axel Nordblad lutade sig tillbaka i stolen och drog ett bloss på sin pipa:

— Med andra ord, det artar sig till, att både den ena och den andra av de där båda snygga banditerna tar hem sitt spel och att det blir allmänheten och staten — det vill säga vi — som får betala fiolerna?

Sture Alv ryckte på axlarna:

— Inte annat än jag kan se — det jag har svårast att smälta i hela den här historien är och förblir i alla fall, att Nyaste Nytt, med eller mot vår vilja, kommit att gå de två vampyrerna till handa. Ibland, vet du, önskade jag nästan, att Stigman lämnat sitt förbannade “testamente”

i förvar hos någon av de andra...

— Nej, vet du, det gör du inte!

— Kanske inte — det var i alla fall en stor dag för tidningen — men ändå...

— Att Mitternacht lyckats avnarra så mycket hederligt folk deras surt förvärvade slantar förstår jag måste reta gallfeber på dig, även under antagande av, att isen snart nog kan göra hans förvärv värdelöst, men vad Kempf angår vet jag inte att du behöver särskilt ondgöra dig. Han har ju i grund och botten inte gjort annat än övertagit ledningen i ett kritiskt ögonblick och de åtgärder han föreslår förefalla välbetänkta och i allas intresse...

— Framför allt i hans eget!

— Nå ja, att han inte blir lidande på kuppen tar jag för givet, men något annat är ju inte att vänta från det hållet.

Sture Alv vandrade, synbart misslynt, ett par slag av och an på golvet:

— Allt det där låter nog gott och väl, och ändå kan jag inte komma ifrån en obehaglig förnimmelse av att jag mot min vilja och övertygelse spelat honom i händerna.

— Ivar Kempf kommer att på den här leken korpa åt sig millioner!

Redaktionssekreteraren kastade en spörjande blick på sin förman:

— Mot din vilja och övertygelse? Tror du inte längre på nedisningen?

Sture Alv svängde om på klacken och satte upp en förargad min:

— Antingen vill du inte förstå mig, eller kan du inte

förstå mig, Axel; hur ofta skall jag behöva förklara för dig, att det jag tror på är Stigman och hans röst tycks Gudi klagat ha tystnat för alltid...

— Från Port au Prince alltså ingenting nytt?

— Inte ett ord — träffade i går Rydlund, hjärnspecialisten, och han påstod, att Carl Stigman kunde ligga som han gör i årtal, men också när som helst vakna upp, med eller utan minnesförlust — man vet ingenting...

Huvudredaktören blev avbruten av en telefonsignal:

— Man frågar efter dig, Axel, ute på nyhetsavdelningen.

Då den långa redaktionssekreteraren efter några minuters frånvaro åter trädde in i rummet, var det, trots hans hycklade oberördhet, lätt att märka att han genomgått en ganska kraftig själsskakning. Sture Alv blickade upp helt häpen:

— Vad tusan står på? Jag ser, du kommer med nyheter?

— Jo, det kan man lugnt påstå...

— Sjung ut då!

— Sätt dig ned, drick ett glas vatten och låt mig tända min pipa.

Huvudredaktören för Nyaste Nytt, som kände sin man, förstod att han inte skulle lyckas locka ur honom ett ord, innan den andre fått tid att återtaga den mask av olympisk likgiltighet, det var hans stolthet att uppvisa vid kritiska tillfällen. Trots det att han förtärdes av nyfikenhet lade huvudredaktören därför band på sina känslor, slog sig ned i sin skrivstol, tog karaffinen och fyllde i ett glas som han tömde:

— Nå??

Axel Nordblad lade ifrån sig tändstickan, drog ett par korta förberedande bloss på den nytända pipan och sände ut i luften en vacker, formfulländad rökning:

— Det var från Ullerström. Han ringde på från Bromma flygfält...

— Jag vet. Han skulle å våra vägnar dit och vara med om att provflyga deras nya stora kontinentalplan — det har väl inte varit någon olycka?

— Inte det jag vet. Figge kom, för resten aldrig med — trodde han kunde använda sin och tidningens tid bättre på — *att intervjua Carl Stigman...*

Hade det varit redaktionssekreterarens avsikt att åstadkomma en så kallad knalleffekt så hade han onekligen lyckats över förväntan. Huvudredaktören blev sittande orörlig, där han satt, med vidöppen mun stirrande på den talande. Sträckte så ut handen efter karaffinen, fyllde ånyo i glaset, som han sen tömde i korta, avmätta klunkar:

— Gör mig den tjänsten att säga om det där en gång till.

— Figge sa, att han trodde du hellre skulle tycka om en intervju med Carl Stigman som ute vid Bromma inför Figges ögon, frisk och färdig med kappsäck i handen, kom stigande ut ur ett örlogsplan. Han hade ombord på Hans Majestäts stratosfärflygare "Stormsvalan" flugit från Port au Prince till Bromma på tio timmar och sexton minuter...

Sture Alv tog sig om huvudet:

— Carl Stigman frisk och färdig tillbaks i Stockholm

— det går runt i huvudet på mig. Den där negerdoktorn på Haiti har tydligen lyckats dra vid näsan hela den samlade världspressten!

— Ser inte bättre ut, Sture — en högst beundransvärd prestation, om jag får säga min mening.

— Lyckades Figge få ur honom något av betydelse?

— Inte mycket — Stigman verkade tvär och inbunden, föreföll för resten inte att ha varit vidare belåten över vårt tilltag att ge ut hans "testamente" på eget bevåg bara för det han råkat slumra till ett slag. Figge hade rentut sagt det intrycket, att vår frejdade samtida ansåg sig ha en gås oplöckad med dig, min käre Sture...

Den lille huvudredaktören viftade avvärande med handen:

— Ta, ta, ta, ta! Det där känner man till – det är inte så farligt som det låter. Låt mig bara få ta hand om min gode Stigman, skall jag nog få honom att ta reson. Fick Figge ur honom något mer? Han borde för övrigt ha passat på att infånga honom där han gick och stod och tagit med honom till Nyaste Nytt i och för ingående behandling!

Axel Nordblad skakade på huvudet:

— Ingen möjlighet. Stigman tycks mer eller mindre ha stått under bevakning av en flygofficer, som varit över och fört hem honom. Figge lyckades i alla fall konstatera, att han vid flygplatsen avhämtades i Ivar Kempfs egen stora lyxbil — antagligen har vi honom vid det här laget på Helgeandsholmen.

För tredje gången fyllde huvudredaktören det tömda glaset och drack ur det i ett drag:

— Kempfs lyxbil? Nå, då vet man i varje fall varifrån slaget utgått — Ivar Kempf förnekar sig aldrig. Nu är Mitternacht slagen till slant — *long live the bears!*

Då Carl Stigman ute vid Bromma steg ur "Stormsva-lans" passagerarhytt, hade han ganska klart för sig, att han i mer än ett avseende befann sig i ett vanskligt läge. Under resans lopp hade professorn genom sina båda följeslagare lyckats få en långt mera ingående överblick av sakernas läge än det varit honom möjligt att erhålla ombord på "Seagull". Framför allt hade Åke Ljung-ner, den unge piloten, vars far var affärsman, lyckats klargöra, vad Carl Stigman förut endast dunkelt begynt ana, nämligen att Ivar Kempf befann sig i ett lika — eller rättare ännu farligare — läge än Fritz Mitternacht, i trots av det faktum att de båda herrarnas intressen gingo åt diametralt motsatta håll.

Professorn hade använt resans sista timme på att överväga sitt handlingssätt och beslutat sig för, att vid det oundvikliga stundande mötet med ärkefienden till att begynna med spela ett avvaktande spel. Carl Stigman förstod att det framför allt skulle för honom komma att gälla att för den andre före det avgörande ögonblicket dölja sina verkliga känslor och sin inställning till huvudproblemet. Detta inte minst av ren självbevarelsedrift: professorn hade under det nattliga mötet med sin gode vän Mitternacht gjort erfarenheter av en art, som man-ade till försiktighet. Skulle Ivar Kempf i den från Haiti återkomne vulkanforskaren ana en motståndare, var det fara värt att även han skulle känna sig frestad att anlita

drastiska åtgärder och Carl Stigman trodde sig numera känna ingenjören tillräckligt för att kunna utgå ifrån, att det i dylikt fall inte komme att inskränka sig till leksakspistoler. Inte utan hemlig tillfredsställelse hade professorn på flygplatsen stött samman med Nyaste Nyttts medarbetare. Han visste nu att Sture Alv och hans tidning skulle bli underrättade om hans återkomst, vilket under vissa förutsättningar onekligen kunde ha sina goda sidor...

För Ivar Kempf hade det — alldeles som för professor Mitternacht — varit en spännande tid. Ingenjören visste mer än väl att han gått alldeles för långt för att kunna dra sig tillbaka, vare sig med eller utan bibehållen krigsära. Den skimrande såpbubbla han med anlitande av sista pusten i sina lungor lyckats blåsa upp, kunde vilket ögonblick som helst spricka. Gingo händelserna honom emot, återstod intet annat än ett finansiellt skeppsbrott av jättedimensioner, det och efterräkningar av rättslig art vilka med till visshet gränsande sannolikhet komme att för den överdristige storspelaren öppna allt annat än angenäma framtidsperspektiv. Å andra sidan sett behövdes det blott ett penndrag från Jarlens hand för att skänka Ivar Kempf seger, giva honom kontroll över väldiga penningvärden och sätta honom som högste styresman över ett företag, han var besluten att inom kort förvandla till ett viktigt statsdepartement — ja, under förutsättning att Jarlen fölle ifrån, lägga vägen för honom öppen till högsta makten.

Då Sture Alv som motiv för ingenjörens handlingssätt enbart trodde sig se affärsmannens guldhunger, gjorde

han honom orätt. Maktlystnad och äregirighet spelade minst lika stor roll i uppgörandet av hans planer. Ivar Kempf drömde stolta drömmar om att, då nationens ödestimma var kommen, likt en annan Moses leda sitt folk ur Skandinaviens obeboeliga isnejd bort till nya förlovade länder under en mildare sol och så skapa sig ett namn i världshistorien...

Stolta, djärva framtidsdrömmar! Dock trots allt ej stoltare eller djärvare än att de mer än väl kunde tänkas förverkligade, om blott det första steget var lyckligen taget. Ingenjörens förhandlingar med regeringen voro så gott som avslutade. Riksrådet Lundin och tre av hans kolleger hade i samråd med förslagsställaren synat i sömnarna de uppgjorda planerna till det vidlyftiga företaget och förklarat sig villiga att tillstyrka statens övertagande av de av ingenjören förvärvade landområdena. Allt hängde numera helt och uteslutande på Jarlens underskrift och Ivar Kempf hade en obehaglig förnimmelse av, att den gamle statsmannen alltjämt tvekade att ta det avgörande steget.

G. B. A. Kraft hade aldrig kunnat med ingenjören och ju mera han såg av honom, desto mindre tyckte han om honom. Den karske, fosterlandsälskande krigsbussen kunde inte få ur sitt minne den cyniska oberördhet med vilken finansmannen vid deras första möte behandlat frågan om Sveriges utplånande ur nationernas krets och dess söners och döttrars förskingring. Och så var där ännu ett till – från ingenjörens synpunkt kanske det värsta av allt paniken var på väg att gå över. Efter snöfallet hade kommit en kraftig värmebölja och inför anblicken

av de i rikaste blomsterskrud prunkande planteringarna tycktes allmänheten, trots Ivar Kempfs och hans stabs alla ansträngningar vara på väg att förgäta istidens spöke. Inte så att förstå, att mängden upphört att tro på riktigheten av Carl Stigmans hypotes, men väl i den bemärkelsen att man, nu då allt talade emot en omedelbart överhängande katastrof, begynt finna sig till rätta med tanken på den om ett eller annat år — kanske, om det ville sig väl, årtionde stundande stora förändringen. Envar av oss vet ju, att han en dag måste dö, kan med dödlighetstabellernas tillhjälp räkna sig till den sannolika tidpunkten, men låter sig ändå inte vidare bekomma, bara det gäller år och inte månader eller veckor — människorna äro nu en gång så funtade — och väl är det...

Det var under dylika förhållanden Ivar Kempf i samråd med riksråden Lundin, Hollander och några andra pålitliga anhängare inom regeringen, omedelbart efter professor Mitternachts besök, hade fattat beslutet att, kosta vad det kosta ville, söka få Carl Stigman tillbaka till Sverige. Ingenjören begrep mer än väl betydelsen av ett uppträdande till hans förmån från den store nobelpristagarens sida, både dådet gällde allmänheten och i om möjligt ännu i högre grad Jarlen. Carl Stigmans ord kunde på det hållet mer än väl tänkas bli den tyngd som komme vågskålen att definitivt väga över åt hans sida...

Ivar Kempf tog emot professor Stigman med nästan översvallande hjärtlighet:

— Nå, äntligen! Gud vare tack, käre vän, att vi har dig åter tillbaka ibland oss frisk och kry! Trodde ett slag, att du på rena rama allvaret höll på att trilla av pinnen

där borta hos niggrarna i Port au Prince — fördömt håll i förbigående sagt — låg där i ett par månaders tid och underhandlade om en bilbusskoncession i min gröna ungdom.

Ivrig att för sina planers befrämjande fånga och vinna den till fäderneslandet återbördade forskaren, hade ingenjören lyckats ge röstens vanliga kallt avmätta tonfall en varmare klangfärg, som knappast passade riktigt väl samman med de bleka, sfinxlikt orörliga anletsdragen. Carl Stigman hade svårt, att inte låta den talande — skarpsynt som han visste honom vara — genomskåda hans känslor. Inom sig darrade professorn av återhållet hat, men bjöd av alla krafter till att behärska sig — och lyckades. Inte minst kanske tack vare en viss bristande uppmärksamhet hos motståndaren, framkallad dels av stundens spänning, dels av ett slags underlig nervositet vid mötet med den genom hans förvållande bedragne äkta mannen. Dock efter ett ögonblick eller två hade det hela gått över och både Ivar Kempf och professorn återtagit sitt lugn — till det yttre åtminstone.

Utan vidare inledning kastade sig nu ingenjören in på huvudämnet, lämnande sin gäst en sammanträngd framställning av händelseförloppet, sådant han önskade det skulle te sig för den med vilken han talade, till vilket allt denne lyssnade utan att säga ett ord.

— Som du ser, är det överallt Mitternacht och hans bulvaner som hållit i de hemliga trådarna och hjälpt till att skapa panik för att få ner värdena. Nu, då de lyckats och kuppen är gjord, är allt vad de vill, att få upp dem igen — att sen isen kommer, som du förutspått, och

finner nationen oförberedd, struntar de blankt i...

— Jag vet. Jag talte i går med Fritz Mitternacht i Port au Prince — han bjöd mig hundratusen för att jag skulle återta min hypotes...

Ingenjören blickade upp förvånad:

— Med Fritz Mitternacht i Port au Prince?

— Han hade flugit över från Le Bourget med stratosfärflyg och just givit sig i väg hem, då löjtnant Stålfeldt kom med "Stormsvalan".

— Och du vägrade?

— Tror du jag säljer mig för penningar — jag, Carl Stigman?

Ingenjör Kempf kastade på sin gäst en beundrande blick:

— Jag vet att du inte gör det, Carl — i annat fall skulle jag bjuda dig det dubbla beloppet. Hjälp mig i dag att övertyga regeringen och du kommer att gå till eftervärlden som folkets räddare — redan i denna stund är du här i Sverige mannen för dagen...

Professorn log ironiskt:

— Jag hade annars fått det intrycket, att det var du som tagit upp min fallna mantel?

Ivar Kempf gjorde en avböjande åtbörd:

— På intet sätt! Under den tid du var ur spelet grep jag in, men av allt vad jag talat och skrivit kan du se, att jag aldrig ett ögonblick upphört att framhålla din storhet som farans första upptäckare!

Detta var utan tvivel sant. Ivar Kempf hade aldrig drömt om att söka tillägna sig äran av den högt beundrade nobelpristagarens vetenskapliga upptäckt — han

hade åtnöjt sig med att dra de praktiska konsekvenserna av Carl Stigmans hypotes och utnyttjat dem i eget syfte — alldeles som professor Mitternacht — dock i större skala och delvis ädlare denne. Ivar Kempf kastade en blick på sitt ur:

— Tiden närmar sig, Carl, för ditt företräde hos G. B. A. och det gäller att vara där i god tid. Gubben vet inget värre än opunktlighet — betraktar rent ut sagt att komma för sent som ett moraliskt brott och du förstår lika bra som jag hur viktigt det är för både dig och mig, att hålla den gamle bitvargen vid gott lynne tills vi fått honom att skriva på.

Carl Stigman böjde allvarligt på huvudet:

— Jarlen och jag känner varandra, vi har råkats både på nobelfester och andra ställen.

— Nå, då känner jag mig lugn! Kom ihåg, gamle vän, att det från och med nu blir din sak att ta hand om Hans Nåde och ordentligt preparera honom vi träffas klockan tre utanför konselj rummet.

Professorn svarade inte — nöjde sig med en stum nick och reste sig för att gå. Plötsligen, nu i avskedets stund, drog sig ingenjören till minnes, att det under hela det långa samtalets gång inte blivit nämnt ett ord om Bojan. Samvetets röst viskade honom i örat att detta kunde te sig som en misstänkt omständighet, tarvande förklaring:

— Det är så sant, Stigman, jag hade så när glömt att hälsa dig från din fru...

Professorn blev askgrå i ansiktet och grep tag i närmaste stolskarm för att hålla sig uppe. Ivar Kempf sprang

förskräckt upp från sin plats vid bordet:

— Käre, gamle vän, hur är det med dig? Mår du illa?

Professorn grep sig med handen för bröstet och behärskade sig med en våldsamt ansträngning:

— Det var ingenting — bara mitt hjärta...

Ingenjören skyndade bort till ett sidobord, allvarligt förskräckt. Ett nytt medvetlöshetsanfall drabbade den store nobelpristagaren i det avgörande ögonblicket kunde komma att utgöra tuvan som stjälpde hans lass.

— Se här har du en konjak — drick!

Professorn lät inte säga sig det två gånger. Girigt förde han glaset till läpparna, tömde det i ett drag och återfick sin naturliga ansiktsfärg.

— Tack, det gjorde gott — hur var det, talte du inte om — Bojan?

— Ja, visst, ja — jag har sökt ta hand om henne på bästa vis, fast jag, allt sen Nyaste Nytt lät minan springa, varit så upptagen snart sagt dygnet runt, att jag inte kunnat komma åt att titta till henne. Stackars lilla Bojan lär för resten tagit vid sig alldeles förskräckligt då hon fick bud om ditt tillstånd. Inte att undra på för resten — vi trodde ju litet var att du låg för döden. Dagen innan larmet gick lös var vi i alla fall ute tillsammans, Bojan och jag, och då var hon i yppersta form!

Carl Stigman kände att han inte stod ut med mera, om han inte skulle dö, kvävd av sitt hat. Hunnen till dörren vände han sig, blek som ett lik, om på tröskeln och gav den falske vännen en mörk blick:

— Tack, Ivar, jag vet att du varit snäll mot min hustru och för det skall du få din lön...

Ivar Kempf ryckte till mot sin vilja illa berörd. Ett ögonblick reste han sig i stolen, färdig att skynda efter den gångne och anhålla om förklaring, men så satte han sig åter ned. Hans sunda förnuft sade honom, att Carl Stigman inte kunde ha reda på det verkliga förhållandet annat än under det fullkomligt barocka antagandet, att Bojan i ett anfall av samvetskval radiografiskt underrättat honom om det. Ett antagande så pass osannolikt, att det på ingenjörens läppar framlockade ett lugnat leende. Ivar Kempf reste sig, fyllde i ett glas konjak som han långsamt tömde, mumlande tyst för sig själv: Nerver — ingenting annat än nerver — Gud vare tack att det snart är över...

XVI.

Konseljen.

Uppe i sitt arbetsrum på Kanslihuset satt G. B. A. Kraft. Misslynt slängde han i bordet en bunt papper, han nyss — för kanske tionde gången — genomläst. Ända in i det sista kände sig Jarlen tvehågsen. Att uppgörelsen mellan Ivar Kempf och svenska staten i hög grad skulle visa sig till ingenjörens favör begrep Jarlen mer än väl. Å andra sidan fanns för honom knappast annat val än att skriva under, därest han inte — för den händelse att Carl Stigmans dystra spådom inom ej alltför lång tid var bestämd att gå i uppfyllelse — ville åsamka sig ett det tyngsta tänkbara ansvar — ansvaret för en nationalkatastrof av hitintills i världshistorien obekanta mått. Det är att märka, att den gamle herrn numera, ryckt med av den allmänna meningen, trodde, om än ovilligt, på den kommande nedisningen — ungefär som han trodde på en del andra saker han inte begrep, exempelvis djävulens personliga existens. Bittrast av allt kändes för Jarlen tanken på nationens upphörande och folkets förskingring längs de av Ivar Kempf på förhand utstakade vägarna. Hade Sverige varit en kolonialmakt, som Belgien, Holland eller Portugal, i besittning av tropiska områden vidsträckta nog att kunna ta emot folkstocken från moderlandet, skulle han på långt när inte funnit tanken på

den nödvändiga massförflyttningen så outhärdlig som nu. Ett nytt Sverige hade då uppstått under en hetare sol och den av Jarlen älskade blågula flaggan hade fortsatt att fladdra stolt för vinden, om än vinden varit passaden och flaggan tecknat sig mot palmernas kronor i stället för mot björkarnas lövverk. Med grämelse tänkte Jarlen på gångna tiders kortsynthet, på felslagna koloni försök, övergivna av brist på understöd hemifrån. På sextonhundratalets Nya Sverige vid Delawareflodens strand, på det av Knutson och Waldau grundade Kamerun, av de båda pionjärerna hembjudet ett otacksamt fädernesland, som betackat sig för gåvan, eller — bittrast av allt — erbjudandet att med Belgien dela arbetet med Kongobäckens upparbetande för koloniala ändamål. Ett svenskt Kongo, sida om sida med det belgiska, sträckande sig från jätteflodens mynning in mot den svarta världsdelens hjärta, de stora sjöarnas land, hur väl hade det inte kommit till pass i nationens ödesstund! Dock tillfället hade som så mycket annat blivit försuttet och nu svajade trikoloren och Belgiens svart-gul-röda färger över landet...

Vaktmästar Stolt, Jarlens allt i allo, gläntade på dörren:

— Professor Stigman sitter här ute och väntar på att översten får tid att ta emot honom.

Jarlens ände ljusnade märkbart. Allt sen krisens begynnelse hade han dagligen och stundligen, medvetet eller omedvetet längtat efter ett samtal med Carl Stigman. Stigman var hans vän. Arne Kraft värderade honom högt som människa och beundrade uppriktigt hans forskar- och uppfinnarsnille. På Stigman litade han och sade

honom Stigman, att nedisningen var oundviklig, skulle Jarlen tro honom obetingat och utan skymt av tvekan eller tvivel handla därefter — men han måste höra det av Carl Stigmans egen mun, inte av någon annan, vem det än vara månede. Då Ivar Kempf meddelade honom att den store nobelpristagaren befann sig på bättringsvägen gick Jarlen utan tvekan in på förslaget att sända ut "Stormsvalan" på den långa färden över havet för att till fäderneslandet återbörda konvalescenten. Och nu då han hörde att Stigman var här, redo att inom ett ögonblick träda in över tröskeln, kände Jarl Kraft en underbar förnimmelse av lättnad: vissheten om att inom kort bli i stånd att klart se den väg det gällde att gå — alldeles frånsatt det faktum, att han i grund och botten kände sig säker på, att professorn inte skulle göra annat än att med tyngden av sin vetenskapliga auktoritet komma vågskålen att sänka sig åt ingenjörens håll...

— Bed professor Stigman vara god att stiga på!

Ögonblicket därefter gjorde professorn sin entre, blek men fattad — han kände, att han äntligen stod vid målet, öga mot öga med den man som hade avgörandet i sin hand och att den mannen var hans vän.

— Välkommen, min kära Stigman, välkommen hem! Jag kan inte säga dig, vad det gläder mig att se dig här tillbaka bland oss vid dina sinnens fulla bruk! Jag har, ta mig satan, längtat efter det här ögonblicket som efter en sup och en smörgås ovanpå en dags manöver i röt-månadshetta!

— Ers Nåde behagar skämta...

— Nej, så ta mig tusan, jag det gör! I detta nu är du

helt simpelt av det här landets knappa sex millioner invånare den omistligaste — åtminstone för mig. Ge för resten "Hans Nåde" fan — det är inte med Jarlen du talar, utan med G. B. A. Kraft! Du är blek, ser jag — slå dig ner där i stolen och gör dig bekvämt — så där, det var bättre. Och nu först och främst, ge mig ett ärligt svar på det jag vill veta: hur lång tid har vi på oss? När kommer isen?

Carl Stigman, blek förut, blev en aning blekare och slog ned ögonen skuldmedvetet. I sitt hjärtas djup utkämpade den store nobelpristagaren en sista häftig strid med sig själv. Efter ett ögonblicks tystnad böjde han sig fram mot Jarlen och viskade dovt:

— Arne du, jag skall anförtro dig något som ingen vet: *det kommer inte någon is...*

G. B. A. Kraft rodnade häftigt och klämde med en rask handrörelse fast pincenén på näsroten:

— Vad fan menar du, Carl?

— Det jag säger: det kommer ingen is...

— *Aldrig?*

Professorn suckade tungt, han visste att han nyss uttalat domen över sin älsklingshypotes och kände stundens bitterhet mer än den han talade med förmådde ana.

— "Aldrig" är ett ord jag ogärna låter gå över mina läppar — det är ovetenskapligt — men så mycket tror jag mig kunna gå i god för, att det, mänskligt att se, inte kommer någon is i vår och våra barn och barnbarns tid — vad som kan ske om fem- eller tiotusen år vågar jag inte gå i god för...

G. B. A. Kraft sprang upp från sin stol. I första

ögonblicket vågade han knappt tro sina öron:

— Människa, du menar väl inte vad du säger? Att du, du Carl Stigman, skulle tagit fel i dina vetenskapliga slutsatser?

Professorn rodnade lätt:

— Mina slutsatser står jag för — i detta som i allt annat. Det var premisserna som var oriktiga. Sjömätningarna hade varit ofullständiga och det har hänt saker efteråt. De vulkaniska krafterna nere på havsbotten ha inte bara byggt upp, de ha också rivit ned. Mellan de nya höjningarna har det uppstått väldiga sänkningsområden, lämnande djupvattnet öppen väg in i Karibiska havet — kort sagt tilloppet är som förut: *det blir ingen is!*

Det blev ett ögonblicks tystnad — ett långt ögonblick. Blek och dyster stirrade den berömde naturforskaren ut i tomma rymden. Jarlen hade tagit upp näsduken och torkade svetten från panna och tinningar för att därpå anträda sin vanliga pendelgång mellan fönstret och dörren. Det var Jarlen som först bröt tystnaden:

— Och detta, Carl Stigman, är ditt sista ord?

— Mitt sista ord, Arne, om det så gällde mitt liv!

— Och du är beredd att träda fram offentligt och stå för det du nu sagt?

Det ryckte krampaktigt i professors bleka anletsdrag:

— Jag hade hoppats, det skulle vara tillräckligt om du fick veta det...

Gamle Jarlen, van människokännare som han var, började fatta hur det stod till med hans gamle vän. Det kom ett sorgset drag i de vänliga blå ögonen då han lade

sin hand på professorns axel och blickade ned på det förgrämda ansiktet:

— Käre gamle Stigman, Gud må veta, att jag gärna gav både det ena och det andra för att kunna bespara dig att behöva tömma den kalken, men där finns ingen hjälp: du måste — du ensam är i stånd att med ditt ord lugna folket och definitivt jaga istidens spöke på flykten — det är din plikt som svensk, liksom det är min, att se till att du gör det.

Carl Stigman svalde och svalde, den store nobelpristagaren kände att han hade gråten i halsen. Men så på en gång reste sig för hans inre öga en bild, den hatade bilden av Ivar Kempf, blek, med ett grymt leende på de tunna läpparna. Det kom ett hårt drag i professorns anlete och han förstod att hämndens sötma kunde för honom upp väga smäleken och nederlaget:

— Du har rätt, Arne, jag är beredd.

— Jag väntade mig ingenting annat. Om en halvtimme sammanträder konseljen och Ivar Kempf har anhållit, att du skall höras i egenskap av sakkunnig. I morgon kväll vet jag att han låtit propagandadepartementet ordna om med ett massmöte i Kristallpalatset, där det också är meningen att låta dig uppträda — sen antar jag du får vara i fred...

Runt konseljbordet i Stockholms slott sutto regeringens, eller som det numera kallades Riksrådets ledamöter, ett tjugutal allvarliga herrar i korrekt förmiddagsdräkt. Längst uppe, till höger om övre bordsändan hade Jarlen sin plats med konseljsekreteraren mittemot sig. Länsto-

len dem emellan stod tom och hade stått så i många år. Tronens dåvarande innehavare, den gamle, snart hundraårige kungen, Sveriges äldste monark sen Ane den gamles dagar, hade alltifrån den tid, då Jarlens fasta hand grep maktens tyglar, småningom upphört att befatta sig med statens angelägenheter. Numera koncentrerade den vördnadsvärde, av hög och låg älskade fursten, sitt intresse på det dagliga ping-pongpartiet med sin adjutant, en av G. B. A. Kraft på grund av sin framstående färdighet i besagda, ej alltför hårt påfrestande idrottsgren utvald yngre officer.

Jarlen kastade en blick på den vid hans sida liggande föredragningslistan och rörde lätt med klubban vid bordet:

— Nästa ärende, mina herrar, är av viktigare beskaffenhet, otvivelaktigt det viktigaste vi ha att behandla i dagens konselj — det viktigaste kanske vi haft att ta ställning till på många år. Det rör sig, som ni säkert gissat, om den av professor Stigman förutspådda nedisningen och om de i anledning därav av ingenjör Ivar Kempf, som företrädare för det av honom nygrundade Svenska Kolonibolaget, till statsverket gjorda anbuden. Handlingarna i målet har redan i förrgår tillställts Riksrådets herrar ledamöter, vadan jag tror mig ha rätt att anse de närvarande bekanta såväl med motiveringen som med de gjorda erbjudandena. Är det någon av de närvarande som behagar yttra sig?

— Ers Nåde!

— Hans Excellens chefen för utrikesdepartementet har ordet.

Utrikesministern, excellensen Viktor Stenkilson, en äldre vithårig diplomat, korrekt soignerad till sin yttre habitus, med otadlig nackbena och kortstubbade hitlermustasch reste sig och bugade sig lätt.

— Ers Nåde, mina herrar av Rikens Råd. En naturrevolution, sådan en nedisning av hela den skandinaviska halvön skulle innebära, är något i och för sig oerhört. Att något dylikt kanske ägt rum under den äldre stenåldern medger jag måhända måste anses som vetenskapligt bevisat, men under de icke så få årtusen, historiens hävder omfatta, har intet av tillnärmelsevis liknande art ägt rum. Som icke fackman skall jag alltså nöja mig med att uttala mig rörande den enligt min tanke långt mera närliggande frågan om ställningstagandet till ingenjör Kempfs anbud om förvärv av landområden belägna inom vissa främmande makters koloniala besittningar.

Alltsen Sverige den 10 augusti 1877 till dåvarande franska republiken avstod ön Sankt Barthélemy, ha vi klokt avhållit oss från frestelsen att lägga oss till med besittningar bortom haven. En återhållsamhet från vår sida tack vare vilken vi med till visshet gränsande sannolikhet mer än en gång undgått att mot vår vilja bli indragna i vanskliga internationella konflikter. Mot fortsättandet av detta lyckliga förhållande synes mig ett antagande av ingenjör Kempfs anbud innebära ett hot. Visserligen är det här inte fråga om förvärv av suveränitetsrättigheter, men statens ställning som garant och huvuddelägare i de nya kolonialföretagen förefalla mig av en art betänkligt ägnad att utplåna gränserna mellan staten och det privata företaget. Under dylika omständigheter skulle

det kunna tänkas inträffa, att Sverige och dess monark komme att som innehavare av exotiska landområden stå i undersåtligt förhållande till en utländsk suverän makt — ungefär som under medeltiden konungen av England i sin egenskap av hertig av Normandie var franske konungens vasall. Jag behöver väl knappast i en församling som denna framhålla de betänkliga konsekvenser ett dylikt sakernas tillstånd blott alltför lätt kan medföra. På grund av det sagda måste jag i egenskap av chef för Utrikesdepartementet på det bestämdaste avråda Ers Nåde från att anta det gjorda förslaget — detta så mycket mera som det närmast förefaller mig tillkommet i syfte att lugna den av fruktan för en hypotetisk klimatförsämring uppskrämda allmänheten, något som enligt min ödmjuka mening långt lättare låtit sig göra medelst en systematisk, av cheferna för press- och propaganda-departementen igångsatt “antistigman—kampanj”.

Excellensen Stenkilson satte sig ned och Jarlen kastade en spörjande blick längs de sittandes dubbelrad:

— Någon mer?

— Ers Nåde!

— Chefen för finansdepartementet har ordet.

Riksrådet Lundin reste sig:

— Ers Nåde, mina herrar kolleger. Då min ärade medbroder, Hans Excellens utrikesministern, föreslår Hans Nåde Jarlen att avböja det av ingenjör Kempf gjorda erbjudandet, samtidigt som han på grund av frånvaron av precedensfall i historisk tid avvisar möjligheten av en nedisning, måste jag opponera mig. Han påminner mig om ett kommunalråd, vilket som argument mot anskaf-

fandet av en motorspruta skulle framhålla det faktum, att någon förhärjande eldsvåda aldrig i mannaminne förekommit i det av honom bebodda samhället. För min del, Ers Nåde, tror jag på Carl Stigman. Tror på honom därför att jag känner hans lysande framgångar som forskare, som uppfinnare och vet att uppskatta hans utomordentliga begavning. Först av oss alla har Ivar Kempf förstått att dra de praktiska konklusionerna av Stigmans hypotes och med uppoffrande av en jätteförmögenhet vetat att skaffa sig optionsrätt på vidsträckta områden bortom haven. Optionsrättigheterna utgå nu i dagarna och därest staten ej griper in, går oss besittningsrätten förlorad. I samråd med riksråden von Nathusius, Stagge och Grip har jag noga granskat de av förslagsställaren framlagda tablåerna. Priset blir dyrt, mina herrar — mycket dyrt till och med. Dock låta vi tillfället gå oss ur händerna, kan det bli mångdubbelt dyrare. Har väl Stigmans åsikter vunnit anhängare i våra grannländers regeringar alldeles som vi under hot av katastrofen — torde det inte dröja länge innan de uppträda som konkurrenser med lätt insett resultat. Både jag och mina tre ämbetsbröder äro av den åsikten att anbudet bör antagas. För övrigt ber jag att få meddela, att ingenjör Kempf väntar i förrummet, redo att ställa sig till regeringens förfogande därest Hans Nåde Jarlen eller någon av oss skulle ha någon fråga att framställa. Finansministern kastade en frågande blick på riksråden von Nathusius, Stagge och Grip, vilka nickade instämmande.

G. B. A. Kraft gav sin trogne anhängare en vänligt ironisk blick och strök med krigisk min upp de stora vita

knävelborrharna:

— Tack, Lundin — Du kan hämta in herr Kempf.

Minuten därefter bugade sig Ivar Kempf, kanske en aning blekare än vanligt, för Jarlen och den höga församlingen, för att därpå med väl bibehållen fattning inta en ledigt avvaktande hållning vid sidan av bordet.

— Är här någon, som har någon fråga att ställa till herr Kempf?

— Ers Nåde!

— Chefen för jordbruksdepartementet har ordet.

Riksrådet Abraham Thorsell, en femtioårig herre med grå, vågiga lockar, en kolerikers höga ansiktsfärg och närsynta stickande ögon, torkade omsorgsfullt de guld-bågade pincenéglasen, klämde fast dem på den trubbiga näsan och spände blickarna i den nykomne:

— Ers Nåde, mina herrar. Om jag undantar allas vår ledare, Jarlen, som ju ytterst bär inför folket ansvaret för allas våra åtgöranden, vet jag ingen ibland oss här, vars intressen i högre grad än mina i dag stå på spel. Den fruktansvärda omvälvning som på visst håll framhålles som överhängande berör i främsta rummet mig, vårdaren av vårt lands åkrar, fält och skogar. Den första följden av frostmakternas förutspådda segertåg blev åkrarnas skövlande, därefter skogarnas utdöende. Och i nästan lika ödesdiger grad hotande förefalla mig de åtgärder vilka från den här närvarande förslagsställarens sida proponeras till farans avvärjande. Vad ingenjör Kempf föreslår är varken mer eller mindre än att över hela landet sätta i gång den rena rovdriften! Jag vet nog att, om vi få tro Julius Caesar, de gamla helvetierna gjorde

likadant och värre innan de bröto upp från sina boningsplatser, liksom att Cortez brände sina skepp innan han tågade mot aztekernas välde. Dock få vi komma ihåg att förhållandena inte voro lika våra. Helvetierna *visste*, att landet var vordet för trångt för den växande befolkningen, Cortez *visste*, att Mexikos alla rikedomar lågo och väntade på att vinnas med svärdet. Men vi, mina herrar, vad veta egentligen vi? Ingenting eller så gott som ingenting! Alla som hittills förordat förslaget krypa bakom Carl Stigmans auktoritet. Den är stor, men inte den enda. Det finns andra än han; professor Mitternacht till exempel, vårt lands främsta geografiska auktoritet. I början synnerligen tveksam, är han numera, efter vad jag låtit mig säga, en bestämd motståndare till den stigman-ska ishypotesen. Tyska, franska, engelska forskare ha förnekat, somliga riktigheten av hans slutsatser, andra av de premisser han byggt på. Innan vi tillråda ödesdigra beslut är det vår plikt mot nationen att fordra bevis på att fara föreligger! Vad jag nu vill fråga ingenjör Kempf om är detta: vilka bevis har ni, att en istid står för dörren — jag känner svaret på förhand: inga! Allt vad ni kan göra är och förblir att krypa bakom ryggen på Carl Stigman, på en man som ligger mållös, utan medvetande, döende i en säng på sjukhuset i Port au Prince!

Ivar Kempf kastade en orolig blick på Jarlen. Han hade väntat att finna Stigman liksom han själv bidande i ytterrummet på att bli inkallad och med eller mot sin vilja kände sig ingenjören orolig över den store nobelpristagarens frånvaro. Ett ögonblick tvekade han, då Jarlen ingrep:

— Professor Carl Stigman är här — gör mig den tjänsten, kära Lundin, att också hämta hit honom. Du finner honom i mitt lilla privatkabinett till höger om förrummet...

Nyheten att Carl Stigman var återkommen framkallade ett sorl av häpen överraskning. Professorns återbördande till fädernejorden hade behandlats mer eller mindre som statshemlighet och av konseljens medlemmar var det utom Jarlen själv endast riksråden Lundin, Hollander och Verner Vigner, flygministern, som hade reda på "Stormsvalans" ärende och stratosfär flygarens lyckliga återkomst. Sorlet upphörde med ens då den från sjukbädden återuppståndne i sällskap med finansministern trädde över tröskeln, ett mål för allas ögon. Man lade märke till hans nästan askgrå blekhet, vacklande gång och nervöst ryckande anletsdrag. Det var ej svårt att se, att den frejdade forskaren kände sig allt utom väl till mods. Jarlen övertog alltifrån första stunden ledningen:

— Säg oss, professor Stigman, om ni känns vid den här artikeln i Nyaste Nytt?

Professorn behövde blott kasta en blick på det till honom överräckta tidningsbladet för att känna igen det olycksaliga alarmnumret med hans så kallade "testamente till svenska folket" på första sidan.

— Jag nekar inte till författarskapet, Ers Nåde, ber endast att få anföra till mitt försvar, att deponerat originalmanuskriptet hos tidningens utgivare under uttryckligt förbehåll att det skulle utgivas först ifall det kom bud om min död.

— Och ni står alltså för det ni här skriver? Ni tror fortfarande på en stundande nedisning av vårt land?

För Carl Stigman var detta den hårdaste stunden i hans forskarliv. Förstulet kastade han en blick på den mittemot honom stående dödsfienden, och det kring Ivar Kempfs tunna läppar lekande segervissa småleendet gav honom kraft att måtta det dräpande hugget:

— Nej, Ers Nåde, inte nu längre!

Åter gick ett sorl — denna gång av glad häpnad — runt konseljbordet. Jarlen nickade bifallande:

— Jag vet att ni inte gör det och jag vet också av vilken grund, men de här herrarna har lika väl som jag rättighet att få reda på det, och jag vore er därför tacksam, om ni nu inför sittande råd ville ännu en gång upprepa, vad ni för en stund sen anförtrodde mig i enrum.

Med en våldsamt viljeansträngning tvingande sina upproriska nerver till lugn begynte Carl Stigman tala. Först lågmält, stammande, därpå i den mån han kom in på sakens vetenskapliga sida med den vane föreläsarens lugna fylliga röst. Berättade i korta drag hur han kommit att tro på en ny nära stundande isperiod, hur han av professor Mitternacht erbjudits möjlighet att resa till Karibiska havet i och för insamlandet av avgörande bevis och vad sedan följde. Långtifrån att, som han hoppats, se sin hypotes bestyrkt av de nya iakttagelserna, hade han nödgats själv ge den dödsstöten. Han hade varit i begrepp att medelst ett radiogram underrätta den, i vars vård han deponerat sitt varningsord, sitt vetenskapliga testamente, och befalla honom att bränna det ödesdigra konvolutet i obrutet skick, då hans nerver givit vika och

han i medvetslöst tillstånd fördes till Port au Prince. Då han återvaknade fann han, att stor och obotlig skada ägt rum tack vare dokumentets offentliggörande och från och med detta ögonblick var det hans fasta beslut att oförtövat återvända hem för att yppa sakernas verkliga läge för statens högste styresman...

Då han slutat gav Jarlen sin gamle vän en erkännande blick, visserligen anade den erfarne människokännaren, att Carl Stigman långtifrån yppat allt dock vad han sagt var för G. B. A. Kraft mer än tillräckligt. Fattande den på bordet framför honom liggande överenskommelsen slet han dokumentet i stycken och slängde det föraktfullt ifrån sig:

— Tack, Carl Stigman, det här avgör saken! Någon överenskommelse blir det inte av – jag vägrar under-teckna!

För tredje gången gick det ett sorl runt konseljbordet — ett blandat sorl av allmän jublande glädje och enstaka svikna förhoppningar. Förtjust lutade sig riksrådet Abraham Thorsell över till sin närmaste granne:

— Det här, bror Nathusius, kan man sannerligen kalla för ett skolexempel på den upplysta diktaturens fördelar. Försök bara sätta dig in i vilket himla krångel det skulle blivit i en gammaldags demokrati under sådana här omständigheter...

Ivar Kempf hade under professorns långa föredrag stått orörlig som huggen i marmor. Han vågade inte tro sina öron, hoppades ända in i det sista att den store nobelpristagaren skulle medelst en oväntad vändning i sista stunden giva sitt anförande en för ingenjören och hans

planer gynnande avslutning. Först då talaren tystnat och han som i en elak dröm såg Jarl Kraft slita överenskomsten i stycken, förstod han att slaget var ohjälpligt förlorat:

— Ers Nåde, jag kommer att kräva staten på skadeersättning...

G. B. A. Kraft gav den förmätne ett ljungande ögonkast:

— Skadeersättning för vad, om jag får be? Oombedd kom ni till mig och otackad får ni gå — nästa ärende!

Carl Stigman vacklade mot dörren följd av Ivar Kempf, professorn darrande i varje led efter den genomgångna spänningen, ingenjören åter till det yttre fattad och kall, men med döden i hjärtat och ett ansikte från vilket varje droppe blod vikit bort. Vid tröskeln till för rummet steg Carl Stigman åt sidan för att släppa den andre förbi — väl en gång utanför konselj rummet ville han för intet pris ha ingenjören bakom sig. I förbigående vände sig Ivar Kempf halvt om. Professorn hade ett intryck av ett marmorvitt rovdjursansikte och två ögon glödande av outsläcktligt hat:

— Det här gjorde du bra — Judas! Glöm inte att framföra min vördnadsfulla hälsning till din charmanta hustru...

XVII.

En spelares slut.

Nedkommen på borggården kastade Ivar Kempf sig upp i den väntande bilen, väste mellan tänderna fram ett ilsket: "*Hem!*" till den häpne chauffören, lutade sig tillbaka mot de svällande dynorna och sökte samla sina tankar. Han hade lidit ett nederlag, ett förkrossande nederlag i själva segerns ögonblick. Bägaren, vars rand redan rörde vid hans läppar, hade ryckts ur hans hand och innehållet spillts ut.

Han trodde sig förstå, att Bojan förrått honom något annat var inte möjligt! Han hade misstänkt det redan vid avskedet från Stigman efter förmiddagens möte på Helgeandsholmen — nu visste han det, hade läst det i hans hatfyllda ögon, då de lämnade konselj rummet — Ivar Kempf skar tänder vid blotta tanken: Bojan den tuva som stjälpit hans lass! Hade han haft henne bredvid sig i bilen, hade han tagit livet av henne — grävt in sina fingrar i hennes vita hals och strypt henne. Han förstod, att han alltifrån begynnelsen missförstått och underskattat Carl Stigmans karaktär. Den store nobelpristagaren var inte det godmodigt tankspridda lärdomssnille, Ivar Kempf tagit honom för. Driven av svartsjuka och hämndlystnad hade han förvandlats till något helt annat, till en fruktansvärd fiende, en avgrundsande, som i det

avgörande ögonblicket inte tvekat att på vedergällningens altare offra sin egen ära som forskare. Och han hade lyckats, slaget hade varit förintande, så mycket mer som det kommit oförberett — som en blix från klar himmel...

Högt uppe i ett stort nyuppfört hus, ett eller två kvarter från Sven Baggeströms villa vid Carl G. Laurinvägen, bebodde ingenjören en luxuöst inredd ungarlsvåning. Anländ dit stängde han in sig i sitt arbetsrum, öppnade det lilla, i väggen inmurade kassafacket och plockade fram en tjock, i starkt helfranskt band inbunden anteckningsbok, Ivar Kempfs privata hemliga diariekladd, enbart avsedd för ägarens blickar. Bläddrande i boken och då och då med skälvande hand nedkastande siffror på det vid hans sida liggande blocket sökte ingenjören klargöra sin ställning, utleta utvägar trots allt och alla...

Dock han tröttnade snart — han kände han inte kunde! Siffrorna dansade en underlig häxdans för hans trötta ögon och med en obehärskad, ilsken rörelse smällde han igen boken och bröt sönder pennan.

Ivar Kempf var ursinnig, skälvande av vanmäktig vrede, ursinnig på alla och allt, på Jarlen, regeringen, Stigman, Bojan och ödet — mest kanske på ödet, den enda makt av alla, storspelaren inte föraktade eller sökte inbilla sig han föraktade...

Jag vet att nu vore egentligen ögonblicket inne för en modern författare, att lägga upp ingenjören på dissectionsbordet och plocka sönder honom bit för bit med den nutida psykoanalysens skalpell, uppvisande grunden till hans själstillstånd i dolda, delvis infantila,

så gott som samtliga sexualbetonade, komplex. Tyvärr måste jag avstå från värvet i fråga. Dels råkar jag nämligen vara gammaldags och, Gud vare tack, i högsta grad omodern, dels förefaller mig Ivar Kempf mindre lämpad för dylik behandling. Jag har dessvärre inte ens en blek aning om, huruvida Ivar Kempfs undermedvetna företedde så mycket som ett Oedipuskomplex. Ärligt sagt svävar jag i ett visst dunkel rörande Oedipuskomplexet. Jag har aldrig bland mina bekanta råkat ihop med någon bekajad med Oedipuskomplex och jag tror inte heller någon annan gjort det — inte ens herr Freud. Jag tror inte det finns något Oedipuskomplex annat än i herr Freuds inbillning. Narcissism tror jag däremot på, ity att jag därutav lider själv. Betydligt. Liksom möjligen i någon mån av exhibitionism, vilket enligt Freudsk terminologi inte betyder att gå ut och sätta sig på en bänk på Djurgården och bära sig illa åt då damer gå förbi, utan ungefär detsamma som det enklare engelsmän, som inte studerat Freud, mena med "*showing off*"...

Jag nöjer mig alltså med att upprepa att ingenjören rasade och var ursinnig på ödet, som behandlat honom illa. Han hade siktat på stjärnorna och inte ens träffat skogsbrynet. Ödet hade låtit bågen brista i hans hand och pilen falla till marken framför hans fot. Han var ursinnig på Bojan som enligt hans mening hade förrått honom, förrått honom som filisteiskan Delila en gång förrådde sin älskare, den store, starke judiske nationalhjälten! Ingenjören gick fram till hyllan över den öppna marmorspiseln och ryckte till sig Bojans porträtt, som han rev sönder i fyra bitar och kastade in i den tomma

spiseln, vilket bragte lättnad — dock inte länge.

Ivar Kempf kastade sig ned i skrivstolen och stirrade på blockets siffror. De hade nu upphört att dansa och ändå brydde han sig inte om att återupptaga alfabetet. Han visste det inte tjänade något till; siffrorna hade han alla i huvudet och visste att han var förlorad — helt och utan hopp om räddning förlorad. Kortslottet han byggt upp hade ramlat och ändå hade det varit ett stolt kortslott, den regnbågsskimrande bubblan han blåst upp hade brustit till intet och ändå hade det varit en vacker bubbla. Ingenjören kände att han ville komma ifrån alltsamman — sova. Han öppnade skrivbordslådan och plockade fram en liten morfinflaska och en spruta. Utan att ens hans närmaste förtrogna hade en aning om det, hade Ivar Kempf med långa mellanrum vid kritiska tillfällen gripit till giftet för att söva sina nerver till ro. Sakta och metodiskt fyllde han sprutan, knäppte upp manschetten och vek upp armen. Men så ångrade han sig. I ett sista anfall av raseri högg han sprutan i bordet, så att den blanka, nålvassa kanylen trängde djupt in i träet och kröktes som en hårnål. Vad tjänade det egentligen till att kurragömma med sig själv? Vad tjänade det till att somna? Man måste ju ändå förr eller senare vakna — såvida inte...

Ingenjören slängde morfinflaskan och sprutan ner i papperskorgen vid bordet och tog från väggen en kort, grovkalibrig bulldogrevolver av gammaldags typ. Han hade en gång i tiden som helt ung pojke vunnit den på poker av en guldgrävare i Johannesburg och under hans tidigare äventyrliv bortom haven hade den kommit väl

till pass — den kunde komma att göra det en gång till. Ivar Kempf letade reda på en ask patroner och stoppade ett par tre i cylindern. Ingenjören lade ifrån sig revolvern på skrivbordet och stirrade mörkt framför sig. Att dö? Det tålde kanske att tänka på, innan man tog det sista, avgörande steget? Var det en gång gjort, stod det inte att göra ogjort — det som så mycket annat...

Fanns där ingen annan tänkbar utväg? — Att fly? Naturligtvis kunde Ivar Kempf fly, om han bara ville. En aldrig så grundligen ruinerad mångmillionär har alltid tillräckligt till övers att kunna ta sig fram till världens ände — om inte annat så i andra klass. Inte heller behövde han vara rädd att bli fast. Fångade och hemforslade på statens bekostnad blevo förrymda bankdirektörer eller dumt försnillande små kammarherrar som inte visste av annat liv än storstädernas och inte kände mer av världen än Nimbs terrass i Köpenhamn och Le rat mort på Montmartre — och som inte kunde språk och i Berlin på nattkaféet beställde *"ein Glas Öl und ein Schmiergans mit Obst"* — inte sådana som Ivar Kempf. Ivar såg inre öga en liten, nästan obekant ö i Stilla oceanen, där han visste han kunde leva till sin död, utan att det skulle falla någon in att störa idyllen. Såg en dajakby i inre Borneos djungler, en by där han var vän med hövdingen och kunde känna sig trygg som i Abrahams sköte. Men vad blev det för ett liv som väntade honom där ute? På ön att år ut, år in leva samman med en svart kvinna och hjälpa henne odla majs och batater; i urskogen att sitta på huk vid lägerelden och lyssna till smutsiga huvudjägares byintriger, då han inte jagade pa-

pegojor och markattor eller fångade fisk! Lika gott då, att först som sist låta lagen ha sin gång...

Dåtidens lag var sträng. Gamle G. B. A. Krafts lag. Jarlen hade i hög grad lyckats förenkla fångvårdens vanskliga problem genom att resolut slopa både straffarbete och fängelse — utom självfallet rannsakningshäktet och internerandet av bildbara ungdomliga förbrytare av enklare slag. G. B. A. Krafts lag kände egentligen endast tre straffkategorier: varning, prygel — detta sistnämnda i fem, raskt stigande doser — och dödsstraff, vilket dock knappast betraktades som straff i egentlig mening, utan snarast som ett utgallrande av samhällsskadliga element. “Galgen är samfundskroppens bästa njure”, för att tala med en av nittonhundrafemtioalets förnämsta auktoriteter på straffrättens område. Prygel däremot var för G. B. A. Kraft universalpanacéet mot en och var som inte av fri vilja behagade vandra den smala vägen. Det utmättes utan hänsyn till stånd förmögenhet — eller rättare sagt *med* hänsyn till både det ena och det andra: så nämligen att den som var bildad, begåvad och förmögen hade att räkna på en rundligt tilltagen “extra tilldelning”. — “Den som *har* vett och ändå bär sig illa åt”, brukade Jarlen säga, “skall ha mycket smörj, den som inte har vett och bär sig illa åt, skall också ha smörj — fast mindre.” Vilken i och för sig sunda princip, som läsaren torde inse, inte precis bådade gott för en person av Ivar Kempfs cert...

Nej, lagen, Jarl G. B. A. Krafts lag, var sannerligen inte att skämta med. För ingenjören bleve det nog en tjuju, trettio par spö, om inte mera — och sen? Ja sen, var

han precis lika illa därän som i innevarande stund. Ivar Kempf reste sig från stolen och gick ett par slag fram och åter i rummet. Vreden hade helt gått över, endast bitterheten, livsledan stod kvar.

Ivar Kempf stannade framför spiselns och blickade upp till Jarlens bild på cimäsen, ett fotografi i stort format med egenhändig namnteckning. Ingenjören hade helt nyligen skaffat sig bilden på omvägar och ställt upp den på hedersplatsen, mitt i sin seralj, för att inbilla tillfälliga besökare att han stod väl med maktens innehavare. Ivar Kempf kände ej längre något groll mot Jarlen. G. B. A. Kraft hade inte gjort annat än vad Ivar själv skulle ha gjort i hans kläder — och Jarlen var en karl! Det var Ivar själv som bar skulden, Ivar som låtit hämta hem Carl Stigman och skickat honom till Jarlen... Från Jarlen gled hans blick över till kvinnorna — inte mot dem heller hyste han groll — inte mot en enda av dem alla, utom mot en — mot henne vars bild låg sönderriven på den tomma härden...

Kvinnorna? Hur många sådana hade inte korsat hans väg? Där uppe på spiselhyllan hade han dem alla, eller åtminstone de förnämligaste: hans högviltsjakters *spolia opima*. Långsamt, utan vidare saknad, lät han blicken glida från bild till bild, från blondin till brunett, flertalet klädda i djupt uringade aftonklänningar, ett par tre i elegant mondäna baddräkter — en i alls ingenting...

Kvinnorna! Hur väl mindes han inte dem alla! Han tyckte sig alltjämt kunna komma ihåg, hur var och en av dem hade känts att ta i: den lilla mörka Klara Grip, riksrådet Grips unga, lättsinniga maka, Eva Hallé vid Oper-

an, Yvette Firmin, Folies Bergères skönaste figurantska, den blonda, junoniska Ida Kallenström, hennes man hade för mindre än en vecka sen skjutit sig under krisens värsta dag i förtvivlan över vad han ansåg sitt livsverks undergång — de och många andra. Ivar Kempf suckade — alla hade han ägt dem en eller flera gånger och hur litet hade de inte i grund och botten betytt i hans liv — alla utom en, den sista, den han kanske minst brytt sig om, och ändå av ödet, hans fiende, bestämd att lägga i vägen för hans fot den sten, som skulle vålla hans fall...

Kvinnorna — hur litet hade de betytt var för sig och hur mycket alla tillhopa! Hur mycket möda, mycket kraft, hur mycket guld hade han inte lagt ned på jakten efter dessa vackra fjärilar, själv lockad — till det som till så mycket annat — av sin spellust, av begäret att våga och vinna? Guld, möda, kraft, som kunnat komma till bättre användning vem vet, kanske också inte? Jakten på kvinnor var i alla fall ett spel för män och livet hade haft sina ljuspunkter — nu var det slut. Ivar Kempf skulle aldrig mer känna en kvinnas varma, vita kropp vila i sina armar — inte i detta livet åtminstone...

Ingenjören kastade en blick på diariekladden och vägde boken i handen — där fanns deras namn och vad de kostat och datum för herdestunderna! Alla hade de sålt sig, än för det ena, än för det andra, för guld eller smycken, för smicker och tillfredsställd fåfänga — ofta bara för ett råd, ett förtroende, de trodde sig kunna omsätta i penningar. En hade skänkt bort sig av ren beskedlighet, för det man bad henne — och så hade hon efteråt fått samvetsqual och förrått honom...

Männen hade också sålt sig — sålt sin själ, sin övertygelse, sitt inflytande, det förtroende andra satt till deras heder, och i regeln hade de varit dyrare än kvinnorna, som nöjt sig med att sälja sin kropp betydligt dyrare. Även deras namn stod att läsa i boken. Ingenjören vägde den i handen och tvekade: skulle han förrinta den? Göra sig besvär med att tända upp eld i den öppna gammaldags spiseln? Han kastade in boken i kassafacket och slog dörren i lås. Han gitte inte! Alla hade de, män och kvinnor, sålt sig och fått sin betalning och nu fingo de stå sitt kast sen leken var över och bubblan brustit... Ivar Kempf log ett sarkastiskt leende: Något skulle väl utredningsmännen i hans konkursbo ha att roa sig med på lediga stunder, de också. Hade de lust och vågade — kunde de slå sig på utpressning. Det kunde bli ett lönande jobb — och angenämt, helst om de voro förståndiga nog att låta kvinnorna betala sin lösepenning *in natura*...

Ingenjören hade åter slagit sig ned i skrivstolen och fingrade tankspritt på den skarpladdade gamla revolv-ern. Spände hanen, spände ned den, spände den igen och lät sina fingrar smeksamt sluta sig om kolvens bruna, blanknötta valnöt.

Hans tankar gled från kvinnorna och livets fullhet över till döden. Att dö? Det lät så underligt vad innebar det egentligen det där, att dö? Var det verkligen slutet på allt — den rena förintelsen? Eller fanns det trots allt en möjlighet till ett liv efter detta? Väl inte ett liv sådant de troende drömma om, ett liv med tankar och minnen, himlens salighet och avgrundens kval. Nej, förvisso inte då sambandet upplöses mellan hjärnans milliarder cel-

ler, envar av dem ett viljande, njutande, lidande levande väsen, då är också det personliga livet det enda vi känna av egen erfarenhet — oåterkalleligt slut. Och ändå kan det finnas ett liv efter detta...

Ivar Kempf stödde armbågen mot länstolens stöd tryckte revolvern mot tinningen, ungefär som han brukade göra med pek fingret, då han satt försjunken i tankar...

Och ändå kunde det finnas liv. Jaget, detta sällsamma, obegripliga, odelbara något, om vilket vi inte veta stort annat än att det finns, kunde inte det trots allt överleva? — Dock det blev ett ofattbart, underligt liv — ett urliv i atomernas värld, utan tankar och utan minne, ett liv av dragning och frånstötning, med lust— och olustförmelser — kanhända, vem vet, också med strider, segrar och nederlag...

Ingenjören slöt tankspritt fingret sakta om trycket, kände det fjädra, höll upp, tryckte så sakta ånyo och lät som förut fingret ge efter. — Det var en lek med döden, men han märkte det inte...

Ett nytt liv, ett urliv med strider och segrar och nederlag? — Vem vet: det vore kanske — kanske...

Försjunken i grubbel — utan egentlig tanke på vad han gjorde — tryckte Ivar Kempf en aning för hårt och så ljungade skottet — utan att han själv visste om det...

XVIII.

Sture Alv tar hand om Carl Stigman.

Så gott som samtidigt med, att Ivar Kempf, askgrå av illa återhållen vrede, kastade sig upp i sin bil för att åka sitt öde till mötes, infångades professor Stigman, ingenjörens segerrike antagonist, uppe i konseljens kapprum av den för ändamålet därstädes utposterade unge herr Figge Ullerström. Vilken värderade medarbetare i Nyaste Nytt, även han utrustad med en väntande bil, skyndade att föra det erövrade kostbara bytet till sin otåligt väntande uppdragsgivare. Professorn, vid detta laget så gott som fullständigt nedbruten av ansträngningar och sinnesrörelser, hade inte en tanke på motstånd, utan följde till den unge reporterns glada överraskning, snällt och lydigt som ett barn, med i den bidande bilen och upp på redaktionen. För tredje gången under loppet av en och samma dag hade professorn den angenäma förnimmelsen, att bli mottagen med öppen famn.

Sture Alv — det var inte alldeles utan att han gentemot professorn hade en smula dåligt samvete — bemötte den nyanlände med nästan sonlig hängivenhet:

— Högt värderade vän och gynnare, jag kan inte ord uttrycka vad jag är glad! Men vänta — du blek ut — du är trött! Inte ett ord mer, kära Stigman, inte ett ord, innan jag fått dig bekvämt nedstoppad i den här klubb-

stolen — Figge, se efter att kudden ligger rätt bakom huvudet på professorn! Så där ja, det känns ju strax litet bättre, eller hur? Och nu skall du ha dig en styrkedryck — Figge, laga genast till en grogg åt professorn! Glas och grejor står som vanligt i hörnskåpet — laga en åt mig också, Figge — och glöm inte bort dig själv!

Professorn drog en suck av välbehag och ställde glaset ifrån sig. Han kände sig åter något så när väl till mods, men trött, mördande trött vilket, noga sett, knappast är ägnat att överraska, då man besinnar vad allt han haft att genomgå, sen dess han för något mer än tjugufyra timmar tillbaka lämnade sängen på sjukhuset i Port au Prince.

Sture Alv, nu sen han väl fått bytet i sitt våld, var inte sen att öppna attacken:

— Vet du av, att man inte sett dig här uppe på en halv evighet? Inte sen den dagen, då du var uppe med konvolutet...

Den lille tidningsmannen bröt tvärt av mitt i meningen — episoden med konvolutet var det han sist av allt velat beröra — i varje fall innan han lyckats avlocka den trötte resenären så mycket som fanns att få. Nu var emellertid gärdet uppgivet och det klokaste var och förblev, att resolut ta tjuren vid hornen och först som sist definitivt klara upp hela den beklagansvärda historien.

— Konvolutet ja. Till min stora förvåning hörde jag av Figge, sen han i morse mött dig ute vid Bromma, att du inte var riktigt belåten med att vi öppnat kuvertet och tryckt av innehållet i Nyaste Nytt?

Carl Stigman satte upp en misslynt min. Professorn

hade under loppet av det senaste förflutna dygnet mer än en gång beslutat sig för att klart och oförblommerat låta vännen Alv erfara vad han tänkte om tilltaget i fråga — enligt professors uppfattning roten och upphovet till hela det följande eländet. Nu var han emellertid trött, alldeles för trött för att säga ifrån på allvar, vilket inte hindrade honom från att ha en dunkel förnimmelse av tillfogad oförrätt och av att ha kommit dit där han befann sig i avsikt att ge luft åt sin berättigade ovilja.

— Vad säger du själv, Sture? Kan du påstå du har behandlat mig rätt?

Hade professorn från huvudredaktörens sida väntat ett mer eller mindre lamt försök till försvar, bedrog han sig grundligt. Den lille tidningsmannen var en alldeles för driven taktiker att annat än nödd och tvungen uppge offensivens välbekanta fördelar:

— Högt värderade gynnare, tillåt mig protestera *in amplissima forma!*

— Du hade ingen rätt att öppna kuvertet före min död...

— *Nego et iterumque nego!* Jag nekar och nekar ånyo! Jag har till punkt och pricka följt min värderade gynnares föreskrifter — inte bara efter andan utan, vad vida mera är, efter bokstaven, och av det har jag och min tidning blivit lidande i högsta grad! Tack vare dig och ditt "testamente" befinner sig Nyaste Nytt i en högst fatal situation — så mycket bör du väl kunna begripa...

— Du borde aldrig ha öppnat kuvertet...

— Hand på hjärtat, Carl Stigman, kan du som hederlig karl förneka, att du sade: "Om det skulle hända mig

något” — och har det kanske inte hänt dig något — jag bara frågar?

Professorn suckade. Han kunde inte neka till att han använt uttrycket i fråga och, trött som han var, hade han en ganska klar förnimmelse av att det “hänt honom något” — ganska mycket till och med. Kanske, när allt kom omkring, det var han som haft orätt — professorn var för trött att tänka närmare efter.

— Du får förlåta mig Sture, jag trodde jag gjorde väl...

Sture Alv, som i sitt innersta inte vågat drömma om att slippa undan så lättvindigt, skyndade att smida medan järnet var varmt och visade sig i högsta måtto förlåtande:

— Käre, präktige gamle vän, inte behöver du be mig om ursäkt! Herregud, Stigman, alla begår vi ju någon gång ett misstag! Se så, nu talar vi inte ett ord mer om saken — ämnet är avskrivet! Och nu då allt är klart oss emellan, måste du berätta om dina egna öden och upplevelser.

Carl Stigman drog en lättnadens suck, han kände sig alldeles för slö för att gräla — kanske för övrigt den andre hade rätt...

— Berätta? Berätta om vad?

— Om allt som hänt dig!

— En del vet du väl redan?

— Jag vet allt! Pressen vet allt — och vad den inte vet, vet den ändå! Jag vet att du legat sjuk; antagligen i Port au Prince blivit uppvaktad av Mitternacht — med den herrn är vi inte på långt när färdiga ännu — men det

kommer! Strax innan du kom hit, hade jag ett radiogram från Paris med underrättelse om, att vår förträfflige vän varit över till Västindien i stratosfärflyg och lyckligen kommit åter till Le Bourget — vi har honom nog i natt eller senast i morgon tillbaka i Stockholm. Att du i morse vid tiotiden landade vid Bromma vet jag också, liksom att du fördes till Kempf — åter ett nummer! — på Helgeandsholmen och från honom till gubben G. B. A. uppe i kanslihuset, sen vet jag att du varit uppe på slottet, en liten fågel har viskat mig i örat att Jarlen vägrat skriva under och att Kempf lämnat konseljrummet grågrön av ilska...

— Du vet ju allt — vad mer vill du ha?

— Detaljer, begriper du väl — detaljer i massa!

Professorn tog glaset från bordet, drack en djup klunk och kände sig en smula piggare. Började, som man bad honom, berätta, småningom eldande upp sig av det han sade — och kanske också i någon liten mån av Sture Alvs goda visky. Det blev en lång berättelse, till vilken huvudredaktören lyssnade tyst, då och då ställande någon enstaka fråga eller anhållande om ett förtydligande. Utan att den store nobelpristagaren hade en aning om det, blev vart ord som gick över hans läppar upptecknat för framtida bruk. På bordet, tätt vid hans glas, stod en liten nickelblänkande pjäs som såg ut som ett cigarrrettställ, men var något helt annat — det högkänsliga örat på en robotstenograf, med andra ord en fulländad superdiktafon, som ute i redaktionsrummet upptecknade varje yttrande på en grammofonskiva, färdigt att vid förefallande behov avlyssnas och av sakkunnig hand

förvandlas till manuskript. Då professorn sent omsider slutat sin berättelse rådde ett ögonblicks tystnad.

— Ivar Kempf kommer aldrig att förlåta dig, Stigman —
— hädanefter blir det för dig att se upp.

Det kom ett hämndlystet uttryck i den berömde forskarens bleka drag:

— Ivar Kempf är en skurk!

— Så mycket större skäl för dig att vara på din vakt!

— Låt honom akta sig själv — jag är inte färdig ännu med herr Kempf.

Den lille tidningsmannen skakade betänksamt på huvudet. Där fanns något han inte begrep i den andres tydliga hat till den store finansmannen:

— Vore jag i dina kläder...

Huvudredaktören blev avbruten av en skarp telefonsignal. I den mån han lyssnade, då och då interfolierande meddelandet från andra ändan av tråden med ett enstaka utrop, kom där ett allvarligt drag pojkaktigt glada lilla fågelansikte.

Slutligen lade han luren ifrån sig:

— Du kan ta det med ro hädanefter – *Kempf är död.*

Carl Stigman, trött som han var, satte sig med ett ryck upp i stolen:

— Död??

— Ingenjör Ivar Kempf sköt sig för trekvarts timme sen en kula genom huvudet — uppringningen var från detektiva avdelningen.

Huvudredaktören satte sig ned, drack ur sin grogg och redogjorde för det lilla han visste. Ingenjörens privatsekreterare hade hört knallen av skottet, skyndat till

och funnit dörren till arbetsrummet låst. Då han ej erhöll svar inifrån hade han ringt på till polisen. Man hade brutit upp dörren och funnit rummets innehavare sittande vid bordet med revolvern vid sidan och genomborrad tinning, lutad framstupa över det av blod genomblötta skrivunderlägget. Av allt att döma hade döden varit ögonblicklig...

Utan att han märkte det talade huvudredaktören för döva öron.

Carl Stigman hörde inte på. Det enda han uppfattat, det enda som för honom betydde något var att Ivar Kempf var död — fallen för egen hand. Professorn kände sig helt underlig till mods. Hans hämndbegär hade i ett nu slocknat ut — slocknat tvärt som då man blåser ut ett ljus. Han fröjdade inte åt sin fiendes död, sörjde honom inte heller. Allt han kände var en angenäm, opersonlig förnimmelse av tillfredsställd rättfärdighetskänsla, ungefär som den han skulle känt i slutet av ett drama, då i sista akten det sent omsider skipas så kallad "poetisk rättvisa" med styckets bov. Det och en underbar känsla av lättnad, nästan som om han uppvaknat ur en elak dröm. Nu, sen han vaknat, såg han sin fiende i försonligare dager än han blott några få minuter tidigare trott möjligt:

— Ivar Kempf var dock en stor man — stor i sitt slag...

Huvudredaktören kastade en spörjande blick på den talande:

— Låter det så nu? Kanske du har rätt — det var bara det felet, att slaget var så förbannat dåligt...

— Jag vet inte — allt förefaller nu så olika mot nyss — jag själv också.

Alltsen den stund, då han, efter att ha sett synen på bildradions mottagarskiva, störtat sanslös till golvet, hade ingenjörens bild, medvetet eller undermedvetet aldrig varit borta från hans inre öga. Carl Stigman började ana, att han alltifrån den stunden varit en annan än förut. En ny människa, handlingskraftigare kanske än den gamla, men säkert mindre lycklig. Nu kände han att han med ens återfått sitt gamla jag och innan länge skulle återfå sina gamla intressen: vetenskap, tekniska uppfinningar – och Bojan. Så eget det kan låta hade professorn inte sen Fritz Mitternachts besök ombord på "Seagull" offrat en tanke på Bojan. Han hade skjutit henne åt sidan helt upptagen som han varit av kampen mot ärkefienden. Nu tänkte han åter på Bojan och kände att han var trött — trött, hungrig och svag och längtade hem — till Bojan.

— Sture, jag vill fara hem — hem till min hustru...

Sture Alv avbruten mitt i sin spännande berättelse tittrade upp helt häpen. Att vid denna tid på kvällen skicka Carl Stigman tillbaka till Experimentalfältet var det sista han tänkte på — det hade, journalistiskt sett, varit en dunderdumhet.

— Hem? Nu vid den här tiden, trött som du är? Bojan vet ju enligt all sannolikhet ännu inte av, att du är hemkommen.

Den store nobelpristagaren började jämra sig som ett sjukt barn:

— Sture, jag vill hem — jag vill hem till Bojan...

— Nej, min gubbe lilla, med det blir det ingenting av! Nu har jag dig här, och här kommer du vackert att stanna — du är mig just i ett skönt tillstånd att fara hem till ditt — och till Bojan!

Professor Stigman fick tårar i ögonen. Huvudredaktörens vägran att låta honom få sin vilja fram blev droppen som kom bägarn att svämma över. Professorns nervsystem bröt plötsligen fullständigt samman och han började snyfta:

— Jag är trött — jag är hungrig! — Är det då som ser, att jag är trött och hungrig...

I ett nu var Sture Alv på fötter — det hade med ens gått upp för den lille tidningsmannen hur det stod till med hans gamle vän:

— Svara, människa, *när åt du sist?*

Carl Stigman gungade sakta fram och åter med överkroppen utan att svara.

— Hör du inte vad jag frågar: när åt du sist?

— Jag vet inte — tidigt i morse vid sex-, sjutiden — pojkarna på planet gav mig att äta.

— Och ingenting sen dess? Herregud, och jag mitt nöt som inte hade en aning! Nu sitter du stilla och rör dig inte förrän jag är här igen — jag blir inte borta mer än en minut!

Ögonblicket därpå var den lille huvudredaktören tillbaka och slog sig med ett uppmuntrande leende ned mittemot sin uthungrade gäst:

— Seså, Carl, fatta mod — du skall inte behöva vänta länge. Nyaste Nyttis snabbaste ilbud är redan på väg till närmaste krog med order att vara tillbaka inom sju röda

minuter medförande två dussin ostron, två stora råhackade biffar, fyra ägg och en butelj Roederer demisec, sen spisar du middag — eller vad du vill kalla det, tillsammans med mig och så blir det för dig att krypa till kojs. Glöm inte bort, att du i morgon klockan tjugu skall tala på Kristallpalatset! Vi har uppe i fjärde våningen tre gästrum för sådana ärade gäster som du — fina rum med badkabinett och härliga engelska sängar; jag sade nyss till där ute att laga, den ena blir upp bäddad...

Maten kom — och försvann. Professorn åt som en uthungrad varg och sade inte nej till champagnen. Hans värd lade med synbar förtjusning märke till hur hans gamle vän under inflytandet av ostronen, råbiffarna — att nu inte tala om det ädla pärlande vinet — levde upp igen. Slutligen var allt förtärt, endast de tomma tallrikarna och den mer än halvtömnda flaskan voro kvar på bordet. Professorn lutade sig tillbaka i klubbstolen och slöt ögonen med en suck av stilla välbehag:

— Tack för maten, käre Sture, den gjorde mig verkligen gott. Sannerligen tror jag inte du har rätt. Jag känner mig alldeles för trött för att ta mig hem i kväll och om jag verkligen inte gör för mycket besvär, så tror jag att jag tacksamt tar emot ditt anbud att få kinesa...

Då Sture Alv en halvtimme senare kom åter ned från de högre regionerna fann han professors lediga plats vid bordet intagen av sin närmaste man och högra hand, den långe redaktionssekreteraren, vilken med pipan i munnen och ett grogglas fullt av champagne på bordet inom lagom räckhåll i olympisk ro vilade ut efter välförtäat arbete. Sture Alv gnuggade förnöjt händerna och

kastade på sin trogne medarbetare en blick full av spjuveraktig munterhet:

— Jo, nu tycker du, du har det bra? Men om du inbillar dig att jag tänker låta dig sitta och latas i fred, tar du våldsamt miste, min gubbe!

Axel Nordblad blåste ut en rökring och vände sakta på huvudet:

— Hur gick det!

— Fint! Den gode Stigman är totalt länsdumpad på nyheter. För övrigt har jag för Nyaste Nyttts räkning helt enkelt lagt embargo på honom. Vår frejdade samtida ligger vid detta lag nedbäddad och omstoppad i ett av gästrummen. För säkerhets skull lät jag honom få ett ordentligt sömnpulver innan jag lämnade honom åt sitt öde. Med det och det andra inombords sover han, trött som han är, till klockan femton, om inte längre, sen skall han först få en ordentlig frukost, serverad uppe på rummet, bli satt att utarbeta sitt föredrag och så i sällskap med *Yours truly* forslas i redaktionsbilen till Kristallpalatset. Med andra ord: tack vare dess ansvarige utgivares framsynta slughet, har Nyaste Nytt monopol på Carl Stigman tills i morgon kväll. Och nu, min gubbe, är det slut med leka! Av med kavajen och hjälp till att hugga i! Innan teater- och biopubliken börjar strömma ut på gatan måste vi ha ett extranummer ute! Innehållet avgjort sensationellt:

Ingen istid! — Carl Stigman tillbakakommen ger sin egen teori dödsstöten! — Jarlen nekar att skriva under! — Ivar Kempf fallen för egen hand! — Värdena stiga

raketlikt i höjden: Vampyren vid målet!!!

Det där sista för att ge vännen Mitternacht en stilla, preliminär kittlare, innan vi i morgon tar itu med honom på skarpa allvaret! Och så, Axel – jag hade så när glömt det viktigaste — säg till vakten, att om någon av de andra ringer upp och frågar efter Carl Stigman, skall han bara hälsa från mig och säga: Tillstånd oförändrat, patient får ej störas! Det har vi alla hört så pass ofta, att det bör bli en glädje för dem att få höra det en gång till...

XIX.

Gatan skipar rätt.

Då professor Mitternacht efter en sömnlös natt landade på flygplatsen i Le Bourget utanför Paris, befann han sig i avgjort pessimistisk stämning. Carl Stigman hade, okänslig för både mutor och hot, envist och obönhörligt vägrat att stå honom bi i hans nödställda läge, och Fritz Mitternacht hade fått det bestämda intrycket, att hans frejdade kollega beslutit sig för, att mot bättre vetande envist hålla fast vid sin istidshypotes, hellre än att genom ett återtagande ge sitt vetenskapliga rykte till pris. Professorn tvivlade inte ett ögonblick på, att allmänhetens sunda förnuft förr eller senare skulle ta ut sin rätt, men då kunde det för hans del vara för sent. Fritz Mitternacht hade — alldeles som hans motståndare, ingenjören, engagerat sig så djupt, att han inte hade råd att vänta — stego inte värdena inom de närmaste dagarna var han förlorad! Och på en dylik strömkantning var knappast att hoppas, så länge Ivar Kempf hade Stigmans stora auktoritet och propagandadepartementets alla hjälpmedel på sin sida. Professorn lät köra sig till Paris och till det hotell, där han brukade ta in, för att stänga in sig på sitt rum och tillbringa dagen ett rov för djupaste missmod, en olustbetonad sinnesstämning som emellertid slog om till raka motsatsen, sedan han

sent på eftermiddagen mottagit ett längre radiogram från sin vän och förtrogne, excellensen Viktor Stenkilson, ett budskap vars innehåll med ens utplånade varje rynka på professorns olympiska ämne. Fritz Mitternacht visste nu, att det otroliga ägt rum: Carl Stigman hade inför det sittande Riksrådet i elfte stunden avsvurit tron på istidens återkomst och Jarlen hade avbrutit underhandlingarna med det Kempfska bolaget. Professorns känslor i detta ögonblick voro till arten precis desamma som Lord Wellingtons vid det minnesvärda tillfälle, då han på Waterloos slagfält, med nederlaget för ögonen, plötsligen såg gamle Blüchers mörka, bajonettglittrande kolonner vältra fram över kullarnas krön bortifrån Lignyhållet. Professor Mitternacht visste nu att han var räddad. Berövad både Stigmans och regeringens stöd stod börspaniken inte att upprätthålla ens för så mycket som en enda dag. Värdena måste gå upp omedelbart, utan tvekan! Baissens enda och uteslutande orsak var att söka i allmänhetens oresonliga skräckstämning och var den lyckligt och väl övervunnen, komme aktierna att rent automatiskt återgå till sitt förra värde — om också inte till sina förra ägare. — Professor Mitternacht skulle stå som segrare!

I hög grad belåten med sig och sin värld, skyndade professorn att iföra sig aftondräkt, uppsökte matsalen där han högtiden till ära såg sig själv på ostron, langust, gåsleverpastej, grön sparris och mockaglass — allt nedsköljt med *champagne frappé* och ett gammalt fint bourgogne, varpå han lät köra sig till Montmartres höjder, där han på det gammaldags, traditionsrika Chateau Caucasiens utan vidare svårighet lyckades anknyta diplo-

matiska förbindelser med en vacker, munvig ung dam, lydande namnet Zi-zi, i vars sällskap han tillbringade ett par angenäma timmar, för att så, helt förnöjd med sin dag, efter att ha givit order om tidig väckning, uppsöka sin bädd, en svällande, halvannan meter bred, typisk fransk hotellsäng, och här inslumra i den belåtna trötthetens sömn — ganska ofta minst lika vederkvickande som oskuldens...

Då professorn följande förmiddag vid niotiden landade på Bromma flygfält befann sig den mäktige finansmannen allt fortfarande i yppersta lynne. Redan ute på flygplatsen hade han fått visshet om att hans huvudmotståndare tagit konsekvenserna av sitt nederlag och frivilligt beträtt den väg allt kött måste gå. Under frukosten i aerodromrestaurangen läste professorn med stilla välbehag morgontidningarnas kommentarer över Ivar Kempfs tragiska slut och hans bolags stundande sammanstörtande, om det och om förutsägelseerna, att den kommande dagen skulle utveckla sig till en av Stockholmsbörsens minnesvärdaste tilldragelser. Ett och annat, avgjort pejorerande i allmänna ordalag hållet yttrande rörande honom själv och hans affärsmetoder – bleka avläggare efter Nyaste Nyttss ”preliminära kittlare”, som professorn lyckligtvis ännu så länge förskonats från att ta kännedom om — lämnade honom fullkomligt oberörd. Dels var den store vampyren inte ovan vid dylikt, dels och framför allt befann sig professorn — alldeles som Napoleon i Erfurt — “på höjden av makt och övermod”. Fritz Mitternacht beslöt att med egna ögon övertyga sig om sakernas tillstånd och om det behövdes

överta ledningen vid sina anhängare och bundsförvanter “tjurarnas” strid mot “björnarnas” modfällda skaror. Makande sig till rätta i den före avfärden från Paris efterradiograferade lyxbilen gav han order att ställa färden till börsern...

Stockholms börs låg vid tiden för denna berättelse på det forna telegrafverkets tomt vid norra änden av det som en gång i tiden kallades Brunkebergstorg numera Börsplatsen — en ort, som under den sista mansåldern undergått så genomgripande förändringar, att en stockholmare från nittonhundratrettioalet näppeligen skulle känt igen den om inte på den gamla hederliga pumpen, lämnad kvar på sin plats i egenskap av kulturminnesmärke. Omdanad till medelpunkt och hjärta för huvudstadens finansliv, begränsades det gamla torget på alla sidor, utom den norra, av jämnhöga, arkitektoniskt enhetliga bankpalats, likt en hovstat omgivande börshusets tunga massa. Jättehöga stålbågar, stödda av en skog av smärta stålpelare, utgingo från palatsens takfot, själva uppbärande ett sammanhängande valv av glas duraluminium skyddande hela det forna torget mot himmelens vindar och nederbörd. Professorn fann platsen packad till trängsel. Allt från ingångsvalvet åt Malmtorgsgatan till ända fram mot börspalatsets rad av doriska kolonner stod massan skuldra vid skuldra, bildande ett enda sammanhängande hav av människohuvuden. Mitt i hopen, likt röda klippöar höjande sig ur det mörka folkhavet, stodo ett par av bildrations stora upptagarbilar, tydligen i färd med att för aftonens bildkrönikas räkning filma in skådespelet. Förgäves sökte professorns chaufför arbeta

sig fram till börshusets trappa. Innan han hunnit halvvägs satt den stora svartlackerade lyxbilen ohjälpligt fastklämd. i massan, utan möjlighet att komma vare sig fram eller tillbaka. Redan under gårdagens sista timmar hade under påverkan av Nyaste Nytt's extranummer, paniken börjat ge vika, för att på mer än ett håll förbytas i en utpräglad optimistisk sinnesstämning. Tidigt på morgonen hade mängden börjat samlas, strömma ihop, packa sig samman i otålig avbidan på börsens öppnande. För blott ett par dagar sen ville alla sälja, sälja sina värden för vad som bjöds, fast ingen, eller så gott som ingen ville köpa. Nu med ett hade stämningen slagit om — alla ville köpa, köpa vad som helst, innan priserna åter hunnit gå upp till det forna prisläget. Genast från första stunden började kurserna stiga — först sakta, tvekande, så i allt raskare takt, halvtimme för halvtimme, kvart för kvart, till sist minut för minut. Varje språng mot höjden hälsat av småkapitalisternas mängd med jublande bifallstjut. Och så med ens kom där liv i kommersen. Man ville inte bara köpa, det fanns också de som hade lust att sälja — de kloka, de försiktiga vilka köpt för en spottstyver och nu nöjda med sin vinst ville avsluta affären och dra sig tillbaka innan någon oförutsedd strömkantring begynte. Vid professorns ankomst var bataljen i full gång. Med kurserna skiftande minut för minut skreko köpare och säljare med full hals i öronen på varandra. Från börshusets fönster, från bankpalatsens balkonger hängde finans folket och deras medhjälpare i klungor ut över torget, ropande, skrikande ut sina bud, mottagande och avgivande svar med underliga, endast för den invigde

begripliga fingerrörelser. Kolossala värden bytte ägare minut för minut, alltjämt, trots ett och annat bakslag, ständigt stigande — stigande! Det var som hade hela den fast sammanpackade människomassan gripits av en vild yrsel, yrseln att köpa, att rikta sig till varje pris. Professorn, om någon begåvad med den drivne börsmannens säkra blick, insåg att den punkt inte var långt avlägsen, då priserna skulle flyga i höjden långt över de gamla högvattenmärkena... Då och då kom en tillfällig strömkantring massan att dra andan. Ett enstaka underbud, en liten kurs sänkning hälsad av gälla visslingar och skrän. Vart blicken vände sig mötte den svettdrypande pannor, halvöppna munnar med grinande rovdjurständer och ögon lågande av primitivt vinstbegär. Och så började stigandet igen, hälsat av frenetiska handklappningar och vilda jubelrop! Dock där fanns även de vilka ej deltog i jublet — de vilka ingenting hade att sälja och intet att köpa för — de renrakade, offren för de gångna dagarnas panik. Bleka, med tårade ögon stodo de där, män och kvinnor, lockade till platsen av ett sjukligt begär att vrida om dolken i det blödande såret, att gräma sig vid anblicken av det som gjorde deras ekonomiska skeppsbrott till ett fullbordat faktum. Armbågade åt sidan av jobbarernas skaror hade de småningom kommit att samlas på torgets mitt, alla dessa gårdagens rika, eller åtminstone välbärgade, nu vid tröskeln till ett liv av umbäranden och förödmjukelser utan tal. Och mittibland denna tätt sammanpackade flock av två-, trehundra förtvivilade, ruinerade varelser hade olyckan — eller ödet — velat, att Fritz Mitternacht — han vars namn, utan att han

själv visste om det, i hundraden och åter hundraden av skövlade hem förbannats alltsen Sture Alv kvällen förut utpekade honom som krisens verkliga skapare och störste profitör skulle se sin lyxbil strandad. Professorn som begrep att han endast till fots kunde tänka på att uppnå sitt mål, hade slagit upp bildörren och beredde sig att stiga ur, då han plötsligen hastigt drog sig tillbaka vid anblicken av mer än ett blott alltför välbekant ansikte förvridet av ursinnigt hat. Dock det var redan för sent — Fritz Mitternacht hade blivit igenkänd av fiendehopen och med ens skar ett månghundrastämmigt hämnderop genom luften, för ett ögonblick överröstande köpandets och säljandets pandemonium... ”Se, se, se — ser ni inte? — Det är *han* — det är Mitternacht! — Vampyren! Blod-sugaren! Djävulen, som stjalpt oss alla!” ljöd det likt en avgrundskör från hundra munnar. Gamle Sten Elgon trängde sig fram och kastade med darrande gammalmanshand sin käpp som en assegaj och då den träffade professorn i ögat jublade mängden... Bankir Silberstein skakade ursinnigt sina knutna händer mot föremålet för allas hat, medan generalkonsul Baggeström — hans hår hade under veckans lopp blivit snö vitt — pekade vilt på bilen och dess innehavare, skrikande med en röst som skälvde av vrede:

— Se bara, hur den uslingen vräker sig i lyxbil, då vi andra stackare inte längre har busspengar! Ned med honom! Ned med honom! Låt honom känna på, hur det känns att bli trampad i smutsen!

Hundra röster togo upp ropet: “Ned med honom! Ned i smutsen med ärkevampyren!”

Ett dussin karlar störtade fram — i ett nu var professorn nedryckt från bilen, släpad åt sidan på alla håll omgiven av den rasande massan. Medelpunkten i en virvlande människobränning försvann den olycklige. Kvinnor skreko gällt — män vrålade — käppar och paraplyer svängdes i luften! Ett ögonblick syntes något sladdrigt blodigt, knappt människoliknande, tryckas upp, kastas i höjden som då en fisk springer ur vattnet, mitt i den av raseri skummande massan. Det såg närmast ut som en fågelskrämma, ryckt upp från där den stod ute på åkern och släpad över golvet i ett slakthus. Endast ett ögonblick var den synlig och så slöt sig åter människobränningen över sitt rov...

Ett ögonblick till och det gälla ylet från polisbilarnas sirener skar genom luften och överfallskommandot, ett minne från "det stora bråkets" dagar, störtade fram med battonger och sablar skingrande massan som agnar för vinden. Och under allt detta arbetade, uppe å de stora röda bildbilamas tak, kameramännen, vevande feberaktigt på sina apparater, utan att offra en tanke på det gräsliga i det, som tilldrog sig vid deras fötter... En kameraman i utövandet av sitt värv får inte ha känslor lika litet som ett öga eller ett öra är gjort att tänka. En kameraman och hans apparat är inte annat än ett öga — allmänhetens, nationens evigt öppna öga — och hans värv är liksom ögats, att upptaga bilder: vackra, fula, lockande, skrämmande bilder, men framför allt och allestädes nya bilder, varhelst något tilldrar sig. På det har han sitt levebröd och allteftersom han lyckas härutinnan värderas han av sina uppdragsgivare — av dem och

publiken, som nu en gång är så fultad, att den vill ha
det så...

XX.

Dagens bildkrönika.

Efter en lång rad sömnlösa nätter hade Bojan slumrat in i en orolig, föga vederkvickande sömn. Då hon slog upp ögonen stod jungfrun vid sängen med morgontidningarna i handen.

— Frun — frun, professorn är tillbaka i Stockholm!

I ett nu hade Bojan satt sig upprätt i sängen:

— Professorn i Stockholm — är Fina spritt tokig?

— Nej, frun, det är dagens sanning — det står i tidningarna!

Bojan blev blek som ett lik — var det möjligt, att det både fruktade och efterlängtrade ögonblicket stod för dörren?

Girigt kastade Bojan sig över morgontidningens innehåll. Nyheten för dagen var emellertid, som väntas kunde, inte Carl Stigmans återuppståndelse från de döda utan Ivar Kempfs självmord. Med tårar i de vackra ögonen läste Bojan rysande om sin älskares tragiska slut. Med tårar i ögonen, därför att hon av naturen var medlidsam och öm, rysande, därför att hon hade lättört hjärta — men utan den brännande smärta som följer på underrättelsen om förlusten av den man älskar. Bojan hade aldrig älskat Ivar Kempf — annat än rent fysiskt en enda natt — hade inte ens stått honom verkligt nära. Åt-

minstone inte mer nära än hon stått många andra karlar förut, och sen hon gråtit en skvätt, kunde hon inte låta bli att känna det som en lättnad att veta, att Ivar Kempf var borta — borta för alltid. Tanken på, att ingenjörens vägar och hennes aldrig vidare skulle behöva korsas, var för Bojan långtifrån plågsam — hon visste ju med sig, att hon hörde till den beskedliga, människovänliga sort, som har svårt att säga nej, då man ber dem...

Rörande det, som mest av allt intresserade henne, lyckades stackars Bojan inte spåra upp mycket. Det som stod om Carl Stigman fanns mest inkapslat i de långa ledarspalterna om istidshypotesens sammanbrott, om Jarlens avbrytande av förhandlingarna med Svenska Koloniseringsbolaget och de finansiella följderna av detta — allt saker Bojan hoppade över. Storfinans och politik hade, alldeles som litteratur, vetenskap och estetik för Bojan städse varit och förblivit outgrundliga mystärer — ett helt handbibliotek av idel böcker med sju insegel.

Vad Bojan sökte efter med ljus och lykta var allt om Carl Stigman personligen, om hur han såg ut, hur han mådde, hur han var till lynnes, och av detta fanns där så gott som intet i morgontidningarna, tack vare Sture Alvs framsynta åtgärder. Långa i synen hade ett par tre av "de andra" utanför konseljrummet nödgats bevitna hur professorn, allas deras utkorade offer, av den energiske Figge Ullerström omhändertogs och forslades i väg till Nyaste Nytt. I förhoppning att lyckas infånga sitt byte vid utträdet dröjde de i samlad flock utanför porten, inom kort förstärkta av en i hast efterradierad svärm fotografer och filmmän. Dock det blev en lång

väntan, fast väderleken lyckligtvis var varm och sommarlik. Timmarna gingo och de utsändas små händiga, i en väska förvarade radioapparater genomkorsade etern med bud på bud, som kommo de olika redaktionernas högdjur att skära tänder i vanmäktigt raseri. Man visste att Stigman fanns uppe på Nyaste Nytt, men där var och förblev han oåtkomlig för alla, utom för Sture Alv, den uslingen, såvida inte de belägrandes skara ville gripa till drastiska åtgärder, med stormande hand erövra fiendens fästning och begå hemgång på Nyaste Nytt — något som både kollegiala hänsyn, att nu inte tala om gamle Jarlens i dylika fall ganska effektiva rättskipning, förbjöd.

Slutet på det hela hade blivit, att man på det ena hållet som på det andra fått nöja sig med att, så gott det gick, med harmen i hjärtat koka soppa på Nyaste Nytt's extranummer, den enda något så när autentiska källa som stod till buds...

Bojan gjorde toalett och nedlade all tänkbar möda på att göra sig vacker — riktigt strålande vacker, för professor Stigmans privata uppbyggelse. Hade ingen telefonerat? Jo för all del, det hade varit massor av påringningar av folk som frågade var professorn fanns att träffa och när han väntades hem och då Fina hade svarat att varken hon eller Bojan visste mera än de, hade de ringt av.

Bojan, numera orolig på fullt allvar, slog sig ned vid apparaten och började petmoja, både åt det ena hållet och åt det andra. Dock utan nämnvärd framgång. Ingen tycktes veta något bestämt. Från ett par tre håll fick hon bekräftat att Carl Stigman var i staden och riksrådinnan Agda Lundin visste meddela, att profes-

sorn haft företräde hos Jarlen, som tagit honom med till slottet och låtit höra honom vid konseljen i egenskap av sakkunnig — det och att han här genom sitt anförande störtat Ivar Kempf.

Bojan kände sig stolt över sin man. Ovillkorligen kom hon att tänka på en del följetonger hon läst, en del filmer hon sett. Hennes Carl hade burit sig åt som en man ägnar och anstår och alldeles som filmernas och följetongernas hjältar hämnat sin kränkta ära — och Bojans. För övrigt tröstade riksrådinnan Lundin Bojan genom att försäkra henne att professorn, om inte förr senast klockan tjuhu, nog skulle dyka upp på Kristallpalatset där han lovat hålla föredrag. För närvarande visste fru riksrådinnan att med vanlig allvetenhet meddela, att den saknade befann sig på Nyaste Nytt's redaktion, där han tillbringat natten. Naturligtvis skyndade Bojan att petmoja sig fram till tidningen i fråga, där hon emellertid möttes av det blott alltför välbekanta, innerligt avskydda: Tillstånd oförändrat, patient får ej störas...

Ett ögonblick tänkte Bojan på att ge sig av inåt staden och personligen bevista mötet på Kristallpalatset eller söka upp sin man på Nyaste Nytt. Men hon vågade inte! Carl Stigman kunde ju ringa på, eller rentav komma hem och då dugde det inte att Bojan var borta. Timmarna skredo hän utan att något hördes av från professorn och plötsligen kände stackars Bojan sig gripen av en fruktansvärd tanke — tänk om Carl Stigman inte ämnade återvända åtminstone inte förrän Bojan hunnit dra sina färde? Bojans oresonliga, vidskepliga tro på möjligheten, att hennes man på andra sidan Atlanten på

ockult väg fått vetskap om hennes felsteg, dök åter upp med mångdubblad styrka. Tänk om Carl Stigman visste? Tänk bara om det var tänkbart att han visste? Snyftande vid blotta tanken kastade sig Bojan framstupa i förmaksoffan och grät som hon gråtit den gången, då Carl Stigman ombord på "Seagull" strax efter sin återkomst från sjukhuset i Port au Prince sett henne ligga ensam i sängkammaren — inte på ockult väg, men med det av hans snille skapade fjärrögat. Småningom hämtade hon åter mod, sökte intala sig, att det hon fruktade var omöjligt, otänkbart, gick in i sängkammaren och tvätade bort sina tårar och började städa och damma inne i professors rum för att allt skulle vara fint och såsom han ville ha det, då han kom hem — mest kanske för att få tiden att gå till bildkrönikans begynnelse...

Nyhetsförmedlingen hade på mitten av nittonhundrafemtioalet som så mycket annat, undergått högst väsentliga förändringar. Saken kunde i korthet uttryckas så, att de dagliga tidningarna — den så kallade "fria" pressen — ej längre spelade samma huvudroll som förut, utan till inte ringa grad, i egenskap av nyhetsförmedlare, måst vika för den i statens hand befintliga bildradion. Femtioalets tidningar voro av långt mindre vidlyftigt format än trettiotalets väldiga pappersdrakar. Under konkurrensen med bildradion hade de, sakta men säkert, tvingats att återgå till åttiotalets mer blygsamma och mer lätthanterliga dimensioner. De koncentrerade sig numera mest på ledare, utrikespolitik, litteraturkritik och populära uppsatser i vetenskapliga eller tekniska ämnen, inskränkande det egentliga reportaget — framför allt bild-

reportaget — i ganska hög grad. För den som önskade höra och se — och det ville de flesta — vad under det senaste dygnet tilldragit sig, var dagens bildkrönika huvudkällan. Fulländad till en grad varom en gången tids barn ej vågat drömma, visade bildradion — självfallet i naturens egna färger — allt som hänt och skett alldeles så som hade åhöraren — åskådaren varit närvarande på platsen. Bojan brukade i regeln hålla sig till bildradions förkunnelser; endast i enstaka mera allvarliga fall, som det föreliggande, besvarade hon sig med något så gammalmodigt som tidningsläsning. Då det gällde att få tag i annonser behövde hon inte heller besvara sig med att leta och slå i bladen. Hon vände sig då till Rikstelefonens annonsavdelning, där en svärm av unga robotdamer — döttrar och dotterdöttrar till nittonhundra-trettiotalets berömda fröken Ur — fröken Vigda — förlovade, fröken Döda, fröken Hyra och vad de allt hette, med klar och skolad stämma efter elektrisk påstötning rabblade upp envar sin läxa för dagen.

Äntligen kom för Bojan den efterlängtade stunden då salsuret visade på nitton. Bildradion i huset, en stor, elegant högmodern lyxapparat, av propagandadepartementet förärad professorn på hans sextioårsdag som ett tack för hans uppfinnarverksamhet på bildradieringens område, hade sin plats i övre våningens hall, och här slog Bojan sig ned färdig att höra och se. Bojan hörde halvlåmannens välbekanta stämma berätta om Ivar Kempfs kvällen förut timade självmord och så började mattskivan lysa och Bojan såg ingenjören framför sig livslevande stå på Kristallpalatsets plattform, såg honom med en

portfölj under armen gå utför det forna Riksdagshusets trappor på väg till slottet. Bojan såg rummet där han tog sitt liv och till sist, inte utan hemlig rysning, hans lik, med de sfinxlika anletsdragen blekare än någonsin, ligga utsträckt på en av bårhusets marmorskivor, halvt betäckt med ett lakan. Bojan hörde hallåmannen förkunna: "*Fenomenal stegring av alla värden — rekordartad omsättning på Stockholmsbörsen — fruktansvärt tumult utanför på Börsplatsen. — Professor Fritz Mitternacht, den beryktade finansmannen, sliten i stycken av ruinerade kapitalister!*" Och så följde bilder av trängseln, utbudet, det vilda tumultet. Med av fasa vidgade pupiller såg Bojan den henne välbekante forskaren-finansiären i den rasande hopens händer, kände igen mer än en av hennes mans forna umgängesvänner, såg direktör Elgon, "Bagge", Silberstein och många andra, vilkas händer hon tryckt, vilkas hem hon gästade, rasa likt furier. Såg den fruktansvärda slutkatastrofen, eller rättare sagt det lilla av den, som lyckats undgå filmcensorns sax...

Så kom det annat, som inte intresserade Bojan i hennes dåvarande sinnesstämning, och så till sist, sent omsider aftonens huvudnummer, det efterlängttade: *Professor Carl Stigman talar i Kristallpalatset!*

Bojan såg, som hade hon själv varit där, den väldiga jätteaulan på väg att fyllas till sista plats. Hörde mängdens sorl stiga och falla likt havets brus då det svallar mot en stenig strand. Såg medlemmar av det kungliga huset, av corps diplomatique, spetsarna för högfinans och storindustri, välbekanta ansikten ur konstens, vitterhetens, vetenskapens värld draga förbi på väg till sina platser.

Till sist Jarlen, omgiven av sina ministrar, hälsande vänligt åt alla håll, själv hälsad tillbaka med uppsträckta händer och lojala "hej-svejs" rop.

Professor Carl Stigman intager katedern!

Bojan såg längst bort i salen en liten figur åtföljd av ett par till — därav en ännu mindre. Bojan förstod att det var hennes man, Sture Alv och riksrådet Bertil Holmlander, chefen för propagandadepartementet, som stod för värdskapet — och så förtonades bilden...

Professor Stigman har ordet!

Bojan drog ett djupt andetag. På mattskivans glas såg hon en närbild av sin mans ansikte, fyllande hela bilytan, i mer än naturlig storlek. Carl Stigman, ej längre det bleka, skälvande nervknippe, Sture Alv kvällen förut tagit hand om och lämnat i Nyaste Nyttts gästsäng, efter att ha lagt kudden till rätta under hans trötta huvud och stoppat om honom täcket, utan Carl Stigman, full av liv, utvilad efter femton timmars vederkvickande sömn, blek men fattad. En furste inom vetandets värld, redo att begå ett slags andligt harakiri och på sanningens altare offra sin käraste vetenskapliga teori, det han blott några veckor tidigare betraktat som sin levnadsaftons storverk, sedan han sent omsider lärt sig inse dess ohållbarhet.

Bojan såg honom blicka upp över glasögonen och mönstra församlingen med den stilla, forskande blick hon så väl kände igen från föregående liknande tillfällen. Och så började Carl Stigman tala — tala med den mångåriga, vana föreläsarens lugna röst. Alldeles som dagen förut vid konseljen redogjorde han för uppkomsten av sin teori. Talade om, hur han erbjuden medel

till en expedition till Karibiska havet, före sin avresa från Stockholm sammanfattade resultatet av sina undersökningar i ett dokument, bestämt att, därest hans läppar slötos för evigt av döden, utgöra ett varningsord till hans landsmän – till dem och de kringboende nationerna. Kanske var det möjligt, att han begagnat för starka ord? Han hade gjort det i bästa avsikt, i avsikten att ej behöva tala för döva öron. Genom ett olyckligt, tvetydigt uttryck från hans sida — den talande tog helt skulden på sig själv — hade kuvertet blivit brutet i förtid och det han skrivit kommit allmänheten till del under för honom oförutsedda omständigheter. Och sedan hade där tillkommit ett nytt moment: av den talande oberoende krafter — krafter, som utan att han anade det sänt honom ut på hans forskarfärd för att få honom ur vägen, hade gripit in begagnande honom, den frånvarande, som sitt omedvetna redskap. Upptagande, tusenfaldigt förstärkande hans varningsord, hade de i egna själviska intressen skapat paniken. De voro nu borta för alltid — eller åtminstone de två, som var på sitt håll innehaft ledningen. Carl Stigman var ej den som ville kasta skugga över ännu ej tillslutna gravar, men sanningen måste dock fram...

Talaren övergick till sig själv och sina forskningar, klargjorde i lättfattlig, populär form, hur hans undersökningar i grund ändrat de premisser på vilka han byggt sina slutsatser; hur han nödgats bevittna sin älsklingshypotes sammanbrott. Utan tanke på att skona sig själv bekände han, hur han frestats att förtiga det hela — ännu var ingenting bekant. Hans åsikter voro endast

i djupaste förtroende antydningssvis meddelade några få vänner, han trott sig kunna lita på. Allt han hade behövt göra, hade varit att med det snaraste på radiografisk väg, eller med anlitanande av fjärrtelefonen, ge den, i vars vård dokumentet var lämnat, befallning att bränna detsamma och allt hade varit gott och väl. Dock ödet ingrep. Slagen av sjukdomen, medvetlös, gled ledningen över i andra händer än hans...

Professorn övergick till istidsfrågan i dess nya, närvarande läge. Klart och koncist, fattbart för den enklaste hjärna, påvisade den store nobelpristagaren sina egna tidigare åsikters ohållbarhet. Möjligheten av en ny istid någon gång i tiden kunde han inte förneka — det kunde ingen — men detta hade intet, absolut intet, att göra med den av honom i en närliggande framtid förutspådda klimatförändringen! För Golfströmmens avsvalnande fanns ingen anledning och de skandinaviska folken kunde med trygghet och sinneslugn se framtiden till mötes... Professorn tystnade och så hörde Bojan, hur jublet brast löst — och vilket jubel! Hade Carl Stigman fruktat, att bli bemött med kyla — kanske fientlighet — på grund av den ofrivilliga roll han kommit att spela, hade han bedragit sig. För den mångtusenhövdade församlingen stod han i detta ögonblick som räddaren, på vars bud istidsspöket, det hotande Damoklessvärd, som i två veckors tid hängt över allas huvud, måst vika, som den mäktige besvärjaren, som ensam förmått kuva den mörksens och köldens ande han frambesvurit, och med en vink av sin trollstav kommit de sista skuggorna att skingras...

Bojan såg den till trängsel fyllda salen full av glada, hänryckt jublande människor. Såg hur det röjdes väg genom den villigt vikande mängden — och så på en gång sin makes huvud högt över de andras, där han i gullstol bars hän genom den ändlånga salen...

Och så till sist såg Bojan gatan utanför, även den fullpackad av jublande skaror, såg aftonens hjälte, mannen för dagen, Carl Stigman, hälsad av viftande hattar och klappande händer, snart sagt lyftas av mängden upp i sin bil — såg massan dela sig och chauffören sätta i gång...

XXI.

Slutet gott — allting gott...

Bojan flög upp från sin plats framför bildradion. Utan att ge sig tid att vänta, vare sig på gamle kungens bild eller kungssången — enligt dåtida från England stammande bruk, den stående avslutningen på bildradions dagskrönika — bröt Bojan av strömmen och ilade bort till salsfönstret. För professorn raka vägen till Experimentalfältet, borde han vara framme inom några få minuter. Med längtansfulla blickar stirrade Bojan ut i den halvskumma vårnatten åt det håll från vilket bilen borde komma, och så med ens greps hon igen av sin barnsliga, oresonliga fruktan. Tänk, om han visste — tänk bara om han anade? Nej — nej! Det var ju omöjligt, otänkbart! Carl Stigman kunde ingenting veta — fick inte veta någonting! Ivar Kempf, den ende, utom hon själv, som visste, var död — hans läppar voro för alltid tystade — Bojan hade ju med egna ögon sett honom ligga kall och blek på bårhusets marmorskiva... Ingen kunde förråda henne, utom hon själv, och Bojan svor inom sig att hellre fick man riva ut tungan ur hennes svalg än hon yppade något som kunde bereda hennes Carl smärta.

Hon skulle mottaga honom lugnt, sansat, hon visste på pricken vad hon skulle säga — hur hon skulle bete sig — aldrig, aldrig skulle han få veta något...

Redan lyste billanterna mellan träden. Ett ögonblick till och bilen höll utanför porten...

Bojan hade velat rusa utför trapporna för att ta emot professorn vid hans inträde. Dock i det avgörande ögonblicket svek henne modet — som ett skrämt villebråd tog hon till flykten, rätt genom våningen, rakt in i sängkammaren, det ställe hon mest av alla bort undviktit. Och här, med varje väg till återtåg avskuren, stod hon på skälvande knän, med händerna hårt knutna om närmaste stolkarm för att inte segna till marken. Med vitnade läppar stirrade hon med skräckslagen blick på dörrvredet. I hennes huvud dansade tankarna ringdans: bara inte ge tappt, bara inte bekänna — vara lugn — vara värdig — vara...

Redan hörde hon professors steg ute i salen nu tog det i låsvredet — nu gick dörren upp och professorn trädde in över tröskeln:

— Ja, ja, kära Bojan, här har du din gamla man tillbaka igen...

För Bojan kändes det som hade något inom henne brustit. Glömnda vara med ett hälsningsordens väl inlärdä utanläxa — glömnda det lugna uppträdandet — skingrade för alla väder alla hennes fasta föresatser...

I ett språng var Bojan framme vid tröskeln och hängde professorn om halsen gråtande som ett ångerfullt barn:

— Carl, Carl, Jag har varit så olycklig! — Jag har varit så usel — jag har varit så stygg...

Och professorn som i detta ögonblick kände sig så underligt varm och önskade göra alla glada framför allt Bojan — slöt henne i sina armar och smekte hennes rika

askblonda lockar, i det han böjde sig ned över hennes öra viskande:

— Kära, älskade Bojan — jag vet — jag förstår...

Och då jublade hjärtat i Bojans bröst, ty nu visste hon att Carl Stigman hade reda på allt — och ändå förlät henne...

HUGINBIBLIOTEKET

Året är 1955. Sovjetunionen har fallit och en stor del av världen styrs av kejsardömet Germanien under Adolf I - som slutit fred med världsjudendomen. Det råder högkonjunktur och goda tider.

Nobelpristagaren Carl Stigman förutsäger att Golfströmmen kommer att ändra sitt utlopp och att hela skandinavien går mot en ny istid. När detta kommer ut skapar det panik och baisse på börserna.

Finansmannen Ivar Kempf ser möjligheterna att skapa enorma vinster i detta ekonomiska kaos genom att köpa upp landområden i varmare länder dit svenskarna får emigrera.

Sverige styrs av en envåldshärskare - i vardagslag kallad Jarlen - som rensat landet från bolsjeviker och nazister och återkallat kungahuset från sin landsflykt på Rivieran. Han är mindre glad över att behöva se sitt fosterland försvinna under ismassorna.

Den ende som kan hjälpa honom är Carl Stigman men han befinner sig i Västindien där han ligger i koma efter ett slaganfall.

science fiction-roman